

**BARBARA FRISCHMUTH’UN “DIE ENTSCHLÜSSELUNG”
VE JUREK BECKER’İN “JAKOB DER LÜGNER”
ADLI ESERLERİNDE BİRER TOPLUMDİLBİLİMSEL
DEĞİŞKEN OLARAK KADIN VE ERKEK DİLİ**

Memet KARACA

**Yüksek Lisans Tezi
Alman Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Doç. Dr. Fatma ÖZTÜRK DAĞABAKAN
2019
Her Hakkı Saklıdır**

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ALMAN DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI**

Memet KARACA

**BARBARA FRISCHMUTH’UN “DIE ENTSCHLÜSSELUNG” VE
JUREK BECKER’İN “JAKOB DER LÜGNER” ADLI
ESERLERİNDE BİRER TOPLUMDİLBİLİMSEL DEĞİŞKEN
OLARAK KADIN VE ERKEK DİLİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEZ YÖNETİCİSİ
Doç. Dr. Fatma ÖZTÜRK DAĞABAKAN**

ERZURUM - 2019

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ BEYAN FORMU

...../...../20....

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının ilgili maddelerine göre hazırlamış olduğum "Barbara Frischmuth'un "Die Entschlüsselung" ve Jurek Becker'in "Jakob der Lügner" Adlı Eserlerinde Birer Toplumdilbilimsel Değişken Olarak Kadın ve Erkek Dili" adlı tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim *.

☒ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

☐ Tezimin/Raporumun makale için **altı ay**, patent için **iki yıl** süreyle erişiminin ertelenmesini istiyorum.

23.07.2019

Merve KARACA

*** LİSANSÜSTÜ TEZLERİN ELEKTRONİK ORTAMDA TOPLANMASI, DÜZENLENMESİ VE ERİŞİME AÇILMASINA İLİŞKİN YÖNERGE**

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Lisansüstü tezlerin erişime açılmasının ertelenmesi MADDE 6– (1) Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.

(2) Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkânı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.

Gizlilik dereceli tezler MADDE 7– (1) Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

(2) Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

F-83/00/22.12.2016

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Doç. Dr. Fatma ÖZTÜRK DAĞABAKAN'danışmanlığında, Memet KARACA tarafından hazırlanan bu çalışma 23 / 07 / 2019 tarihinde aşağıda isimleri yazılı jüri tarafından Alman Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Fatma ÖZTÜRK DAĞABAKAN

İmza:

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Dursun BALKAYA

İmza:

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Özge Sinem İMRAĞ

İmza:

Prof. Dr. Sait UYLAŞ

Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	III
ABSTRACT	IV
ÖNSÖZ.....	V

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. TOPLUM VE DİLBİLİM	1
-------------------------------	---

İKİNCİ BÖLÜM

EKSİKLİK VE AYRILIK KURAMLARI

2.1.EKSİKLİK KURAMI (DEFIZITTHEORIE).....	5
2.2. AYRILIK KURAMI (DIFFERENZTHEORIE).....	10

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BARBARA FRISCHMUTH'UN "DIE ENTSCHLÜSSELUNG" VE JUREK BECKER'İN "JAKOB DER LÜGNER" ADLI ESERLERİNDE BİRER TOPLUMDİLBİLİMSEL DEĞİŞKEN OLARAK KADIN VE ERKEK DİLİ	
3.1. JUREK BECKER'İN YAŞAM ÖYKÜSÜ VE ESERLERİ.....	21
3.2. JUREK BECKER'İN "JAKOB DER LÜGNER" ADLI ROMANI	21
3.3. BARBARA FRISCHMUTH'UN YAŞAM ÖYKÜSÜ VE ESERLERİ.....	23
3.4. BARBARA FRISCHMUTHUN "DIE ENTSCHLÜSSELUNG" ADLI ROMANI.....	24
3.4.1. Lokatifler	26
3.4.2. Kesin Olmayan, Dolaylı Sözcükler (Sprachliche Hecke, Hedges)	29
3.4.3. Direktifler (Emir Cümleleri)	32
3.4.4. Olumsuzluklar (Negationen)	36
3.4.5. Küfür veya Argo Anlamını Taşıyan Sözcükler	41
3.4.6.Kısa ve Eksilteli (Eliptik) Cümleler	45
3.4.7. Uzun Cümleler	53
3.4.8. Yan Cümleler	58
3.4.9. "Dass" Bağlacı	61

3.4.10. Yabancı Kelimeler.....	63
3.4.11. Duygu Yoğunluğu	67
3.5. BARBARA FRISCHMUTH’UN “DIE KLOSTERSCHULE” ADLI	
ROMANININ ÖZETİ.....	76
3.5.1. Barbara Frischmuth’un “Die Klosterschule” adlı Romanının Kadın Dili	
Açısından Bir Değişken Olarak Ele Alınması.....	77
3.5.1.1. “müssen” Modal Fiillinin Konuşma Dilindeki Etkisi.....	77
3.5.1.2. Olumsuzluklar (Negationen)	78
3.5.1.3. Uzun ve Yan Cümleler	80
3.6. JUREK BECKER’IN “AMANDA HERZLOS” ADLI ROMANININ	
ÖZETİ.....	81
3.6.1. Jurek Becker’in “Amanda herzlos” Adlı Romanının Erkek Dili Açısından Bir	
Değişken Olarak Ele Alınması	83
3.6.1.1. Kısa Cümleler	83
3.6.1.2. Modal Fiiller “müssen” ve “sollen” in Konuşma Diline Direktif Olarak	
Yansıması	85
3.6.1.3. Argo ve Küfür Kavramları.....	86
KAYNAKLAR	91
ÖZGEÇMİŞ.....	94

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**BARBARA FRISCHMUTH’UN “DIE ENTSCHLÜSSELUNG” VE JUREK
BECKER’İN “JAKOB DER LÜGNER” ADLI ESERLERİNDE BİRER
TOPLUMDİLBİLİMSEL DEĞİŞKEN OLARAK KADIN VE ERKEK DİLİ**

Memet KARACA

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Fatma ÖZTÜRK DAĞABAKAN

2019, 94 sayfa

Jüri: Doç. Dr. Fatma ÖZTÜRK DAĞABAKAN

Dr. Öğr. Üyesi Dursun BALKAYA

Dr. Öğr. Üyesi Özge Sinem İMRAĞ

Çalışmamızda Jurek Becker’in “Jakob der Lügner” adlı romanı ile Barbara Frischmuth’un “Die Entschlüsselung” adlı romanında kadın ve erkek dilinin ayrımları tespit edilmiş ve bu ayrımlar detaylı bir şekilde incelenmiştir.

Çalışmamızın birinci kısmında toplumun farklı şekillerde tanımı yapılmıştır. Aynı zamanda dilbilim teriminin de tanımı yapılarak, konu hakkında detaylı bir şekilde bilgi verilmiştir ve toplumla birey arasında iletişimi sağlayan dil teriminin de farklı açılardan tanımı yapılmıştır. Buna ilaveten toplumdilbilimi tarihsel açıdan da ele alınmıştır.

Çalışmamızın ikinci kısmında ise, İngiliz Dilbilimci Basil Bernstein’in Eksiklik kuramı (Defizithypothese) ile Amerikalı Dilbilimci William Labov’un Ayrılık kuramı (Differenzhypothese) detaylı bir şekilde ele alınmış ve bu alanda çalışma yapan dilbilimciler ve özellikle Amerikalı dilbilimci Robin Lakoff’un kuramı dikkate alınmıştır.

Çalışmamızın uygulama bölümünde, Jurek Becker’in “Jakob der Lügner” adlı romanı ile Barbara Frischmuth’un “Die Entschlüsselung” adlı romanı söz konusu kuramlar bağlamında incelenmiştir.

Çalışmamızın son kısmında ise, elde edilen veriler değerlendirilmiştir

Anahtar Sözcükler: Dilbilim, Toplumdilbilim, Kadın dili, Erkek dili, Die Entschlüsselung, Jakob der Lügner.

ABSTRACT

MASTER THESIS

**MALE AND FEMALE LANGUAGE AS A SOCIOLOGICAL VARIABLE IN
BARBARA FRISCHMUTH'S *DIE ENTSCHLÜSSELUNG* AND JUREK
BECKER'S *JAKOB DER LÜGNER***

Memet KARACA

Advisor: Assoc. Prof. Fatma ÖZTÜRK DAĞABAKAN

2019, 94 pages

**Jury: Assoc. Prof. Fatma ÖZTÜRK DAĞABAKAN
Assist. Prof. Dr. Dursun BALKAYA
Assist. Prof. Dr. Özge Sinem İMRAĞ**

This study is based on the deep examination of the differences of male and female languages in Jurek Becker's *Jakob der Lügner* and Barbara Frischmuth's *Die Entschlüsselung*.

In the first chapter, society is defined as a concept. In addition to that linguistics is defined and detailed information on the topic is given. The term language that enables communication between people is also defined from different perspectives. Besides, sociolinguistics is historically examined.

In the second chapter of the study, English linguist Basil Bernstein's deficiency theory and American linguist William Labov's difference theory are elaborately studied and other linguists especially American Robin Lakoff's theory is taken into consideration.

In the analysis chapter Jurek Becker's *Jakob der Lügner* and Barbara Frischmuth's *Die Entschlüsselung* are examined in the light of above mentioned theories.

In the final chapter acquired data are analysed.

Keywords: Linguistics, Sociolinguistics, Female Language, Male Language, *Die Entschlüsselung*, *Jakob der Lügner*.

ÖNSÖZ

Çalışmamızın konusunu toplumdilbilim teşkil etmektedir. Toplumdilbilimin, iletişim dilinin konuşulan toplum içindeki değişkelerini bilimsel yöntemler yardımıyla inceleyen bir bilimsel dal olduğunu söyleyebiliriz. İletişim dilinin, konuşulan toplumun içinde uğradığı değişikliklerin ve erkek dili değişimleri bağlamında incelemeye çalışacağız. Çalışmada ilk olarak “toplum” ve “dilbilim” kavramları hakkında bilgiler verilmektedir. Toplumda önemli bir işleve sahip olan kadın ve erkek dilinin toplum içindeki farklılığı ele alınmaktadır. Bu değişkenler İngiliz sosyolog ve dilbilimci Basil Bernstein’in “Eksiklik Kuramı” ile Amerikan dilbilimci William Labov’un “Ayrılık Kuramı” doğrultusunda ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu kuramlar hakkında kısa bilgi verilerek bu iki kuramla benzerlik gösteren fakat anlayış olarak farklı algılanmış olan bazı dilbilimcilerin kuramlarından da faydalanmış bulunmaktayız. Çalışmamızın uygulama kısmında ise kadın ve erkek dilinin bir değişken olarak toplum içindeki farklılıklarını dile getirmeye çalıştık. Bu dilsel değişkenleri belirtmek için iki farklı cinsiyete sahip olan fakat içinde yaşadıkları toplumlarda aynı mesleği icra eden yazarlar olarak, Jurek Becker’in “Jakob der Lügner” adlı romanı ile Barbara Frischmuth’un “Die Entschlüsselung” adlı romanını belli dilsel kriterler çerçevesi içinde inceledik. İncelemelerimizin sonucunda toplum içindeki kadın ve erkek dilinin altında yatan temel nedenleri belirterek sonuca vardık.

Çalışmamaya bilgi ve tecrübeleriyle değerli katkılarda bulunan danışman hocam sayın Doç. Dr. Fatma ÖZTÜRK DAĞABAKAN’a, şahsıma kıymetli vakitlerini ayırarak çalışmamaya önerilerde bulunan hocalarım Prof. Dr. Ahmet SARI ve Doç. Dr. Cemile AKYILDIZ ERCAN’a, ayrıca savunmamda yer alan jüri üyeleri Dr. Öğr. Üyesi Dursun BALKAYA ve Dr. Öğr. Üyesi Özge Sinem İMRAĞ’a teşekkürlerimi arz ederim.

Erzurum – 2019

Memet KARACA

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. TOPLUM VE DİLBİLİM

Belli bir coğrafi yerleşkede aynı kültüre sahip bir şekilde yaşamlarını sürdüren ve bunun yanında aynı dili konuşan insanların bu ortak değerler etrafında oluşturdukları birlikteliğe, “toplum” denir. Toplumun öz yapısını oluşturan unsur bireydir. Toplumla fert arasındaki temel bağı teşkil eden kavram ise konuşma dilidir. Bu üç unsur birbirlerinin tamamlayıcısıdır. Biri olmadan diğerlerinin tek başına bir anlam teşkil etmesi olanaksızdır.

Almanca sözlük Duden’e göre toplum belirli politik, ekonomi ve sosyal ilişkilerden dolayı bir araya gelerek birlikte yaşayan insanlar birliğidir. (Duden, 2002: 421) Bu tanımdan da yola çıkılarak, bir toplumun oluşması için belirli ortak değerlerin olması gerektiği sonucuna varmak doğaldır. Aksi takdirde bir toplumun oluşmasından bahsedemeyiz. Yaşadığımız toplumun içinde, birbirimizle iletişim kurmak için ortak bir dile ihtiyacımız vardır. Şayet dil olmazsa diğer unsurların toplum içinde hiçbir değeri kalmaz. Çünkü toplumu toplum yapan o topluma ait olan dildir.

Dili kapsamlı bir şekilde bilimsel yöntemlerle ele alan ve inceleyen alana dilbilimi diyoruz. Dilbilimin yardımıyla bir dilin yapısını ve o dilin toplum içindeki işlevini detaylı bir şekilde inceleyebiliriz. Toplum ve dilbilimi kavramlarını birleştirecek, bu birleşme neticesinde oluşacak yeni terim “toplumdilbilim”dir. Toplumdilbilim, dilin toplum içinde bilimsel açıdan araştırılmasıdır. Tabii ki burada toplumla birey arasında bir vasıta görevi yapan dil çalışmamızda büyük bir rol üstlenecektir. Doğan Aksan’a göre dil:

“Bir anda düşünemeyeceğimiz kadar çok yönlü, değişik açılardan bakınca başka başka nitelikleri beliren, kimi sırlarını bugün de çözemediğimiz büyük bir varlıktır. O gerek insan gerek toplum gerekse insan ve toplumdan ayrı düşünölmeyecek olan bilim, sanat, teknik gibi bütün alanlarla ilgili bulunan, aynı zamanda onları oluşturan bir kurumdur.” (Aksan,2009: 11)

Aksan’ında belirttiği gibi dil toplumla kenetlenmiştir ve bizim onu dar bir kalıba sıkıştırmamız mümkün değildir. Kısacası dil, toplum içindeki temel iletişim ağını oluşturmuştur. Bu temel iletişim ağı olmazsa toplum diye bir kavramdan bahsetmek olanaksızdır. Yine Aksan’ın diğer görüşüne göre:

“Dil olmadan bir ince duyguyu, bir şiiri, önemli bir olayı, bir buluşu, bizim için unutulmayacak kadar değerli bir anımızı, bir fizik ya da kimya olayını nasıl anlatabilir, nasıl kâğıda geçebiliriz? Yüzyıllar boyu bilimde, teknikte elde edilen gelişmeleri günümüzde başkalarına, gelecekte de sonraki kuşaklara nasıl aktarabiliriz?” (Aksan, 2009: 11)

Aksan’ında vurguladığı gibi ancak dil aracılığıyla, ürettiğimiz eserleri gerek sözlü gerekse yazılı bir şekilde gelecek nesillerimize aktarabiliriz. Bunun tersini düşünmek olanaksızdır. Kelime anlamı olarak dil, “İnsanların, düşüncelerini ve duygularını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma” dır. (TDK, 1998, İ: 586) M. Ergin’e göre: “Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan doğal bir vasıta, mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş toplumsal bir müessesedir.” (Eker, 2012: 5) N. Chomsky ise dili, “bir zihinsel organ olarak tanımlar” (Eker, 2012: 5) E. Sapir’e göre, “Dil, yalnızca insana özgü olan, ülkelerin, duyguların ve arzuların isteyerek üretilen simgeler yoluyla aktarılmasını sağlayan içgüdüsel olmayan iletişim yöntemidir.” (Eker, 2012: 5)

Karaağaç’a göre dil:

“İnsanların bilme ve bildirişme ihtiyaçlarını karşılayan bir araçtır. İnsan-varlık ilişkisinde dil bilgi aracı, insan-insan ilişkisinde ise bildirişme aracıdır.” (Buran, 2006: 19)

Karaağaç’ın da belirttiği gibi insanların, herhangi bir nesne hakkında bilgi edinebilmesi için bir iletişim diline ihtiyacı vardır. Bunun yanında, insanların birbirleriyle iletişim kurmak için bir dile ihtiyaçları vardır. Ancak insanlar birbirlerine gönderdikleri bildirişimi dil aracılığıyla sağlayabilirler. Karaağaç, dilin önemini ve işlevini ise şöyle vurgulamaktadır:

“Bir milletin duygu, düşünce ve hayat sisteminin oluşmasında en büyük araç olan dil, aynı zamanda milli kültürün ve milli kimliğin temelini oluşturan en önemli unsurdur. İnsanlar arasında anlaşmayı sağlayan, toplum içinde sürekli yaşayan, kendi kültürlerini değer yargılarını öğrendikleri gibi, diğer milletlerle de bilgi ve kültür alışverişlerini gerçekleştirirler.” (Alkaya, 2003:441)

Karaağaç’ın da belirttiği gibi insanlar hem kendi aralarındaki iletişim ağını hem de milletler arası iletişimi konuşma diliyle yerine getirmektedir. İnsanların birbiriyle kurdukları bu iletişim ağı, onları bir ortak değer etrafında toplamaktadır. Bu ortak

değerlerin toplandıkları yere toplum diyebiliriz. Kısacası dil ve toplum birbirlerinin tamamlayıcısıdır. Biri olmadan diğerrinin oluşması neredeyse olanaksızdır.

Ferdinand de Saussure de dili:

“Bildirişimi sağlayan göstergeler dizgesi” olarak tanımlamıştır. (Buran, 2006: 19)

Saussure, dilin etkili olduğu alanın bildirişim alanı olduğunu açık bir şekilde ifade etmektedir.

Berke Vardar’a göre “bir dilin kelime hazinesi o dili kullanan toplumun aynasıdır” (Nazlı, 2016: 38) Vardar’ında ifade etmiş olduğu gibi bir dilin zenginliği kendisinin ait olduğu topluma bağlıdır. Dilin geliştiğı, değıştiğı ve şekillendiğı yer toplumdur.

Tuckerin’de bildirdiğine göre “toplumdilbilim” kelimesine ilk defa 1939 yılında Thomas C. Hodson’ın “Man in India” adlı eserindeki “Sociolinguistics in India” adlı makalesinde rastlanmıştır. Dilbilim dünyasında ise toplumdilbilim kelimesi ilk kez Eugrene Nida’nın “Morphology” adlı eserinin ikinci baskısında görülmüştür. Ancak birçok araştırmacı terimin Hauer Currie’ye (1952) atfedildiğini görür ki Currie de bu terimi bulan kişinin kendisi olduğunu iddia etmektedir.” (Nazlı, 2015: 41)

Berke Vardar ise toplumdilbilimi: “dil olgularıyla toplumsal olgular arasındaki ilişkileri, bunların birbirini etkilemesini, birbirinin değışkeni olarak ortaya çıkmasını, bir başka deyişle bu iki tür olgu arasındaki eş değışirleri inceleyen karma dal” olarak tanımlıyor. (Çiftpınar, Tanır, 2015: 103)

Toplumdilbilim, toplumu bütünleyici bir eksen üzerinde inceler. Bu bütünleyici eksen toplumun her alanını kapsar. Bu nedenle toplum ve dilbilim kavramları birbirinden ayrı düşünülemez. Bu her iki kavramı anlamlandıran ileti ise dildir. Toplum, kendisine ait olan dilin laboratuvarıdır. Bireyler tarafından üretilen dilsel ürünler bu laboratuvarlarda incelendikten sonra toplum tarafından dilsel iletişime dönüştürülür. Toplumdilbilimin amacı, bu ürünlerin yapısını ve bunların topluma ait zaman (eşdeğer) sürecindeki değışimini incelemektedir. Bu durumda Martin Gross’un şu tanımına da değinmek gerekmektedir:

“Die Soziolinguistik untersucht die Beziehungen zwischen der Sprache und der gesellschaftlichen Gruppen zugehörigkeit von Sprechern/Hörern, man sagt auch, zwischen Sprachstruktur und Sozialstruktur.” (Katinas, 2013: 25)

Martin Gross’e göre toplumdilbilim “toplumla dil arasındaki etkileşimi ve toplumun içinde yaşayan gruplara ait konuşmaları ve duyuları veya topluma ait dilin yapısı ile dilin ait olduğu toplumun yapısını inceler.” Gross’un da ifade ettiği gibi dil ile dilin ait olduğu toplum birbirleriyle içiçedir. Toplumdilbilim hem toplumun hem de buna ait olan dilin yapısını incelemektedir.

Ali Güven ise “toplumsal dilbilim” kavramını şöyle ifade etmektedir:

“Toplumsal dilbilim (Toplumdilbilim), dil ve toplum adına ortada bulunan her türlü varlığın kesişim kümesini oluşturan elemanlarının sebep-sonuç ilişkisine dayalı tüm olguların derinlemesine inceleyen dilbilimi dahıdır. Diğer bir ifadeyle dilin boyutları ile toplumun boyutlarının bir araya geldiğinde oluşturabildikleri sistemin çarklarının çeşitli konuları belirli bir yöntemle ele alıp bilimsel bulgulara ulaşması uğraşıdır.” (Güven, 2012: 55)

Güven’inde vurguladığı gibi toplumdilbilim, dil ile toplumun oluşturduğu ortak değer çerçevesine ait farklı konuların belirli kuramlar yardımıyla bilimsel olarak incelenmesidir. Buradan yola çıkılarak bazı toplum dilbilimcilere ait kuramlar hakkında bilgi edinilebilir. Hakkında bilgi edinilecek kuramlar yardımıyla kadın dili ve erkek dilinin yazınsal metinlerdeki ayrılıklarının topluma nasıl yansıdığını keşfedeceğiz. Güvenin de söylediği gibi, “Toplumsal dilbilimin sahasında iki ana kuramdan bahsedilir: Basil Bernstein’a ait Eksiklik Kuramı ile bu kurama getirilen eleştirilerden oluşan William Labov’un Ayrılık Kuramı”dır. (Güven, 2012: 59)

Çalışmamızda, Jürek Becker’in “Jakob der Lügner” adlı romanıyla Barbara Frischmuth’un “Die Entschlüsselung” adlı romanındakadın ve erkek dilinin ait oldukları toplum içinde gösterdikleri değişiklikleri toplumdilbilim açısından ele alacağız. Bu değişiklikleri farklı toplumdilbilimcilere ait yöntemlerle çözüme kavuşturacağız. Bizim yapacağımız çalışmada Amerikalı toplumdilbilimci Robin Lakoff’un yöntemleri ön plana çıkacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

EKSİKLİK VE AYRILIK KURAMLARI

2.1.EKSİKLİK KURAMI (DEFİZİTTHEORIE)

İngiliz sosyolog ve dilbilimci Basil Bernstein 1 Kasım 1924 yılında İngiltere’de doğdu. Eğitimini Londra Ekonomi Okulunda ve Londra Üniversitesi Akademisi’nde (University Colleg London) tamamladı. Genel olarak sosyolengüistik alanında, özellikle de eğitimsosyolojisi alanında özgün ve etkili çalışmaları ile tanınan Basil Bernstein, Londra Üniversitesi Eğitim Enstitüsü Politik Çalışmalar Bölümünde Profesör olarak çalışmıştır. (Balanuye, 2001: 55-57) Basil Bernstein 24 Eylül 2000 yılında İngiltere’nin başkenti Londra’da yaşamını yitirmiştir.

Tezcan’ın dile getirdiği gibi “yeni eğitim sosyolojisinin mimarı olan Bernstein “bilginin yönetimini” eğitimde ana sorun olarak nitelendirmiştir. Toplum içindeki sınıfların oluşturduğu dilsel farklılıkların ortadan kaldırılmasıyla eğitimde başarıya ulaşılabilir. Bunun için Bernstein çocukların konuşma şekilleriyle toplumsal bir bakış açısından alakadar olmuştur. Bernstein, konuşma dilinin lehçe, gramer veya argo yönleriyle değil, dili oluşturan kelimelerin farklı kullanışı ve gramer sistemiyle ilgilenmiştir. Bernstein, orta tabaka ile işçi sınıfının çocuklarının konuşmalarını mukayese ettiği sosyolojik çalışma sonucunda, işçi sınıfını oluşturan çocukların dilini “Sınırlandırılmış Kod” olarak nitelendirmiştir. Bernstein, işçi sınıfı çocuklarının konuşma biçimlerinin çok kısıtlı olduğu kanısına varmıştır. Bernstein, bu çalışmasında işçikesimin çocuklarının kullandıkları cümlelerin kısa, gramer bakımından basit, sözcük hazinelerinin kısıtlı ve sıfatların az olduğunu tespit etmiştir. Bernstein, yine bu çocukların, konuşma dilinde, kalıp yargılar içeren ifadeleri sıklıkla kullandıklarını vurgulamaktadır. Bu çocukların genelde konuşma dilinde somut ifadelere yer verdikleri görülmüştür. Duygu ve düşüncelerini tam olarak anlatamazlar ve bunları ancak bedensel dille anlatabilirler. Oysaki orta sınıf çocukları, daha kompleks bir iletişim diline sahiptirler ve Bernstein bu sınıfta “Elaborated Code” (Özenilmiş Biçim) olarak adlandırmaktadır. (Tezcan, 1993: 44-45)

Modern Toplumdilbilimin temeli 20. yüzyıla ait 60'lı yıllarda Basil Bernstein'in Eksiklik Kuramına (Defizithypothese) dayanmaktadır. Ackermanın'da belirttiği gibi:

“Sosyolog Basil Bernstein tarafından 1958’de yayımlanan “Eksiklik Kuramı” toplumbilimin ortaya çıkışında önemli başlangıç noktalarından bir tanesini oluşturmaktadır. Bernstein sosyal katmanlar ve belirli konuşma kalıpları arasındaki ilişkiyi araştırarak, alt katman üyelerinin dil davranışlarının orta katman üyelerinkinden birçok yönde farklı olduğu sonucuna varmıştır.” (Sarışık, 2015:302)

Bu Kuram “Almanya’da, İngiltere’de ve Amerika’da hızlı bir şekilde yükselişe geçmiştir.”(Katinas, 2013: 13). Bunun yanında Amerikalı Dilbilimci William Labov’un aynı döneme denk gelen Ayrılık Kuramı (Differenzhypothese) karşısında Bernstein’in Eksiklik Kuramı (Differenzhypothese) çeşitli eleştirilere maruz kalmıştır. Buna rağmen dilbilimciler, Basil Bernstein’in öncülük ettiği Eksiklik Kuramına benzer kuramlar üzerinden çalışmalarına devam etmişlerdir. Toplumdilbilim alanında 1958 yılında İngiliz Sosyolog ve Dilbilimci Basil Bernstein’in Eksiklik Kuramı, toplumsal alanda bu kurama benzer kuramlar ileri süren diğer dilbilimcilere göre belirli bir ivme kazanmıştır.

“Basil Bernstein’in öncülük ettiği Basil Bernstein’in öncülük ettiği Eksiklik Kuramı (Defizithypothese) çerçevesine giren çalışmalarda temel olarak toplumsal katmanlara özgü dil kullanımını araştırılmıştır. Bernstein’in bu alandaki çalışmalarında alt toplumsal katmanın orta toplumsal katmana oranla eksik yetersiz, sınırlı bir dil kullanımına sahip olduğu yargısına ulaşmıştı” (İmer, 1987: 2015-216)

Yukarıdaki kesitten de anlaşılacağı gibi, İngiliz dilbilimci ve sosyolog Bernstein, toplumu dilsel açıdan alt ve orta tabaka olarak iki kısma ayırarak bu kısımlar arasındaki farklılığı dillendirmiştir.

Dittmar’ın bildirdiğine göre “Bernstein’in tezi içinde, alt katmanın dil davranışını orta katmanın dil davranışından ayıran özellikler eksiklik (Alm. Defizit) olarak yorumlanmaktadır. Bir başka deyişle bu tez içinde orta katman konuşucularına oranla alt katman konuşucularından eksik olan dilsel nitelikler söz konusu edilmektedir. İşte bu nedenle Bernstein’in ve onu izleyenlerin çalışmaları eksiklik kuramı çerçevesindeki toplumdilbilim çalışmalarında ele alınmaktadır” (İmer, 1987: 216)

Güven’inde belirttiği gibi “Basil Bernstein’in bu teorisi 1960’larda tüm dünya tarafından benimsenmiş, özellikle Almanya’da sosyolog U. Oevermann sayesinde yayılmıştır” (Güven, 2012: 59)

“Bernstein’i izleyen kimi bilim adamları Avrupa ve Amerika’da aynı doğrultuda araştırmalar yapmış, bu kuramı yaygınlaştırmaya çalışmışlardır. Uluslar arasıdüzlemde çok çabuk yayılan bu çabalar pek çok eleştiriye uğramıştır.” (İmer, 1987: 216)

Theodor Ebneter’in bildirdiğine göre bu eleştirilerin hedefi haline gelen ilk kuramlar ise, Basil Bernstein’in ortaya koyduğu daralmış ve genişlenmiş kodlardır. Bernstein, dilin tüm dizgesinde alt katmanla ilgili olan seçmeyi sınırlanmış, dar (İng. restricted); orta katmanla ilgili olan seçmeyi ise geniş (İng. Elaborated) olarak tanımlamıştır. Böylece Bernstein geçmişte yaptığı çalışmalarda halk dili (İng. Public Language) ve kurallı dil (İng. Formal Language) olarak ayırdığı dil kullanımlarını, daha sonra daralmış kod (İng Restricted Code) ve genişlenmiş kod (İng. Elaborated code) olarak göstermiş oluyordu. Kısacası Bernstein belirli bir toplumda yaşayan insanlara ait dili ikiye ayırmıştır. Bunların birincisi, toplumun alt katmanının dilini temsil eden daralmış kod, ikincisi ise, toplumun orta katmanının dilini temsil eden genişlenmiş koddur. Bunların her ikisi de toplumdilbilimsel kodları teşkil eder. Çünkü her iki kod da edim alanına girmektedir. (İmer, 1987: 216).

Kamile İmer’in de belirttiği gibi İngiliz dilbilimci Basil Bernstein dili toplum içinde iki katmanda ele alıyor. Birinci katman olan alt katmanda dilsel açıdan bir eksiklik tespit ettiğini söylüyor. Bunun yanında ikinci katman olan üst katmana ait kişilerin dilsel olarak alt katmana mensup kişilerden daha iyi olduğu savını ortaya koyuyor. Bernstein toplumun alt katmanına ait kişilerin konuşma dillerinde bir eksiklik olduğunu ifade ediyor. Kısacası Bernstein, halkın konuştuğu dili alt katmanın konuştuğu dille aynı kefeye ve orta katmanın konuştuğu dili ise ölçünlü (Eğitim Dili) dille aynı kefeye koymaya çalışmıştır.

Fritz Mauthner ve Otto Jespersen de feminist hareket öncesi dönemde kadın dilini betimleyen iki dilbilimcidir. Her ikiside bu dönemin öncülerindendir. Mauthner, kadın ve erkek dili arasındaki ayrımı kadınların eğitim durumlarına bağlamaktadır. Kadınların erkeklerin dilini öğrenmekte yetersiz olduğu kanısına varmaktadır. (Brenner, 2003: 15). Mauthner, kadınların erkeklere göre dil eksikliğinin nedenini vurgulamıştır. Mauthner’in de Bernstein’e paralel bir görüş ileri sürmüş olduğunu görüyoruz. Çünkü Mauthner, kadınların erkeklere nazaran dilsel eksikliklerini kadınların eğitim durumuna bağlamaktadır.

Basil Bernstein'in Eksiklik Kuramını destekleyecek nitelikte olan fakat sadece toplumu teşkil eden kadınların erkeklere nazaran dilsel eksikliklerini konu edinen Danimarkalı dilbilimci Otto Jespersen, kadın dili ile erkek dilinin ayrılığını savunan ve bu alanda çalışma yapan ilk dilbilimcilerden biridir. Jespersen 1924 yılındaki çalışmasında kadın ve erkek dili arasındaki farkları ortaya koymuştur. Kadınların erkeklere nazaran dil bakımından kötü olduğunu beyan etmiştir. Kadınların erkeklere göre daha kısa ve ilkel cümleler kurduklarından, kadınların konuşmalarında içerik azlığı ve düşünce hakimiyetinin yetersizliğinden söz etmektedir. Buna ilaveten kadınların seri bir şekilde konuştuklarını ve konuşkan olduklarını da kendi ifadelerine eklemiştir. (Dağabakan, 2012: 13-14)

Mary Ritchie Key, eksiklik kavramını, Bernstein ve Jespersen'in eksiklik görüşlerinden farklı düşünmüştür. Mary Ritchie Key, kadın dilinin ilk safhasını ve bu safhaya ait olan dili inceleme ihtiyacını duymuştur. Bu yüzden Mary Ritchie Key bu konuya ümit niteliğindeki ilk semineri 1970 yılında Amerika'nın Irvine kentindeki California Üniversitesinde başlatmıştır. 1978 yılının başında, kadın dili 8. Dünya Kongresi Uppsala kentinde düzenlenmiştir. Sosyologlar için düzenlenen bu kongre Avrupa'da etkisini göstermiştir. Daha sonra kadın dilini teşkil eden bu birinci dönem için, 1979 yılında Osnabrück Üniversitesinde "dil ve cinsiyet" başlığı altında bir uluslararası Sempozyum düzenlenmiştir. Bu birinci feminist dönem yaklaşık olarak 1980 yılını da kapsamaktadır. Burada Jespersen'e ait olan görüşleri takip eden araştırmacılar, bu görüşlere farklı bir bakış açısı getirmişlerdir. Araştırmacıların bu farklı bakış açısı, "kadınların toplum içindeki konuşma kalıpları güçsüzdür" savını ortaya koymaktadır. İlk olarak bu anlayış Robin Lakoff ve Mary Ritchie Key tarafından 1975 yılında dile getirilmiştir. Ve bunlar cinsiyet ile dili birbiriyle ilişkilendirmiştir. Lakoff, "Language and Women's Place" adlı eseriyle "Merkmale einer Frauensprache" adlı eserini birlikte derlemiştir. Bu iki eserin oluşturduğu yeni eserin içeriği ise, kadınlara toplum içinde tahsis edilecek düşük konumun bir nişanesi şeklinde algılanmıştır. (Klann-Delius, 2005:10)

Amerikalı dilbilimci Robin Lakoff kadınların dilsel olarak tutarsızlıklarını, zayıflıklarını ve başkalarına bağımlılıklarını, kadınların toplum içindeki düşük statülerine bağlamaktadır. Klann-Delius'un ilettiğine göre, Robin Lakoff "Language and Women's Place" adlı yapıtında kadın dilinin özelliklerini şöyle sıralamaktadır:

-Kadınlar, ilgi alanlarına ve iletişimsel niyetlerine bağlı, büyük bir kelime hazinesine sahiptir. Özellikle farklı sıfatlar kullanırlar.

-Kadınlar, tespitleri ve ifadeleri yumuşatmak için soru tonlamaları kullanırlar ya da onaylatma amacıyla soru edatı kullanırlar.

-Kadınlar, sorulara ve ifadelere giriş yaparken görece edatını sık kullanırlar.

-Kuvvetli duyguları ve iddiaları yumuşatarak ifade ederler.

-Kadınlar kusursuz bir dilbilgisine sahiptirler.

-Kadınlar sıkça örtmece formlar kullanırlar.

-Kadınlar fıkra anlatamazlar.

-Kadınlar özellikle vurgulu konuşurlar.

“Jestler bu vurgulamada önemli bir etkidir. Bu uygulamayı yaparlar çünkü aksi takdirde konuşmalarına cevap alamazlar.” (Dağabakan, 2012: 14). Kadınların sıkça kullandıkları örtmece formlarının sebebi ise, kadınların erkekler gibi doğrudan fikirlerini beyan etmeyişişleridir. Buda kadınları erkeklerden ayıran bir dilsel özelliktir. Bu özellik kadınlar açısından bir dilsel eksikliği teşkil eder. Kadınları bu tür konuşma tarzlarına iten etken ise onların bazı şeyleri dolaylı yollarla ifade etmelerinden kaynaklanmaktadır. Kadınların erkeklere dolambaçlı yollarla cevap vermesinin altında yatan temel nedeni ise, erkeklerin kadınları direkt olarak algılayamamalarına bağlayabiliriz. Bu yüzden kadınlar erkekleri dolaylı yollara başvurarak ikna etmeye çalışırlar.

Mulac, 1998 yılında farklı etütlerde karşılıklı bulgular elde etmiştir. Mulac’ın bu bulguları bize, kadınların yüksek yapıda basit olmayan cümleler kurduklarını ve çok yüksek ve basite indirgenmeyecek derecede yan cümleler kurduklarını, bunun yanında erkeklerin ise, eksiltili (Ellipsen) cümleler kurduğunu doğrulamaktadır. (Klann-Delius, 2005: 46) Mulac da kadınların, konuşma dilinde uzun ve yan cümleler kullandıklarını ve bunların basit yapıda olmadıklarını belirtmektedir. Bunun yanında erkeklerin ise, konuşma dillerinde eksik (Ellipsen) cümleler kullandıklarını ifade etmektedir. Erkekler ve kadınlar arasındaki bu farklılıklar bize toplumdilbilimsel açıdan iki farklı cinsiyetin arasındaki dil değişkenliğini göstermektedir.

Alman dilbilimci Senta Trömel-Plötz'e göre "Kadınlar erkeklerden daha iyi, doğru ve nezaketli bir şekilde konuşurlar. Ve yine kadınlar normal şartlarda gerek sesbilimi alanında gerekse sözdizimi alanında erkeklere göre daha yüksek bir statü ve prestije sahiptirler." (Brenner, 2003: 18) Trömel-Plötz, kadınların erkeklere nazaran konuşma dillerinden daha iyi bir seviyeye sahip olduklarını ifade etmektedir. Kadınlar ve erkekler arasındaki bu ayrı dil düzeyi kadınlarla erkekler arasındaki dil farklılığını açıkça ortaya koymaktadır. Bu durumda, erkeklerin konuştukları dilin, kadınların konuştukları dile göre eksik olmadığı, bunların birbirlerinden farklı olduğu söylenebilir.

2.2. AYRILIK KURAMI (DIFFERENZTHEORIE)

William Labov 4 Aralık 1927 yılında Amerika'nın Rutherford bölgesinin New Jersey kentinde doğmuş, 1944 ve 1948 tarihleri arasında Harward College'ini bitirmiştir. 1960 ve 1964 yılları arasında Colombia Üniversitesinde öğrenim gören Labov, Amerika'da dilbilim alanında Profesör olarak, birçok dilin kendi aralarında çeşitlilik ve değişikliği üzerine araştırmalar yapmıştır. Labov bu doğrultuda araştırma yapmak için genelde Amerika'nın, kendilerine ait iletişim dilini yöresel (diyalekt) olarak kullanan Philadelphia ve New York kentlerini seçmiştir.

"William Labov'un Amerika'daki büyük kentlerde ölçünlü İngilizce (Standart englisch) ve ölçünlü olmayan İngilizce (Non-standart Neger englisch) çalışmalarının merkeze alındığı kuram, eksiklik kuramına karşı çıkılmasıyla oluşmuştur. Ayrılık Kuramına göre standart olmayan dili kullananların (Zenciler ya da İşçi Çocukları) başarılarıyla kullandıkları dil arasında bir ilişki söz konusu değildir. Alt katmana mensup denilen bu kişilerin sözel ifadeleri karmaşık ve kendilerine özgü bir üsluptadır" (Güven, 2012: 60)

"Kadınların ve erkeklerin birbirinden farklı bir şekilde konuşmalarının temelinde kültürel farklılıklar yatmaktadır" (Brenner, 2003: 15) Tabii ki toplum içinde yaşayan farklı cinsteki insanların kendilerine ait değişik kültürleri de bulunmaktadır. Bu farklılıklar toplum içinde konuşulan dile de direkt yansımaktadır. Bu yansıma bir eksiklik olarak algılanmamalıdır, tam tersine bu yansıma insanların ait olduğu topluma bir dil zenginliği kazandırmaktadır.

Hammerström'e göre (1966 ve 1967) toplumdilbilim, toplum içinde iletişimi sağlayan dili, kendi içinde gösterdiği ayrıcalığa göre üç farklı grup altında toplamaktadır. Bunlardan birincisi, "Ideolektale (persönliche)"-idyolektal (kişisel) dil farklılığı, ikincisi,

“Dialektale (geographische)”-Diyalektal (coğrafi) dil oluşumu yani aynı toplum içinde yaşayan insanların, mevcut dili yöresel olarak farklı bir şekilde konuşmalarındır. Üçüncüsü ise, “Soziolektale (gruppensprachliche)” - Sosyolektal (grup dili), kısacası aynı toplum içinden yaşayan insanların grupsal olarak oluşturdukları dilsel farklılıktır. (Löffler, 2016: 113) Kısacası her toplum bir ölçünlü dile sahiptir. Fakat bu ölçünlü dile rağmen, o topluma ait olan insanlar gerek kişisel, grupsal ve gerekse yöresel olarak konuştukları aynı dilde farklılık gösterebilirler. Bu demek değildir ki bu insanların iletişim dilinde bir eksikliği vardır. Tam tersine bu insanların içinde yaşadıkları topluma ait olan iletişim dilini farklı şekilde kullanmaları, bu insanların dilsel yöndeki zenginliklerinin bir göstergesidir. Buna da yani bu farklılığa da Labov’un da belirttiği gibi Ayrılık (Differenz) Kuramı diyebiliriz.

“Ayrılık Kuramı çerçevesinde Dittmar dilsel topluluklardaki çeşitli dilsel türleri şöyle sınıflandırmaktadır” (İmer, 1987: 217)

a) Ölçünlü Türler (Standart Dil)

“Bir dilsel toplulukta ortak normlara dayanan hem yazı hem de konuşma dili olarak düzenlenmiş ve bölgeler üstü anlaşma aracı olarak benimsenip kurumlaşmış olan dil” (İmer, Kocaman, Özsoy, 2011: 200) “Bireyler hangi bölgeden ve kültürel etkileşim biçimi farklı olursa olsun, okulla birlikte ölçünlü dili öğrenmektedir. Ölçünlü dil bir başka deyişle bir devletin resmi dili olarak da nitelendirilebilir. Bu dilin kendine özgü düzenlenmiş kurallarını ve dil bilgisel özelliklerini taşımaktadır” (Çiftpınar, Tanır, 2015:104-105) Yukarıda belirtilen kesitlerden de anlaşılacağı gibi, ölçünlü dil demek bir ulusun resmi dili demektir. Günümüzde eğitim ve öğretim ancak resmi dille yapılmaktadır. Örneğin Türkçede ölçünlü dili oluşturan diyalekt İstanbul diyalektidir. Peki ölçünlü dilin işlevi ve oluşumu nedir?

İmer, ölçünlü dilin görevini ve oluşumunu şöyle vurgulamaktadır:

“Bir dilin lehçe ve ağızlarının denetlenebilmesi, değerlendirilebilmesi ancak ölçünlü dille olabilir. Bir başka deyişle bu işlev, çeşitli lehçe ve ağızların tek bir ölçünlü dilsel topluluk içinde birleştirme işlevidir. Örneğin Karadeniz Bölgesi ağızlarıyla Rumeli ağızları ölçünlü Türkiye Türkçesi içinde birleşmektedir.” (İmer, 1987:220)

İmer’in de belirttiği gibi ölçünlü dil hem yöresel dilleri denetleme görevini üstlenir hem de bunları bir pota içinde harmanlaştırarak kendi bünyesine kazandırır.

b) Bölgesel Türler (Diyalektler)

“Ölçünlü dilin, özellikle göç ve kentleşme gibi toplumsal olguların neden olduğu dil içi girişimler sonucu lehçe ve ağızlardan fazlaca etkilenmesi, bu eşdeğişirliğin sonucu olarak ölçünlü dilde lehçe ve ağız özelliklerinin yerleşmeye başlaması nedeniyle birtakım dalgalanmaların ortaya çıkması durumu” (İmer, Kocaman, Özsoy, 2011: 63). İmer, Özsoy ve Kocaman’ında belirttiği gibi ölçünlü dili farklılaştıran sebeplerin başında insanların kırsal kesimlerden kentlere yerleşmeleri yer almaktadır.

Aksan’ın tanımına göre, Lehçe (Diyalekt), “aynı dilin değişik alanlarda ve yerine göre, değişik çağlarda, yine aynı toplum tarafından konuşulan değişik biçimdir.” (Aksan, 2009: 81)

Aksan’ın da belirttiği gibi, bir dil ancak ait olduğu toplum içinde değişikliğe uğrar. Bir dilin nasıl değişikliğe uğradığını incelemek istiyorsak, o dilin ilk olarak hangi topluma ait olduğunu bilmemiz lazımdır. Eğer biz o dilin başta hangi topluma ait olduğunu bilmezsek, o dilin nasıl değişikliğe uğradığını da bilemeyiz.

Vardar’a göre batı dillerindeki diyalekt teriminin karşılığı olarak verilen lehçe:

“Bir dilin tarihsel, toplumsal, ekinel nedenlerle zaman ya da uzamda söyleyiş, dilbilgisi ve sözlük açılarından ayrılmış biçimi” olarak tanımladıktan sonra, örnek olarak Türkiye Türkçesindeki genel kullanıma uygun olarak “Özbek Lehçesi, Azeri Lehçesi Türk Lehçelerindendir.” denilir. Lehçelerin oluşumu, bir dili konuşan çeşitli toplulukların birbirlerinden uzaklaşmasıyla açıklanır. Değişimler, anlaşmanın olanaksızlaşmasıyla ve toplumsal-siyasal koşulların etkisiyle ayrı dillerin ortaya çıkması sonucunu da verebilir” İfadeleri kullanılır.” (Demir, 2002:105-116)

Vardar’ın da belirttiği gibi lehçe (Diyalekt) sadece bir dilin ağız ve şivesini içinde barındırmasından ziyade, o dilin sözcük farklılıklarını da kendi bünyesinde barındırıyor. Kısacası diyalekt sadece bir dile ait ses ve şekilden oluşmuyor aynı zamanda o dilin kelime farklılıklarından da oluşuyor. Bu da bir dilin kolay bir şekilde değişikliklere uğramasını sağlıyor ve hatta başka bir dilin doğmasına neden olabilir. Çünkü bir toplum tarafından konuşulan dile ait sözcüklerin aşırı şekilde farklılaştırılması, yeni toplumların ortaya çıkmasını sağlayabilir.

c)Toplumsal Türler (Sosyolektler)

“Toplum içinde değişik toplumsal katmanlar değişik dil türleri kullanmaktadırlar. Bu dil türlerine toplumsal dil türleri, ya da sosyolekt adı verilmektedir” (König, 1991:

64)H. Glinz’e göre toplumsal kullanım (sosyolekt), “bir toplumsal gurubun dil varlığının türüdür” (Çiftınar, Tanır, 2015: 106) İnsanlar sadece ait oldukları toplum içinde gruplar oluşturmazlar. Toplumların içerisinde yer alan topluluklarda da farklı gruplar mevcuttur. Bununla beraber grup içerisinde bile grup oluşumları gerçekleşebilmektedir. Bu grupların kullandığı diller ise sosyolekt başlığı altında sınıflandırılmaktadır. H. Glinz’in de değinmiş olduğu gibi, aynı zamanda toplumu oluşturan grupların, kendilerine ait olan iletişim diline sosyolekt adı verilmektedir.

“O. Reichmann, “Sosyolekt” diye adlandırılan dil türünün taşıyıcı olan toplumsal guruplar içerisinde, özellikle toplumsal katmanların, mezhep, cinsiyet, yaş, çıkar (menfaat), aile, akraba, tanıdık, eğitim, meslek ve sosyal gurupların dikkate değer olduğunu belirtmektedir” (Çiftınar, Tanır, 2015: 106)

Löffler sosyolekt kavramını şu şekilde tanımlamaktadır:

“Gruppenspezifische Varietäten im weitesten Sinne werden Soziolekte genannt. Mann könnte demnach meinen, Soziolekte sein das verzügliche Forschungsobjekt der Soziolinguistik überhaupt. Dass dies nicht so ist, lässt sich bereits daraus ersehen, dass **soziolektologie** als die Beschäftigung mit Soziolekten eine eigene **Teildisziplin der Soziolinguistik** darstellt.” (Löffler, 2016: 112)

Alman toplumdilbilimci Heinrich Löffler’in de vurguladığı gibi bir kavram olarak sosyolekt, gruplara özgün dilsel değışkelerin (Sprachevarietäten) geniş anlamda adlandırılmasıdır. Löffler’in de bize bildirdiğı gibi, sosyolekt, bir toplumun içindeki grupların kendilerine has olarak gösterdikleri dilsel değışkelerin detaylı bir şekilde anlamlandırılmasıdır.

Steinig, sosyolekt olarak adlandırılan toplumsal dil türünün toplum içindeki rolünü şöyle ifade etmektedir:

“Ein Soziolekt repräsentiert das Sprachverhalten einer gesellschaftlich abgrenzbaren Gruppe von Individuen” (Löffler, 2016: 113)

Steinig’e göre “bir sosyolekt, bir toplum içinde yaşayan insan gruplarını bireyden ayıran dil davranışını temsil etmektedir.” Steinig’in de vurguladığı gibi, sosyolekt, toplumu oluşturan insan gruplarının sergiledikleri dil davranışları ve yine bu toplumun temel taşı oluşturan bireylerin sergiledikleri dil davranışlarının temsilcisidir. Kısacası “sosyolekt” kavramı toplumu oluşturan insan gruplarının gösterdikleri dilsel farklılıklardır.

“Sosyolekt” kavramını, belirli bir topluma ait iletişim dilinin, o toplum içindeyaşayan yine belirli sosyal grupları oluşturan insanların sergiledikleri dilsel değişkenlikler şeklinde de tanımlayabiliriz. Bunlar, toplum içindeki yaşayan bütün fertlerden oluşan farklı grupların konuştuğu iletişim dilinden meydana gelmektedir. Çünkü bunların her biri birer sosyal grubu teşkil etmektedir. Buradan yola çıkılarak kadınların ve erkeklerin kullandıkları iletişim dilini bir sosyal grubun konuştuğu dil kategorisine yerleştirebiliriz.

c) İşlevsel Türler

Dittmar’a göre işlevsel dil, “öteki dil türlerinden ayrı olarak, ölçünlü dilin toplumsal ve bölgesel kullanımlarının boyutları içinde kullanılmaktadır. Konuşucular öğrendikleri dil türlerini işlevsel olarak, daha yalın bir deyişle, yeri geldikçe ya da duruma göre kullanabilmektedir. Bunlar özel etkileşimlere, kurumlara, işyeri ilişkilerine, biçimsel ya da biçimsel olmayan durumlara ve konuşucunun özelliklerine bağlı olmaktadır” (Çiftpınar, Tanır, 2015: 106).

Çalışmamızın bir sonraki bölümündeBasil Bernstein’ın ve WilliamLabov’un ileri sürdükleri iki farklı görüşten yola çıkılarak gerek kadın dili gerekse erkek dilinin farklılıklarını ve eksikliklerini kolay bir şekilde tespit edebiliriz. Bu tespitlerde, farklı bakış açılarına sahip olan ve bu görüşlerini iki savın etrafında toplayan diğer toplumdilbilimcilerden de faydalanabiliriz.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BARBARA FRISCHMUTH’UN “DIE ENTSCHLÜSSELUNG” VE JUREK BECKER’İN “JAKOB DER LÜGNER” ADLI ESERLERİNDE BİRER TOPLUMDİLBİLİMSEL DEĞİŞKEN OLARAK KADIN VE ERKEK DİLİ

Kadın dili denince akla ilk olarak kadınların konuştuğu dil gelir. Kadın dili ilk olarak feminist dönem öncesi ve feminist dönemi oluşturan üç farklı dönemde gündeme gelmiştir. Feminizm öncesi dönemde kadınların iletişim olarak kullandıkları dilin erkeklerinkinden daha düşük bir seviyede olduğu hep gündeme getirilmiştir. Fakat feminist dönemin başlangıcıyla birlikte kadınların kullandıkları iletişim dili onların içinde yaşadıkları toplumda ikincil bir sınıf gibi görülmüştür. Daha sonra bu düşünce zaman içerisinde değişikliğe uğrayarak, kadınların, iletişim dilini farklı gayeler için kullandıkları ve kadınların, içinde yaşadıkları toplumdaki kimliklerini oluşturma gayesini güttükleri tespit edilmiştir.

İnceleyeceğimiz iki farklı eserde de kadın dilinin erkek diline göre değişikliğe uğramasının altında yatan temel gerekçeleri araştıracağız. Bu araştırmamızı, Barbara Frischmuth’un “Die Entschlüsselung” adlı romanını kadın dili doğrultusunda ve Jurek Becker’in “Jakob der Lügner” adlı romanını da erkek dili doğrultusunda inceleyerek gerçekleştirmeye çalışacağız. Günümüzde hala bu sorun devam etmektedir. Bu sorunu bir çözüme kavuşturmak için böyle bir konuyu seçmeye gittik. Bu araştırmamızı toplumsal dilbilimi çerçevesi içinde yapacağız.

Toplumsal bünye dediğimizde, ilk akla bu bünyeyi oluşturan iki ana organ gelir. Bu organları teşkil eden bireylerin birincisi kadın ve ikincisi ise erkektir. Günümüze kadar süregelen ve bir geleneksel hale bürünen, kadınların ve erkeklerin biyolojik (cinsiyet) olarak toplum içindeki farklılığı hep dile getirilmiştir. Fakat son zamanlarda bazı toplumdilbilimciler tarafından kadın ve erkek arasındaki sosyal farklılıklar konu edilerek bu alanda yapılan çalışmalara büyük bir ivme kazandırılmıştır. Bu iki cinsin biyolojik olarak, farklılıkları değil, bunların sosyal ayrımları konu edinilecektir. Tabii ki kadınların sosyal açıdan erkeklere göre bazı farklı yönleri bulunmaktadır. Bunlar kadınların farklı dili, giyinişi, eğitim ve bulundukları mevkilerdir. Burada mühim olan, kadınların toplum içindeki değişkeni olarak görünen konuşma dilleridir.

Feminist hareketi Almanya’da iki dönem altında toplanıyor. Bunlardan birincisi 19. yüzyılın sonları ile 1933 yılına kadar olan dönemdir. Bu dönemin mücadele konuları ise, ekonomi, politik, soysak ve kültürel alanda kadın ve erkek eşitliklerini sağlamak amaçlıdır. Bu hedeflere ulaşmak için çeşitli dernekler kurulmuştur. 1933 ve 1945 yılları arasında NasyonalizmideolojisininAlmanya’da iktidar olmasından dolayı, bu hareket sekteye uğramıştır. 1945 yılından sonra Nasyonalsosyalistler tarafından kapatılan derneklerin tekrar açılarak “Alman kadınlar konseyi” adı altında isim değişikliğine gidilmiştir. Kadınlar hareketinin ikinci dönemi ise 1968’li yıllarında başlamıştır. Bu hareketin en önemli temsilcilerini bu dönemdeki üniversiteli öğrenciler oluşturmaktadır. Bu hareketin amacı kadınların ev ve annelik rollerini asgariye indirmektir. Bunun yanında artık kadınların da politika alanında aktif rol almalarının gerektiğini ileri sürmüşlerdir. Bu dönemin en önemli iki kavramı ise, “dil ve konuşmak”tır. Artık kadınların kendi kendilerini temsil edebilecek bir yetiye ulaşılması sağlanmalıdır. (Brenner, 2003: 5)

Feminist dilbilimi 1970’li yılların başlarında Amerikalı kadın dilbilimciler tarafından kurulmuştur. Bu dilbilimin yeni vatanı 1978’de Batı Almanya olmuştur. Bu hareketin Almanya’daki öncüleri ise, ProfesörSenta Trömel-Plötz ve yine bu dönemin kadın dilbilimi hareketinin öncülerinden biri olan Alman kadın dilbilimci Luise F. Pusch’tur. Her iki dilbilimci ilk olarak Almanya’da Konstanz Üniversitesi’nde kadın dilbilimciliği bölümünü kurmuşlardır. 1970’den beri bu dal üzerinde çalışmalar devam etmektedir. Bu hareketin en önemli konu başlığını ise, “dil ve cinsiyet” kavramları oluşturmaktadır. (Brenner, 2003: 6).

Deborah Tannen, kadınların erkeklerden farklı konuştuklarını, 1990 yılında kaleme aldığı “Du verstehst mich einfach nicht!” (Brenner, 2003: 3) adlı kitabında, kadın dili ile erkek dili arasındaki farklılığı aydınlatmaya çalışarak dile getirmiştir.

Deborah Tannen’ın 1990 yılında kaleme aldığı kitabın ana başlığına bakacak olursak, “Sen beni anlamıyorsun” şeklinde bir anlam teşkil ediyor. Genelde kadınlar erkeklerle tartışmaları veya konuşmaları sonunda bu tür bir dilsel ifadeyi kullanıyorlar. Buda kadınlarla erkeklerin birbiriyle olan dilsel iletişim anlaşmazlığından kaynaklanıyor. Bu dilsel iletişim anlaşmazlığı kadın diliyle erkek dili arasındaki farkı açıkça ortaya koyuyor. Diğer bir husus ise, kadınların ve erkeklerin yaşadıkları toplumda gerek yazı gerekse konuşma dilini farklı şekillerde kullanıyor olmasıdır.

Kadın dili uzmanları, kadın dilini gerek cinsiyet gerekse sosyal yapı açısından farklı dil guruplarına ayırmanın kolay bir iş olmadığını tespit etmişlerdir.

Cinsiyet (Geschlecht), “erkekler ve kadınların biyolojik açıdan farklılıkları anlamını taşıyor. Buna karşılık, gender kültüre ait bir şeydir ve eril (maskulin) ve dişil (feminin) olarak toplumsal sınıflandırmaya atıfta bulunur.” (Delius, 2005: 8)

Kadın dili anlayışına göre, “dili biyolojik ve sosyal olarak birbirinden ayrı düşünmek çok zordur.” (Delius, 2005: 9). Delius’un da yukarıdaki cümlesinde ifade ettiği gibi, kadınları dilsel olarak bir bütünlük çerçevesi içerisinde ele almakta fayda vardır.

“Sex ist ein Wort, das sich auf die biologischen Unterschiede zwischen männlich und weiblich bezieht (...), dagegen ist Gender eine Sache der Kultur: es bezieht sich auf die Soziale Klassifizierung in “maskulin” und “feminin” (Delius, 2005: 9).

Yukarıdaki alıntıdan da anlaşılacağı gibi cinsiyet (Geschlecht), erkekler ve kadınların biyolojik farklılığı anlamını taşımaktadır. Buna karşılık Gender yani toplumsal cinsiyet kültüre ait bir şeydir. Kısacası toplumsal cinsiyet (Gender) kavramı, kendisinin ait olduğu toplum tarafından belirlenir. Bu durumda bizim açımızdan ön plana çıkan kavram ise toplumsal cinsiyet (Gender) kavramıdır. Çünkü biz bu kavramın oluşturduğu anlamsal değerden yola çıkarak, kadın ve erkeğin içinde yaşadığı topluma ait olan konuşma dilini bazalacağız. Buda bize kadının ve erkeğin dilsel açıdan, içinde yaşadıkları toplumdaki yerini veya kimliğini belirtecektir.

Cemile Akyıldız Ercan’a göre, “Biyolojik cinsiyetin toplumsal cinsiyete dönüştürülmesi ve kadınla erkeğin sosyal ve kültürel açıdan tanımlanması ve kadının cinsiyetten dolayı ötekileştirilmesi, kadın ve erkek arasındaki biyolojik farklılık hep kadınların aleyhinde gelişmiştir. Kadınların biyolojik cinsiyetini toplumsal cinsiyete dönüştürülürse kadınlar obje olmaktan ziyade bir subje şeklinde ait oldukları toplum tarafından algılanırlar.” (Akyıldız Ercan, 2014: 40). Ercan’ın da belirttiği gibi, kadın ve erkek arasındaki ayırmdüvarını ören etken, kadın ve erkeklerin biyolojik cinsiyeti ile toplumsal cinsiyetinin içinde yaşadıkları toplum tarafından birbirleriyle özdeşleştirilmelerinden kaynaklanmaktadır.

Yine Ercan’ın Simone de Beauvoir’dan aktardığına göre:

“Sadece erkek değildir kadını ezen. Kadın kendi hayatından sorumlu olmaktan vazgeçerek kendi kendini de eziyor.” (A. Ercan, 2014: 78)

Simone de Beauvoir’inde belirttiği gibi, kadınları gerek sosyal alanda gerekse iletişim alanında erkeklerden farklı kılan gerekçeyi sadece erkekler oluşturmuyor, bunun yanında kadınında bu ayrıcalıklarda büyük bir payı vardır. Çünkü kadınlar yaşam alanlarında pasif rol oynamalarından dolayı kendilerini kayıtsız ve şartsız olarak karşıcinse teslim etmiş gibi olurlar. Yine kadının bir kadın tarafından sindirilerek karşıcinse sunulma çabasını gösterir. Örneğin, günümüzdeki annelerin tek arzuları kız çocuklarını okutup iyi bir mesleğe sahip etme arzusudur. Fakat kızlar istedikleri meslekleri seçemiyor. Çünkü aşırı koruyucu anne kimliği kızların meslek seçimini doğrudan etkiliyor. Bu etki bir kadın tarafından yapıldığı için, burada kadınında kadın üzerine baskıcı bir otoritesinden söz edebiliriz. Bu baskıcı otorite neticesinde kız çocukları hem kendi kimliklerini hem de kariyerlerini belirlemekte zorlanıyorlar.

Kadınların özellikle 20. yüzyılda başlattıkları feminizm hareketiyle, kadınlar ve erkeklerin gerek özel yaşamda gerekse kamusal alandaki farklılıkları bu hareketi temsil edenler tarafından dile getirilmiştir. Bu hareketin hedefi bu iki farklı cins arasındaki farklılığı ortadan kaldırma amacını güder.

“Feminizm, özellikle ataerkil değerler sistemindeki kadınların ezilmişliğine karşı kadın hareketleriyle bağlantılı olarak kullanılmıştır. 1960’ların sonlarına doğru ortaya çıkan feminizm kavramı, kadın hareketlerinin kullandığı politik bir tanımdır ve aynı zamanda 60’lı yıllar, hemen hemen kapitalist düzenin hüküm sürdüğü tüm ülkelerde Kadın Özgürlükleri Hareketi’nin ortaya çıktığı dönemdir.” (A. Ercan, 2014: 24)

Ercan’ın da belirttiği gibi, feminizm hareketinin doğmasının altında yatan temel neden iki cins arasındaki eşitsizlikten kaynaklanıyor. Bu eşitsizliğe zemin hazırlayan etken olarak da o dönemde iktidar olan kapitalist düzen sorumlu tutuluyor. Tabii ki erkek ve kadın arasındaki bu eşitsizlik iletişim aracı olan dili de negatif yönde etkilemiştir.

Yine Ercan’ın aktardığına göre, Jale Parla ve Sibel Irzık’a ait olan “Kadınlar Dile Düşünce” adlı çalışmalarında:

“Dildeki cinsiyetçi öğelere yönelik feminist eleştiri kadınların konuştukları dilin büyük ölçüde erkekler tarafından biçimlendirilmiş olduğunu, bu dilin kadınları erkek egemen ideolojiler tarafından seçilmiş özne konumuna hapsettiğini iddiasına dayanır.” (A. Ercan, 2014: 34)

Jale Parla ve Sibel Irzık’ın çalışmalarından alınan kesite bakarsak erkeklerin kadınların konuşma dillerine şekil verdiği ileri sürülmüştür. Erkekler bunu yaptığında genelde kendi subjelerini (doğrularını) ileri sürerler. Çünkü kadınlar onlar için bir objedir

ve buna kolaylıkla şekil verebileceklerine inanırlar. Tabii ki günümüzde artık kadınlarda kendilerini sübjektif konumunda gerek yaşam alanında gerekse iletişim alanında temsil edebilirler. Çünkü kadınlarımızda günümüzde yönetici ve belirleyici konumları üstleniyorlar tıpkı erkeklerde olduğu gibi. Artık kadınlarımızı gerek yaşamsal alanda gerekse dilsel alanda erkeklerle bir kılmak için çok çaba göstermeliyiz. Kadınlarımızı erkeklerden ayıran biyolojik kimlikten hariç, sosyal kimliklerini birbiriyle denkleştirme gayesi içinde hareket edersek her iki cins arasındaki denklığı sosyal ve iletişimsel alanda sağlayabiliriz. Feminizm hareketinin temel amacı, kadın ve erkek arasındaki sosyal ve yaşamsal alandaki farklılığı oluşturan gerekçeleri tespit edip bunları ortadan kaldırmaktır.

Feminist hareketinin ilk safhasının temsilcisi olarak bilinen kişi Amerikalı dilbilimci Robin Lakoff'dur. Lakoff genelde kadınların dilsel olarak erkeklerin baskısı altında kaldıklarını ifade ederek bu yüzden kadınların erkeklere göre daha zayıf olduklarını ileri sürmüştür. Tabii ki bu zayıflık gerek özel gerekse kamusal alanda kendini göstermiştir.

“Birinci dalga feminizm, genel anlamda kadın haklarını savunan ve erkekler gibi her alanda, özellikle hukuksal ve siyasal alanda eşitlik için mücadele eden bir kadın hareketidir.” (A. Ercan, 2014: 25)

Ercan'a göre birinci feminist dalganın amacı eşit kollu olmayan bir terazinin dengede olmasını sağlamaktır. Ercan'ında ifade ettiği gibi, eğer bu denge sağlanırsa heriki cins arasındaki farklılık giderilebilir. Bu dengenin sağlanmasıyla iletişim alanında da bir denklik oluşabilir. Buna da dilsel bir denklik diyebiliriz.

“İkinci dalga feminizm ya da kadın hareketleri ise ataerkil yapıdaki hala adaletsiz olan konumlarını değiştirme ve geleneksel cinsiyetçi rolleri sorgulamaya başlar.” (A. Ercan, 2014: 31)

Ercan'a göre ikinci feminist hareketinin amacı: iki cinsiyet arasındaki farklılığı toplumsal anlamda açığa çıkarmaktır. Bunun için ilk olarak her iki cins arasındaki farklılığı toplumsal yüzeyde sorgulamaya başlar. Bu sorgulama da kadın ve erkeklerin toplum içindeki ayrıcalıklarının giderilmesine bir işaret niteliğini taşıyor.

Amerikalı toplumdilbilimci Deborah Tannen ikinci feminist dalganın öncülerinden biridir. Deborah Tannen üçüncü feminist hareketini temsil edenler ile aynı görüşleri benimsememiştir. Tannen, kadının, içinde bulunduğu toplumda iletişim dilinin erkeklerden farklı olmasının, kadınların, erkekler tarafından içinde yaşadığı toplumda

ikincil bir konum niteliğinde algıladıklarından dolayı olduğunu düşünmektedir. Üçüncü feminist safhayı temsil edenlerin bazı farklı görüşlere sahip oldukları tespit edilmiştir. Bunlar kadın ve erkek dilinin birbirine olan benzerliği, kendi içlerinde olan ayrımları ve konuşulduğu ortamdır. Amerikalı dilbilimci Robin Lakoff kadının kullandığı dilin erkeğin kullandığı dilden farklılık gösterdiğini ve bunu da kadının içinde yaşadığı toplumdaki konumuna bağlıyor. Çünkü Lakoff da Tannen gibi birinci feminizm dalganın en önemli temsilcilerindendir. Lakoff bu doğrultuda Anglo-Amerikan alanında kadın ve erkek dilinin ayrıcalıkları üzerinde bazı çalışmalar yapmıştır.

“Yalnızca Anglo-Amerikan alandan çalışmaları ele alan daha yeni bir envantere ise kadınlarda duygu yoğunluğu, belirsizlik fiilleri, kesin olmayan sözcükler, erkeklerde ise, nicelik yoğunluğu, eliptik cümleler ve direktifler gibi ayırt edici özellikler dikkatleri üzerine çekmektedir.” (Dağabakan, 2016: 44)

Kadın dilini erkek dilinden ayırt eden kriterleri, Dağabakan’ın (2016: 44) bize gösterdiği gibi aşağıda göstermeye çalışalım.

Kadın Dili	Erkek dili
-Yoğunlaştırılmış Zarflar	-Nicelik Yoğunluğu
-Duygu Yoğunluğu	-Yargılayıcı Açıklamalar
-Yan Cümleler	-Eliptik Cümleler (Eksilteli Cümleler)
-Ortalama Cümle Uzunluğu	-Direktifler
-Zarf Tümleçler	-Lokatifler
-Belirsizlik Fiilleri	-Ben-Referansları
-Karşıtlıklar	-Argo Kelimeler
-Olumsuzluklar	
-Kesin Olmayan, dolaylı sözler	
-Sorular	

Yukarıda görüldüğü gibi kadın dilini erkek dilinden ayırt eden bazı kriterler verilmiştir. Bu kriterleri her iki yazarın eserlerine dilsel açıdan uyarlayarak çalışmamızı sürdüreceğiz. Tabii ki bu çalışmamızın temel prensibini farklılık kuramı teşkil edecektir.

3.1. JUREK BECKER'İN YAŞAM ÖYKÜSÜ VE ESERLERİ

Jurek Becker 1937 yılında Polonya'nın Lodz kentinde doğmuştur. Yazar çocukluk yıllarını bu şehre ait Gettolarda geçirmiştir. 1939 yılında ailesinden alıkonularak Yahudilerin Toplama Kamplarının bulunduğu Ravensbrück ve Sachsenhausen'e tutsak olarak gönderilmiştir. Yazarın buradaki tutsaklığı 1945 yılına kadar sürmüştür. İkinci Dünya Savaşının son bulmasıyla Becker özgürlüğüne kavuşmuştur. Amerika yardımlaşma derneğini sayesinde kayıp olan babasına kavuşmuştur. Daha sonra doğu Berlin'de Almancayı öğrenmiştir ve aynı yerde liseyi bitirme sınavlarına girmiştir. Üniversite öğrenimini Humboldt Üniversitesinde tamamlamıştır. Becker 14 Mart 1997 yılında Almanya'nın Berlin kentinde ölmüştür. Yazara ait bazı Yapıtlar: Irreführung der Behörden, Der Boxer, Schlaflose Tage roman olarak, Nach der ersten Zukunft, Aller Welt Freund, Bronsteins Kinder, Amanda Herzlos, Mein Vater, die Deutschen und ich, Jakob der Lügner ve Materialband şeklinde sıralanmaktadır.

3.2. JUREK BECKER'İN “JAKOB DER LÜGNER” ADLI ROMANI

Jurek Becker'in Jakob'un Yalanları (Jakob der Lügner) adlı romanı ikinci dünya savaşının cereyan ettiği Polonya ve Almanya'daki toplama kamplarında yaşayan Yahudilerin yaşamını konu edinmiştir. Bu olayların cereyan ettiği yerleri bugün doğu Avrupa olarak da adlandırabiliriz. Romanın yazarı Jurek Becker Yahudi bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldiğinde, henüz bir çocukken ailesiyle birlikte yaşamını Nazilerin toplama kampları olan Polonya'nın Lodz kentinden ve daha sonra Almanya'da bulunan Ravensbrück ve Sachsenhausen kentlerindeki Yahudiler için bulunan toplama kamplarında geçirmiştir. Tabiki Jurek Becker'in romanında belli bir toplama kampının ismi verilmemiştir. Romanın başında Jakob Heym kendisini anlatıcı konumuna koyarak başından geçen bir olayı anlatmaktadır. Romanın betimleme ve Jakob Heymin bazı anlatı kısımlarını ise yazar o anlatıcı vasıtasıyla anlatmaktadır. Ben anlatıcı romanın başında bir ağaçtan bahsetmektedir. Kendisinin çocukken bu ağaçtan düştüğü bundan dolayı kolunun kırıldığı ve bu ağacın kendisini koruyamadığını ve aynı zamanda karısının da bu ağaç altında vurulduğunu vurgulayarak bu durumdan yakınmaktadır. O anlatıcı ise romanın ilerleyen sayfalarında Jakob ve arkadaşlarının bulunduğu toplama kampında nasıl bir yaşam sürdürdüğünü dile getirmektedir. Bu toplama kampında gece saat sekizden sonra

tutsaklar için dışarı çıkma yasağı vardır. Fakat Jakob Heym bunu bildiği halde kurala uymayarak dışarı çıkmaya çalışır. Bu esnada görevli bekçi tarafından fark edilerek çağırılır ve kendisinin ne tür bir ceza alacağını öğrenmesi için Revire (PolisKarakolu)gönderilir. Jakob'a göre burası eskiden bir vergi dairesidir. Jakob binadan içeri girerken daha öncede çalıştığı bu yerde düzenli giyinmiş kadınları ve kendisinin özlem çektiği bu kadınlara ait parfüm kokularını hisseder. Çünkü kendisinin de önceden böyle bir yaşantısı mevcuttur. Jakob binanın koridorunda ilerlerken bir radyo sesi duyar. Radyoda, Rusların (kızıl ordu) Polonya'ya yakın bulunan Bezanika'nın yirmi kilometre yakınlarında olduğu haberini duyar. Revirden içeri girdiğinde kanepede yatan görevliyi görür. Jakob'u fark eden görevli hemen resmi elbiselerini giyerek oturma koltuğuna yönelir ve Jakob'a neden burada olduğunu sorar. Jakob ise kendisinin, yasak olan dışarı çıkma zamanına uymadığı için dışarıdaki bekçi tarafından gönderildiğini ifade eder. Görevli memur Jakob'a bunun cezasının ne olduğunu sorduğunda ise Jakob kurşunlanarak ölmek olduğunu söyler. Bunun üzerine görevli Jakob'a kayıt defterini imzalatarak gitmesini söyler. Jakob dışarı çıktığında küçükken üstünden düştüğü ve karısının vurulduğu ağaçlara benzer ağaçların arkasına saklanmaya çalışır fakat bu ağaçlar yine Jakob'u ele vererek onu kuledeki bekçinin görmesini sağlar. Jakob bir kez daha bu ağaçlara lanet okur. Jakob'a göre, bu ağaçların onu koruması gerekirken, adeta onun ölümle burun buruna geldiği her defasında onu ihbar edercesine bir kişi rolüne bürünmüş gibi olmalarıdır. Toplama kamplarında tutsak edilenlerin hepsinin hem göğüslerinde hem de sırtlarında birer sarı renkte yıldız bulunmaktadır. Jakob eve gittiğinde evdekilere Rusların yirmi kilometre kadar uzakta Bezanika'da bulunduğunu söyleyerek kendisiyle beraber tutsak olarak yaşayan Mischa, Rosa ve küçük kız Lina'ya ümit verir. Kamptaki tutsaklar Jakob'un bu haberi radyoda duyduğunu söylerler. Ertesi sabah çalışma kampında Jakob'un bir radyosunun olduğunu ve burada Rusların yirmi kilometre uzakta Bezanika'da olduğu haberi yayılır. Bu haber üzerine Jakob artık burada bulunan insanların gözü kulağı haline gelmiştir. Tabii ki Jakob'un gerçekten bir radyosu bulunmamaktadır. Buradaki insanlar gizli olarak Jakob'un yakın arkadaşlarından son durumu öğrenmeye çalışırlar. Çünkü bir tutsağın bir radyo bulundurması iş başında olan Rejimin yasasına göre ölüm cezasını gerektirmektedir. Bundan dolayı kampta yaşayanlar, Jakob'un bu radyoda duyduğu haberi hayatlarının pahasına mal olsa bile dışarıya sızdırmazlar. Hatta bunun için Jakob'un en eski arkadaşı olan Kowalski bile kendini feda

ederek ölümüne görevliler tarafından hırpalanır. Herschel Stamm adındaki tutsak ise kaçmaya teşebbüs ettiği için kurşunlanarak öldürülür. Herschel'in kardeşi Roman, Jakob Heym'i kendi kardeşinin ölümünden sorumlu tutar. Jakob ise aynı haberi tekrar edip durmaktadır. Herhangi bir yeni gelişme yoktur. Jakob Heym'in amacı toplama kampındaki tutsaklara bir tür ümit vererek onları hayatta tutmaktır. Fakat kamptaki arkadaşları belli bir zaman sonra artık Jakob'un kendilerine verdiği ümidin sonunun olmadığı kanaatine varırlar. Çünkü gerçek anlamda Jakob'un herhangi bir radyosu bulunmamaktadır. Bunu gün yüzüne çıkaran ise Jakob'la birlikte yaşayan küçük kız Lina'dır. Jakob kendisine radyo taklidi yaptığında kız gizlice perdenin arkasından bakar ve Jakob'un elinde radyonun olmadığını görür. Buna rağmen küçük kız bu olayı görmezlikten gelir.

Belli bir zaman sonra Kowalski Jakob'un bulunduğu yaşam yerine gelerek kendisinin hırpalanmasına sebep olan radyoyu sorar. Radyonun olmayışı Kowalski'yi intihara sürükler. Bu kampta bulunan Yahudi kökenli kardiyojji Profesörü Kirschbaum bir yolculuk esnasında kendini zehirleyerek intihar eder. Bunlarla birlikte burada yaşayan ve bu tren İstasyonunda çalışan yirmi beş yaşlarında eskiden iyi bir boksör olan Yahudi kökenli Mischa bulunmaktadır. Mischa Frankfurter Ailesinin kız çocuğu olan Rosa ile aşk yaşamaktadır. Mischa Rosa'nın istasyonda bulunan ölüm vagonlarına binmesini engellemiştir. Çünkü Rosa bu tren vagonlarıyla yolculuk yapmaya kalkışırsa, kendi sonunu hazırlayacaktır. Romanın sonunda, anlatıcı Jakob Heym karakter değiştirerek romanın yazarı olan Jakob Becker'in kişiliğine bürünür. Jakob, sonunda istasyonda bekleyen ölüm treninin vagonuna binip, bilinmeyen bir yere götürüldüğü esnada Ruslar artık Polonya'ya girerek Nazi Rejimine son verir. Jakob'un ümit bağıladığı ağaçlar yerine Ruslar onu kurtarır.

3.3. BARBARA FRISCHMUTH'UN YAŞAM ÖYKÜSÜ VE ESERLERİ

Barbara Frischmuth 1941 yılında Avusturya'nın Altausee (Steiermark) kentinde doğmuştur. Babası ikinci dünya savaşı esnasında Rusya'da şehit düşmüştür. Frischmuth annesiyle birlikte bir pansiyon işleterek hayata tutunmaya çalışmıştır. Daha sonra ortaokul bitirme sınavına girmiştir. Kendisi Avusturya'nın başkenti Viyana'da Türkçe, Macarca ve Doğu Dilleri üzerine eğitim görmüştür. Yazar 1961 yılında Erzurum'a, bugünkü Atatürk Üniversitesi'ne gelerek iki dönem burada Macarcanın Türkçeye

Çevirisi üzerine eğitim görmüştür. Bugüne kadar Frischmuth bir serbest yazar kimliğine sahiptir. Şu anda doğduğu yer olan Avusturya'nın Altausee şehrinde yaşamını sürdürmektedir. Yazara ait bazı Eserler: ilk olarak Frischmuthu Edebiyatın kritik alanda en yüksek doruğa çıkaran “Die Klosterschule” (1968) adlı romanıdır. Daha sonra yazar “Das Verschwinden des Schattens in der Sonne” (1973) ve “Sternwieser-Trilogie” (1976-1979) adlı romanlarla üne kavuşmuştur. Yazar anlatının yanında Essays, Duyusal, Görsel ve Çocuk Oyunlarını kaleme almıştır. Yazara ait en son romanlar: “Die Schrift des Freundes” (1998), “Die Entschlüsselung” (2001) und “Der Sommer, in dem Anna verschwunden war” (2004) dır. Ayrıca Frischmuth'a ait edebiyat alanında, bahçelerle ilgili günlük kitapları ise: “Fingerkraut und Feenhandschuhe” (1999) ve “Löwenmaul und Irisschwert” (2003) dir.

3.4. BARBARA FRISCHMUTHUN “DIE ENTSCHLÜSSELUNG” ADLI ROMANI

Yazar, bir ben (bayan) anlatıcı vasıtasıyla romanında geçen olayları anlatmaya çalışmıştır. Bu olayların geçtiği mekân ise Avusturya'nın Salzkammergut Bölgesini kapsayan bir tatil alanıdır. Bu alan yukarı Avusturya, Steinmarkt ve Salzburg'u kapsayan bir eyalettir. Bu mekânın uzantısı Dachstein Dağlarının doruklarına, Avusturya Alp Foreland ve kuzey Kireçtaşı, Alpler ve Salzburg boyunca uzanır. Ayrıca Avusturya'nın en yüksek kayası burada bulunur. Burası 1997 yılında UNESCO Dünya Mirası Sit Alanı olarak kabul edilmiştir. Barbara Frischmuth “Die Entschlüsselung” adlı romanını 2001 yılında kaleme almıştır. Anlatıcı, Bit Pazarının (Fetzenmarkt) gönüllü itfaiyeciler tarafından açıldığında, bütün insanların içeriye hücum ederek istedikleri eşyaları bir an önce almak istediklerini anlatır. Anlatıcının kendi gözüne kestirdiği bazı eşyalar vardır. Bunların içinden birisi bir gözü olan ve içerisine saman doldurulmuş bir porsuk derisidir. Bu esnada anlatıcının ayakları önüne, porsuk derisinin içinden bir gazete parçasına sarılmış bir paket düşer. Anlatıcı, bu düşen paketi alır ve çantasına koyar. Anlatıcı tamamen bu pakete odaklanır. Anlatıcı, sabah kahvaltısında çayı yudumlarken paketi açmaya çalışır. Fakat pakete sarılı olan gazete kâğıdı çok buruştuğundan anlatıcı bu paketin üzerine biraz soğuk çay çiseler. Anlatıcı, pakete katman şeklinde sarılı olan gazete kâğıdlarını açmaya çalışır. Baktığı gazete sayfalarının boş olduğunu görür. Anlatıcının bildirdiğine göre, Profesör Çamuroğlu, anlatıcıya, bunun eski çağa ait olan bir mektup

değiş tokuşu olabileceğini söyler. Profesör Çamuroğlu sırt çantasından bir çakmak çıkararak bu kâğıdın altına tutmaya başlar. Profesörün, altına ateş tuttuğu kâğıtta farklı yazı sembolleri bulunmaktadır. Bu metin 32 sayfadan oluşmaktadır. Fakat metnin tam olarak kaç sayfa olacağı ancak bu yazının şifresi çözüldüğünde belli olacaktır. Anlatıcı, çakmaktan çıkan ateşin yardımıyla ilk sayfaya bir göz atar fakat tam anlayamıyor neyin ne olduğunu. Bunun üzerine Profesör Çamuroğlu, bu metnin şifreli bir şekilde yazılmış olabileceği kanısına varır. Çünkü bu metin 20. Yüzyıla ait şairlerin değildir, bu metinler çok eskilere dayanmaktadır. Profesör metnin ilk cümlesiyle yola koyularak metni çözmeye çalışır fakat bu iş kolay bir iş değildir. Profesör Çamuroğlu bu metnin sayılarla şifrelendiğini ileri sürer. Bunun için bu metni çözümlmek için bazı hesapların yapılması gereksinimi duyulacaktır. Bu tür şifrelemenin ancak eskiden yaşamış olan Kabalaların geleneğinde mevcut olduğunun kanısına varılmıştır. Çünkü bunlar eskiden konuşmayı rakamlarla düzenlemişlerdir. Anlatıcı, bu metnin, Rahibe göre bir mektup şeklinde olduğunu ve bu metnin 13. yüzyılda yaşamış olan Wendlgard von Leisling ve 14. yüzyılda yaşamış olan Nesimi arasındaki bir tür mektuplaşma olduğunu belirtir. Her ikisi de badıabadan (Morgenwind) bahsediyorlardır. Anlatıcının söylediğine göre, Rahip bu metni bir bilgisayar yardımıyla görünür bir konuma getirmeye çalışır. Anlatıcıya göre kutsal metinler genelde şifreleme yöntemiyle yazılmışlardır. Yine anlatıcıya göre eskiden gönderilen elçilerin, taşıdıkları metinleri deşifre etmemeleri için, bu metinler şifreleme yöntemiyle gönderilmiştir. Anlatıcıya göre, ancak Wendlgard'ın Nesimi'ye Hildegard metninin içeriğini öğretmiş olmasıyla bu metinlerin içerik olarak bu kadar birbirine benzemesi mümkün olabilir. Anlatıcının akli kulağı kendi bilimsel çalışmasıdır. Anlatıcıya göre Wendlgard'ın mektup metninin kökeni Hildegard'ın metninin kökenine dayanmaktadır. Anlatıcıya göre, bu metinler geçmişte Latince olarak yazılmışlardır. Anlatıcı Anadolu medeniyetlerindeki yazı değişimine vurguda bulunur. Anlatıcı, şimdiki Türkçeyle eski Türkçe (Osmanlıca) arasındaki farkı anlatır ve hatta bazı Türkçe kelimeleri Almanca kelimelerle özdeşleştirir. Örneğin, cognac kelimesiyle kanyak kelimesinin fiziksel olarak birbirine benzemesi gibi veya okul kelimesinin okumak fiilinden türemesi gibi. Buna rağmen Türkçeyi Almancaya çevirdiğimizde çeşitli zorluklarla karşı karşıya geliyoruz. Anlatıcıya göre her iki dildeki zorluklar, Almancanın geçmişteki dili Latince ve Türkçenin geçmişteki dilinin Osmanlıca olmasından kaynaklanmaktadır. Anlatıcı, tezini incelemeye devam eder fakat içindeki şüpheleri bir

türlü atamaz. Anlatıcı bazı kelimelerin zaman içerisinde telaffuz şekillerinin değiştiğine işaret eder. Örneğin “kirra” kelimesinin “kira” şeklinden telaffuz edilmesi gibi Anlatıcı, Wendl kavramının kökeninin Wendel sözcüğünden geldiğini ileri sürüyor. Anlatıcının içinde bulunduğu ortam, onun hayal ettiği bir metni yazmak için tam bir fırsattır. Anlatıcı, Orta Çağla ilgili belgelere bakarak orada Wendlgard’ı araştırır. Bu araştırması esnasında kendisini daha fazla Nesimi ve Wendlgard’ın yerine koyar. Anlatıcının amacı, kendi tezinden Wendlgardile Nesimi’yi bir araya getirmektir. Bunu yaparken geçmişteki çağlarla içinde yaşadığı çağı birbiriyle karşılaştırır. Anlatıcı, Profesör Çamuroğlu’na bir mektup göndermek ister. Mektubunda, Reha Çamuroğlu’na, en son İstanbul’da bulunduğu onun kitaplarını aldığını ve bu kitaplar sayesinde onun fantezilerini hissettiğini ona yazmak ister. Anlatıcı, kaleme aldığı yapıtının baş figüranın kişisel özelliklerini, Çamuroğlu’nun kişisel özelliklerine benzettiği için Profesör Reha Çamuroğlu’ndan özür dilemek ister. Anlatıcı, buna rağmen kendisinin kişisel olarak onunla hiç karşılaşmadığını bize bildirir. Bunun için “Ben” anlatıcı Çamuroğlu’ndan ricada bulunarak ona kendisine kızmamasını ister. Anlatıcı, Çamuroğlu’nun, kendi yapıtında gerçek bir karakter olarak değil de anlatıcının arzuladığı bir değerde yer aldığını bize bildirir.

3.4.1. Lokatifler

Erkekler gerek yazılı gerekse sözlü ifadelerinde dilsel olarak Lokatifler kullanırlar. Lokatifler genellikle ismin -dA halini oluşturur. Lokatiflerin cümledeki yerini bulmak için “(wo?) nerede?” sorusu cümleye yöneltilir ve bu şekilde yer belirtilir. Zamansal olarak yeri tespit etmek için verilen cümleye “wann? ne zaman?” sorusu sorulur ve bu şekilde zamansal olarak yer tespit edilir. Jurek Becker’in “Jakob der Lügner” adlı romanına erkek dili açısından bakıldığında, yazarın sıklıkla lokatiflere yer verdiğini açık bir şekilde görebiliriz. Yazarın romanından örnek cümlelerle bu savımızı aydınlatmaya çalışacağız.

“Dabei sind tausend andere Sachen auch verboten, Ringe und sonstige Wertgegenstände, Tiere zu halten, nach acht auf der Straße sein, es hätte keinen Sinn, alles aufzählen zu wollen.” (Becker 2013: 8).

(Aynı anda binlerce farklı şeyde yasaktı. Yüzükler ve diğer değerli eşyalar, hayvan barındırma, akşamleyin saat sekizden sonra sokakta olmak, bunların hepsini saymak istemenin hiçbir anlamı olmazdı.)

“Links **an der Ecke** ist der ehemalige Laden von Mariutan, einem zugewanderten Rumänen, der in zwischen wieder nach Rumänien zurück müsste, um die Interessen seines Landes an der Front wahrzunehmen.“ (Becker 2013: 10).

(Soldaki köşede eskiden Romanya’dan gelip buraya yerleşen aynı zamanda kendi ülkesinin çıkarları için tekrar Romanyaya dönmesi gereken Mariutan’ın eski dükkanı var.)

“Im zweiten Bezirk ist ein Kind geboren worden, **in der Witebsker**.” (Becker 2013: 50).

(İkinci bölge olan Witebskerde bir çocuk doğmuştu.)

“Wie man es dreht und wendet, die einzige Möglichkeit bleibt, dass Fajngold **im Zimmer** verweilt und doch so gut wie nicht da ist.” (Becker 201: 62).

(Nasıl döndürülür ve çevrilir, tek bir olasılık, Fajngold’un odada kalması ve hala neredeyse orada olmaması.”

“Wir hier **auf dem Bahnhof** und höchstens noch seine Nachbarn.” (Becker 2013: 94).

(Tren garındaki biz ve en çok onun komşuları.)

“**Auf dem Markt** haben sie Fisch in ihn eingewickelt, beim Zahnarzt hat er **im Wartezimmer** gelegen, bei der Versicherung natürlich und mitunter auch bei Kowalski **im Friseurgeschäft**, weil er auf weltstädtisch machen wollte.“ (Becker 2013:113).

(Onlar pazarda onun içine balık sarmışlardı. Dışçide bekleme odasıdaydı, sigorta kursunda da ve bazen de berber dükkanında Kowalski'deydi, çünkü metropol yapmak istedi. Çünkü o büyük şehirlerde bu mesleği yapmak istiyordu.)

„Das Studium war **an der Reihe**, wie es sich für gehobene Söhne gehört, das Studium der Rechte **in Heidelberg**, und die letzten Semester **in Berlin**.“ (Becker 2013: 127).

(Sırada eğitim vardı, sofistike oğullara yakıştığı gibi, Heidelberg’de hukuk eğitimi ve Berlin’de son sömesterler.)

„**In der Schublade** ist es nicht, das ist gar nichts, unter dem Bett und auf dem Schrank liegt nur Staub. (Becker 2013: 143).

(Çekmecede değil, hiçbir şey, yatağın altında ve dolabın üstünde sadece toz var.)

Becker’in romanından verdiğimiz cümlelerin içinde, altı çizili olarak bulunan lokatifleri aşağıda gösterelim.

Almanca

Auf der Straße
An der Ecke
In der Witebsker
Im Zimmer
Auf dem Bahnhof
Auf dem Markt
Im Wartezimmer
Im Friseurgeschäft

Türkçe

Caddede
Köşede
Witebskerd’e (Caddede)
Odada
Garda
Pazarda
Bekleme Odasında
Berberde

An der Reihe
In Heidelberg
In Berlin
In der Schublade

Sırada
Heidelberg'de
Berlin'de
Çekmece

Yukarıda da görüldüğü gibi verilen cümlelerdeki lokatifler alınarak bunların hem Almanca ve hem de Türkçe olarak anlamları verilmiştir. Genellikle verilen Lokatifler bize yeri bildirirler. Yer bildiren her ismin sonuna gelen de, da eki ise bunların birer Lokatif olduklarının göstergesidir. Becker'in „Jakob der Lügner“adlı romanından lokatiflere örnek cümleler vererek devam edelim.

„Unten **im Schrank** hatte sie bisher nichts verloren, „da ist mein Zeug drin“, hat Jakob gesagt, das klang durch und durch unverfänglich.“ (Becker, 2013: 144)

(Aşağıda, dolapta şimdiye kadar bir şeyi kaybolmamıştır. “Benim pılım pırtım dolabın içinde duruyor.” dedi Jakob. Bu zararsız gibiydi.)

„Das Zögern hält sich in Grenzen, Lina macht endlich auf, draußen **im Flur** laufen Schritte vorbei.“ (Becker, 2013: 144)

(Tereddüt kısıtlı sınırlar içindeydi. Lina sonunda kapıyı açıyor, dışarıdaki koridorda adımlar atılıyor.)

„Gehobenen Herzens, denn die Stunden **im Bett** waren reich an wichtigen Entschlüssen, die Verbindung zur Außenwelt ist wiederhergestellt.“ (Becker, 2013: 150)

(Yataktaki saatler önemli kararlar açısından zengin olduğu için dış dünyayla bağlantı yeniden kurulur.)

„Und wenn alles ausgestanden ist, wenn jeder, den es interessiert, den wahren Kriegsverlauf **in Büchern** nachlesen kann, dann sollen sie ruhig kommen und einen fragen.“ (Becker, 2013: 151)

(Ve eğer her şey biterse, ilgilenen herhangi biri kitaplardaki gerçek savaş rotasını okuyabilirse, o zaman gelip sessizce sormaları gerekir.)

„Man muss mit Zahlen und mit Namen und mit Daten um sich werfen, die Schlacht **an der Rudna** soll nur ein bescheidener Anfang sein.“ (Becker, 2013: 151)

(Etrafa sayı, isim ve tarih atmanız gerekiyor, Rudna Savaşı sadece mütevazı bir başlangıç.)

„Aber **im Ghetto** gehen schließlich jeden Tag viele Menschen verloren, die man ebenso wenig kennt, und wenn man bei jedem einzelnen so ein Theater machte, das möchte nicht zum Aushalten sein.“ (Becker, 2013: 179)

(Fakat gettoda, her gün, birçok bilinmeyen insan kayboluyor ve her biri için böyle bir tiyatro yapılırdı, buna dayanılmazdı.)

„Am nächsten Tag, also heute, hat er sie gleich von der Fabrik abgeholt denn bei ihr **zu Hause** wäre die Versöhnung viel schwerer gefallen, in Anwesenheit ihrer Eltern.“(Becker, 2013: 179)

(Ertesi gün, yani bugün, Mischa Linayı Fabrikada aldı, çünkü evinde uzlaşma, ebeveynlerinin huzurundakinden çok daha zor olurdu.)

„**Im Fond** sitzen zwei Männer in Zivil, hinter dem Lenkrad eine gebügelte Uniform, eine Rolle spielen nur die beiden hinten.“ (Becker, 2013: 196)

(Ön cephe de iki sivil erkek oturuyor, dümenin arkasında ütülü bir üniforma, sadece gerideki ikisi rol oynuyor.)

„**In dem Waggon** ist es sehr eng und stickig, die Juden hocken oder sitzen neben ihren fünf Kilogramm auf dem Boden, mindestens dreißig, meine ich.“ (Becker, 2013: 278)

(Tren vagonu çok dar ve havasızdı. Tutsak Yahudiler çömelmiş ya da beş kilolarının yanına oturmuş, en azından otuz, yani.)

Yukarıdaki örneklerde de görüldüğü gibi Becker kaleme aldığı romanında dilsel olarak sıkça lokatiflerden faydalanmıştır. Şimdi bu lokatifleri aşağıda göstermeye çalışacağız.

Almanca	Türkçe
Im Schrank	Dolapta
Im Flur	Koridorda
Im Bett	Yatakta
In Büchern	Kitaplarda
An der Rudna	Rudna'da (Rudna:Polonya'da bir Köy)
Im Ghetto	Caddede (Getto: Cadde anlamında)
Zu Hause	Evde
Im Fond	Arka Koltukta
In dem Waggon	Vagonda

Yukarıda, Becker'in, lokatifleri dilsel olarak kendi romanında ne sıklıkla kullandığı açık bir şekilde görülmektedir. Ayrıca yazarın sıkça aynı manada olan lokatifleri yazınsal metninde kullandığı görülmektedir. Örneğin; auf der Straße (Caddede), im Schrank (Dolapta), an der Rudna (Köyde), im Zimmer (Odada), an der Ecke, (Köşede) im Ghetto (Genellikle Yahudilerin yaşadığı cadde) gibi lokatiflerdir. Yazarın yapıtında bu tür lokatiflere sıkça yer vermesinin sebebi ise, yazarın yapıtındaki olayın bir toplama kampında vuku bulmasıdır. Bunun yanında, Frischmuth, yapıtında lokatiflere çok az yer vermiştir.

3.4.2. Kesin Olmayan, Dolaylı Sözcükler (Sprachliche Hecke, Hedges)

Kadınlar, genelde konuşmalarında kesin olmayan, dolaylı ifadeleri sık kullanırlar. Kadınların bu tür ifadeleri tercih sebepleri çoğunlukla söylemlerindeki kesinliği

yumuşatarak veya görecelendirerek suçlamalardan veya iddialı olmadan kaçınmaktır. Barbara Frischmuth'un "Die Entschlüsselung" adlı romanını, dilsel açıdan ele aldığımızda, yazarın, yapıtında kesin olmayan, dolaylı sözcükleri kullandığı görülmektedir. Bunları yazarın yapıtından örnek cümleler içinde gösterelim.

“**Wahrscheinlich** mit Feuer”, **meinte** Çamuroğlu mit leicht verächtlichem Unterort.” (Frischmuth, 2006: 29)

(Belki ateşle, Çamuroğlunun kastettiği, kolayca aşağılanacak bir alt yer.)

“Ich **glaube** einiges darüber zu wissen”-er lächelte noch immer-, dennoch bedeutet es ein hartes Stück Arbeit.” (Frischmuth, 2006: 30)

(Sanırım bu konuda bir şeyler biliyorum, "hala gülümsedi" ama zor iş anlamına geliyor.)

“Ach was”, **meinte** Auguste, die eine halbe Stunde später-ich schnitt gerade das Abgeblühte von einem Rosenstrauch namens Hero-zu mir heraufspaziert kam.” (Frischmuth, 2001: 33)

(Auguste'nin kastettiği; ah ne? Yarım saat sonra, ben şu anda açmış olan bir dikenli gülü kestim. Bu dikenli gülün ismi ise kahramandır. Yukarıya doğru gezinerek bana geldi.)

“Und das Original? So wie der Pfarrer das fragte, erhärtete sich in mir der Verdacht, dass er **möglicherweise** gar nicht so sehr an dem Text und seiner Entzifferung als an dem ursprünglichen Manuskript interessiert war.” (Frischmuth, 2006: 35)

(Ya orijinal? Papazın soruyu soruş şekli bende, onun ne metinle ve deşifresiyle ne de orijinal el yazmasıyla ilgilenmediği şüphelerini oluşturdu.)

“Ketzerischen Inhalts, wie Sie **wahrscheinlich** zu recht **vermutet** haben.” (Frischmuth, 2006: 36)

(Heretik içerik, muhtemelen şüphelendiğiniz gibi.)

“**Vielleicht** erwischen wir ihn noch, dann werden wir ja sehen, was er zu einer Retourkutsche sagt.” (Frischmuth, 2006: 39)

(Belki onu yakalarız, o zaman dönüş faytonu hakkında ne dediğini görürüz.)

“**Wahrscheinlich** hatte das ständige Inbeziehungsetzen des Professors längst auf meine Gedanken übergegriffen.” (Frischmuth, 2006: 52)

(Muhtemelen Profesör'un o değişmez bağlantıları benim düşüncelerimin içine de uzun bir zaman yayılmıştı.)

“Während ich nun auch aus seinem Fisch die Gräten wie Heftfäden aus einem Kleidersaum zog, war er in Gedanken den **Möglichkeiten** der Entschlüsselung auf der Spur geblieben.” (Frischmuth, 2006: 53)

(Şimdi ben onun balığının kılçıklarını, bir ipin elbiseden çekilmesi gibi çıkarırken, o çözülme ihtimalleri düşünceleri içerisindeydi.)

“**Vielleicht** verhielt es sich mit dem Zeitsprung ebenso?” (Frischmuth, 2006: 54)

(Belki o aynı davranırdı.)

“**Möglicherweise** auch einer negativen.” (Frischmuth, 2006: 56)

(Muhtemelen bir negatif de dahildir.)

Yukarıda verilen örnek cümlelerde de görüldüğü gibi Frischmuth, metninde genellikle kesin olmayan dolaylı sözcüklere yer vermektedir. Şimdi verilen cümlelerde bulunan bu sözcükleri aşağıda göstermeye çalışalım.

Almanca

Wahrscheinlich
Glauben
Meinen
Möglicherweise
vielleicht
Möglichkeiten
Möglicherweise

Türkçe

Olası, muhtemel
İnanmak
Sanmak
Belki, olabilir
Acaba, gerçekten
Olanak, imkan, ihtimal
Olabilirlik, belki

Yukarıda görüldüğü gibi, yazarın, metninde kesinlik ifade etmeyen fiillere (meinen, glauben) yer verdiğini görmekteyiz. Bunun yanında yine Frischmuth'un, romanında sıklıkla belirsizlikler içeren sözcüklere (vielleicht, Möglichkeit, wahrscheinlich) yer verdiği görülmektedir. Becker'in yapıtına dilsel açıdan baktığımızda, yazarın, yapıtında kesin olmayan, dolaylı sözcüklere çok az (yok denilecek kadar) yer verdiğini görüyoruz. Kadın yazarımızın, romanında sıklıkla kullandığı bu tür ifadelerden yola çıkarak, kadınların erkeklere göre dilsel bir farklılıklarının olduğunu söyleyebiliriz. Yazarımızın romanından buna benzer örneklendirmelerle devam edelim.

“Ich vermute, dass darin der Schlüssel für die Codierung der weiteren oder zumindest des nächsten Briefes enthalten ist.“ (Frischmuth, 2006: 85).

(Bir sonraki veya en azından bir sonraki mektubu çözümlemek için anahtar içerdiğini tahmin ediyorum.)

“Oh,oh,oh!” machte ich Auguste, und ihr Gesicht erheiterte sich zusehends.” (Frischmuth, 2006: 93)

(Ben Auguste'ye oh, oh yapıyordum. Ve onun çehresi neşeli görünüyordu.)

“Hm” machte ich.”(Frischmuth, 2006: 93)

(Ben hm yaptım.)

“Ich versuche, sie auf andere Gedanken zu bringen.” (Frischmuth, 2006: 93)

(Ben onu diğer düşüncelere sevk etmeye çalışıyorum.)

“Ich hoffe, sie setzt mir mit dem Feuer ihremBlick nicht den ganzen Pfarrhof in Brand”, bemerkte der Pfarrer sarkastisch.” (Frischmuth, 2006: 120)

(Papaz alaycı bir şekilde bakışıyla bütün Papaz avlusunu yakmaz, dedi papaz.)

“Sie hatte sich lange genug darüber ausgelassen, welches die Stellen mit der größten **Wahrscheinlichkeit** waren.” (Frischmuth, 2006: 161)

(O yeterince en büyük olasılıkların ait olmuş olduğu yerlere yüklenmişti.)

Örneklerdede görüldüğü gibi, yazarımız genellikle belirsiz sözcükler kullanmıştır. Bu altı çizili sözcükleri aşağıda gösterelim.

Almanca	Türkçe
vermuten	Beklemek, tahmin etmek
Oh, oh, oh	-
Hm	-
versuchen	Denemek, yapmaya çalışmak
Hoffen	Ümit etmek, güvenmek
Wahrscheinlichkeit	Olasılık, İhtimal

Yukarıda verilen örneklerdede anlaşılacağı gibi kadın yazarımız, metninde belirsiz ve kesin olmayan sözcüklere yer vermiştir. Bu bulgulara dayanarak, kadınların, genelde konuşmalarında kesin olmayan, dolaylı ifadeleri kullandıklarını söyleyebiliriz.

3.4.3. Direktifler (Emir Cümleleri)

Becker’in romanını dilsel olarak ele alırsak, yazarın yazılı metnini oluşturan cümlelerde genellikle emir cümlelerine (direktiflere) rastlarız. Yazarın metninde daha fazla direktiflere yer vermesinden dolayı, erkeklerin kadınlara nazaran konuşmalarını genellikle emir cümleleri üzerinde inşa ettiklerini rahatlıkla ifade edebiliriz. Bu beyanlarımızı doğrulamak için Becker’in “Jakob der Lügner” adlı romanından örnekler verelim.

““**Gehrein**”, sagt der Mann und verschwindet in seiner Tür, als Jakob die Klinke heruntergedrückt hat.” (Becker, 2013: 16)

(“İçeri gir,” diyor adam ve Jakob mandalı bastırıldığında kapısında kayboluyor.)

“Na los, **hau schon ab**”, sagt der Wachhabende.” (Becker, 2013: 20)

(Bekçi ona haydi, defol! diyor.)

“**Sag mal**, stimmt es eigentlich, dass du...” (Becker, 2013: 25)

(Söyle bakalım! Doğrumudur ki sen....)

“**Glott nicht in der Gegend** rum und **achte auf dem Weg**.” (Becker, 2013: 28)

(Burada öyle bakakalma ve yola dikkat et!)

“**Nimm dich zusammen** und **steh auf**. Und vor allem **halt das Maul**.” (Becker, 2013: 32)

(Toparlan ve ayağa kalk! Ve hepsinde önce çeneni kapat!)

“**Pass auf!**” ruft Jakob und deutet mit dem Kopf in die Richtung, aus der die Gefahr würdevoll daher schreitet.” (Becker, 2013: 33)

(Jakob “dikkat et” diye seslenerek kafasıyla tehlike dolu kavganın bulunduğu yeri gösteriyor.)

“**Los, komm**”, sagt er.” (Becker, 2013: 34)

(O hadi gel diyor.)

“Oder sie könnte gesagt haben: “**Stell dir vor**, Felix, wenn das wahr ist!” (Becker, 2013: 56)

(Ya da “Düşün Felix! Eğer doğruysa!” demiş olabilirdi.)

“Er konnte nicht rufen: “**Fajngold, halte endlich deinen Mund!**” (Becker, 2013: 64)

(O bağırıyordu. „Fajngold sonunda ağzını kapa!)

“Menschenskind, **lass mich endlich in Frieden!** Hab ich dir nicht gestern gesagt, dass sie zwanzig Kilometer vor Bezanika sind? Reicht dir das nicht?” (Becker, 201: 74)

(İnsan evladı beni rahat bırak! Ben sana dün Rusların yirmi kilometre Bezanikadan uzakta olduklarını söylemedim mi? Bu sana yetmiyormu?)

“Danke”, sagt Lina. “**Grüss ihn auch von mir.**” (Becker, 2013: 79)

(Lina, teşekkür ederim. Benden ona selam söyle!)

“**Mach dir bloß nicht die Hosen voll.**” (Becker, 2013: 96)

(Altına kaçırma!)

“**Beeil dich, Kamerad,** ich habe Durchfall”, hört man den Soldaten bitten.” (Becker, 2013: 106)

(Askerin „Acele et arkadaş! İshal oldum.” dediği duyulur.)

“**Warte doch.**” (Becker, 2013: 119)

(“Beklesene!”)

Yazarın romanında verilen örneklerden de anlaşılacağı gibi, Jurek Becker’in “Jakob der Lügner” adlı eserinde genellikle emir cümlelerine yer verdiği görülmektedir. Örneklerdeki altı çizili olan bu direktifleri aşağıda gösterelim.

Almanca

Geh rein
Hau schon ab
Sag Mal

Türkçe

İçeri git!
Artık defol!
Söyle!

Glutz nicht in der Gegend, achte auf dem Weg	Ban ban bakma çevrene! Yola dikkat et!
Nimm dich zusammen, steh auf, halt das Maul	Kendine gel!, Ayağa kalk!, Çeneni kapat!
Pass auf	Dikkat et!
Los komm	Hadi gel!
Stellt dir vor	Kendini tanıt!
Halte endlich deinen Mund	Artık ağzını tut!
Lass mich endlich in Frieden	Artık beni serbest bırak!
Grüß ihn auch von mir	Bende taraf onu selamla!
Mach dir bloß nicht die Hose voll	Su koyuverme!
Beeil dich	Acele et!
Warte doch	Fakat bekle!

Yukarıyı incelediğimizde, yazarın dilsel olarak direktiflere daha fazla yer verdiği kanısına varılmaktadır. Buda bize toplum içerisinde erkeklerin kadınlara göre gerek yazı gerekse konuşma dilinde daha fazla direktiflere yer verdiğini göstermektedir. Fakat Becker'in romanında yer alan emir cümlelerini mercek altına alırsak, kullandığı dil ağırlıklı olarak gündelik dil ile daha fazla ilintilidir. Başka bir nokta ise, bir erkek yazar kimliğiyle Becker'in metninde yer verdiği lokatiflerin genellikle dilsel olarak argo olduğu kanısına varılmıştır. Örneğin; "Hau schon ab!" (Defol!), "Halt das Maul!" (Kapa çeneni!) gibi. Yazarın, bunlar gibi birçok argo lokatiflere yazınsal metninde yer verdiği açık bir şekilde görülmektedir. Ele aldığımız romanı emir cümleleri açısından incelemeye devam edelim.

"**Du rührst dich nicht**, bis ich rufe. Verstanden?" (Becker, 2013: 120)

(Ben seslenene kadar hareket etmiyorsun! Anladın mı?)

"Was denn sonst? **Rede doch endlich!**" (Becker, 2013: 126)

(Yoksa başka ne? Artık konuş?)

"**Nimm das Kreuz ab** und **versteck es!**" (Becker, 2013: 129)

(Haçı al ve onu sakla!)

"Über den Bahnhof dröhnt durch den leiser gewordenen Regen eine unbekannte Stimme: "**Hände weg da!**" (Becker, 2013: 133)

(Tren garının üzerinde yavaşlayan yağmurdan tanınmayan bir ses gürledi. Ellerini çek oradan.)

"Mischa kommt heran, er lädt seinen Zementsack ab, Mischa sagt leise: „**Ihr müsst weiter machen**, der Posten sieht schon zu euch her.“ (Becker, 2013: 135)

(Mischa bu tarafa gelerek çimento torbasını çıkarır, Misha usulca şöyle der: "Devam etmelisiniz, nöbetçiler size bakıyor.)

„Wunderbar“, hat Jakob gesagt, „**merke dir die Stelle gut.**“ (Becker, 2013: 141)

(Jakob bunun mükemmel olduğunu söylüyor. Yeri kendine iyi belle!)

“Begreif doch endlich!” (Becker, 2013: 154)

(Fakat sonunda kavra!)

“Ruhe!” (Becker, 2013: 172)

(Sakin ol!)

“Kann sich noch hinziehen, **ruft Meyer nach unten.**” (Becker, 2013: 200)

(O buraya gelebilir.”Meyer aşağıda seslenir!)

“Hören Sie bitte”, sagt der Professor.” (Becker, 2013: 201)

(Profesör “Lütfen dinleyiniz!” diyor.)

“Raten Sie mal”, sagt Jakob.” (Becker, 2013: 276)

(“Tahmin ediniz!” diyor Jakob.)

Şimdi Becker’in romanından alınan, bu cümlelerdeki altı çizili direktifleri aşağıda gösterelim.

Almanca

Du rührst dich nicht!
Rede doch endlich!
Nimm das Kreuz ab, versteck es!
Hände weg da!
Ihr müsst weitermachen!
Merke dir die Stelle gut!
Begreif doch endlich!
Ruhe!
Ruf Meyer nach unten!
Hören sie bitte!
Raten sie mal!

Türkçe

Kıpırdama!
Artık konuş!
Haçı kaldır, onu sakla!
Buradan elini çek!
Devam etmelisiniz!
Yeri iyi belle!
Artık kavra!
Sakin ol!
Meyer’i aşağıya çağır!
Lütfen dinleyiniz!
Tahmin edin!

Yukarıda görüldüğü gibi yazar yapıtında dilsel olarak direktiflere daha çok yer vermektedir. Buda bize erkeklerin dilsel olarak kadınlara göre bir ayrıcalığını sergilemektedir. Kısacası, erkeklerin toplum içindeki dilsel farklılığını ortaya koymaktadır. Erkekler genellikle kadınlara karşı kendilerini daha etkin kılmak için konuşmalarında sıklıkla emir cümlelerine başvururlar. Fakat Becker’in romanında olay genellikle mekânsal olarak bir toplama kampında vuku bulmaktadır. Tabii ki bu ortamda çalışan insanlar arasında bir konum söz konusudur. Bundan dolayı genellikle bir üst, bulunduğu konumdan dolayı kendi altına daima emredici bir dilsel tarzda hitap eder. Örneğin, ““Na los, hau schon ab”, sagt der Wachhabende.” (“Hadi, defol git buradan”, diyor güvenlik görevlisi adama.) Bu şekilde hitap etmesinin sebebi, güvenlik görevlisinin bulunduğu konumdan dolayıdır. Statü farklılığının bu durumda direkt olarak toplum içinde konuşulan dile de yansıdığını görmekteyiz. Frischmuth’un “Die Entschlüsselung”

adlı yapıtını dilsel açıdan incelediğimizde, yazarın argo ve küfür kavramlarına yer vermediği görülmektedir.

3.4.4. Olumsuzluklar (Negationen)

Kadınlar gerek sözlü gerekse yazınsal dilde erkeklere oranla konuşmalarında daha fazla olumsuzluklar (Negationen) içeren cümlelere yer verirler. Frischmuth da bunu doğrularcasına kendi kaleme aldığı “Die Entschlüsselung” adlı romanında bolca olumsuzluk manasını taşıyan sözcüklere yer vermiştir. Yazarın kendi yapıtında bu olumsuzlukları nasıl cümleler içinde kullandığını, romanından örnek cümleler vererek pekiştirmeye çalışalım.

“Aus diesen Angaben auf ein genaues Datum schließen zu wollen, wäre müßig, denn wenn Ihnen diese Geschichte per Zufall erst in ein paar Jahren zu Ohren gekommen sein würde, dürfte der in Rede stehende Fetzenmarkt heutigen Tages noch **gar nicht** stattgefunden haben.” (Frischmuth, 2006: 7)

(Bu bilgidен kesin bir tarihin saçma olacağı sonucuna varmak imkânsız olurdu, çünkü bu hikâye sadece birkaç yıl içinde tesadüfen ortaya çıkacak olsa, söz konusu parçalanmış pazar bugün gerçekleşmemiş olabilir.)

“**Nie noch** hatte ich die Gelegenheit gehabt, an einen ausgestopften Dachs zu kommen.” (Frischmuth, 2006: 8)

(Bir doldurulmuş porsuk derisiyle karşılaşmam için daha önce hiç fırsatım olmamıştı.)

“Vergebens, wenn auch **nicht ganz**, denn während des Handgemenges da nun um den, seine Beute in Sicherheit bringenden, Schladmingertäger entstanden war, fiel aus dem Bauch des Daches, der offenbar räudiger war, als ich mit freiem Auge hatte erkennen können, ein in Zeitungspapier gewickeltes Päckchen mir genau vor die Füße.” (Frischmuth, 2006: 8)

(Boşuna, tamamen olmasa daitiş kakış sırasında avını güvenli hale getirme görevi var, çıplak gözümle görebildiğimden çok daha fazla açık olan çatının göbeğinden gazeteye sarılmış bir paket tam ayaklarımın önüne düşmüştü.)

“Um einen Hunderter soll er von mir aus dem Dachs, **nicht aber** auch noch dessen Inhalt haben”, sagte ich mir, bückte mich, sowie das Gedränge es zuließ, und steckte das Päckchen in meine Tasche.” (Frischmuth, 2006: 8)

(Ben kendi kendime, belki yüzlerce kişi bu porsuk derisini değil onun içindeki bilgiye sahip olmak istediğini söylüyordum. Ben kalabalığın içinde bükülerek ve yerdeki paketi alarak çantama soktum.)

“Die Bank beim Dachsteinblick war, wie ich schon aus einiger Entfernung sehen konnte, frei, und ich ging etwas rascher, damit sie mir **nicht noch** im letzten Moment jemand wegschnappte.” (Frischmuth, 2006: 9)

(Uzaktan görebildiğim kadarıyla çatıdaki bank boştu, benden önce kimsenin orayı kapmaması için daha da hızlandım.)

“Ein alter Trick, der zwar bei Prüfungen während der Schulzeit **nicht immer** hielt, was man sich davon versprochen hatte, aber etwas Besseres fiel mir **nicht mehr**ein.” (Frischmuth, 2006: 11)

(Okul sınavlarında her zaman başarılı olmayan eski bir numara, ama daha iyi bir şey düşünemedim.)

„Der Teufel **schläft nicht**, dachte ich.” (Frischmuth, 2006: 12)

(Ben şeytanın uyumadığını düşünüyordum.)

“Sie sollen sich **keine** Mühe machen, **nichts** vorbereiten und mir mit **nichts** aufwarten.” (Frischmuth, 2006: 17)

(Kendinize hiç tasa etmeyin. Hazırlanmayınız! Ve beni beklemeyiniz!)

“Das Teewasser kochte **noch nicht**, als ich Professor Unumgang hinter seinem Regenschirm herbeeilen sah.” (Frischmuth, 2006: 17)

(Profesörü kendi şemsiyesinin arkasında bu yana doğru acele ettiğini gördüğüm esnada, çay suyu daha kaynamamıştı.)

“**Nicht** minder schnell war der Professor an den Tisch gehüpft und griff nun beiden Händen-**nicht** nach der Zeitung aus dem Jahr 1934, in die das Ganze gewickelt gewesen war und von der ich annahm, dass sie ihn interessieren würde, **sondern** nach dem leicht vergilbten Seiten, und sein Gesicht erstrahlte im Triumph. Mir war sofort klar, dass der Griff **kein** zufälliger war.” (Frischmuth, 2006: 17-18)

(Ben profesörün masanın üstünden 1934 yılına ait gazetenin içine sarılı olan cismin daha çok onun ilgisini çekeceğini zannetmiştim, aynı zamanda çok soluk görünen sayfalar onun yüzüne yansıyor. Bana göre onun bu kâğıdı öyle tutması bir rastlantı sonucu olmadığı hemen anlaşılıyor.)

Frischmuth’un romanından verilen cümlelerde altı çizili kelimeler bize, yazarın, yapıtında sıklıkla olumsuzluk sözcüklerinden faydalandığını göstermektedir. Frischmuth’un yapıtını da inceledikten sonra, açık bir şekilde ifade edebiliriz ki, kadınlar dilsel olarak genellikle çok fazla olumsuzluk sözcüklerini konuşmalarında sergilemektedirler. Şimdi yukarıdaki cümlelerin içinde bulunan olumsuzluk sözcüklerini aşağıda gözler önüne serelim.

Almanca

Gar nicht
Nie
Nicht ganz
Nicht aber
Nicht noch
Nicht mehr
Schläft nicht
Keine Mühe
Noch nicht
Nicht
Nicht, sondern

Türkçe

Hiç de, asla
Hiçbir zaman
Çok değil
Fakat değil
Henüz değil
Artık değil
Uyumuyor
Zahmet etme
Henüz değil
Değil
Değil, aksihalde

Yukarıda anlaşıldığı gibi, yazarın, yapıtında genellikle olumsuzluklara yer verdiği anlaşılmaktadır. Frischmuth'un, bazı olumsuzluklarıörneğin, "gar nicht" (hiç de), "noch nicht" (henüz değil) gibi, kendi eserinde dilsel olarak birden fazla kullandığı görülmektedir. Bu sebepten dolayı diyebiliriz ki, kadınların erkeklere göre veya erkeklerin kadınlara göre gerek yazılı gerekse sözlükullandıkları dili bir değişken olarak nitelendirebiliriz. Şimdi Frischmuth'un romanından bunlara benzer örnek cümleler vermeye devam edelim.

"Meine Liebe, Sie glauben **doch nicht** im Ernst, dass Dokumente dieser Bedeutung unverschlüsselt weitergegeben werden." (Frischmuth, 2006: 19)

(Canım, herhalden bu tür belgelerin şifrlenmeden verildiğine gerçekten inanmıyorsun.)

"Ich verstand **nicht ganz**, was er meint, und das musste mir ins Gesicht geschrieben stehen, denn der Professor ließ sich zu einer Art Erklärung herab." (Frischmuth, 2006: 19)

(Onun ne demek istediğini tam olarak anlamadım, çünkü profesörün bu tür bir açıklama yapması için onun yüzüme yazılı olarak durması gerekiyordu.)

"Aber **nichts da**." (Frischmuth, 2006: 19)

(Fakat burada bir şey yok.)

"Meine Liebe, beruhigen Sie sich", sagte Unumgang in beschwörendem Ton, "und überstürzen Sie **nichts**." (Frischmuth, 2006: 20)

(Kibar bir tonla, Canım, sakin olunuz! Dedi ve hiçbir şey için acele etmeyin.)

"Ich hoffe, ich störe **nicht allzu sehr**, aber ich möchte Sie in einer bestimmten Angelegenheit kontaktieren, bevor jemand anderer es tut." (Frischmuth, 2006: 20)

(Umarım sizleri çok fazla rahatsız etmiyorum, fakat başkası devreye girmeden önce sizinle belirli bir konuda iletişim kurmak istiyorum.)

"Entschuldigen Sie vielmals, dass ich mich **nicht schon** längst vorgestellt habe." (Frischmuth, 2006: 21)

(Sizeden kendimi daha önceden tanıtmadığım için çok çok özür dilerim.)

"O Gott, dachte ich, das werden **doch nicht** die beiden Germanistinnen gewesen sein, die mir schon vor Wochen ihr Kommen in Aussicht gestellt haben." (Frischmuth, 2006: 22)

(Aman tanrım, ben haftalar önce bana geleceklerini söyleyen iki kadının Germanistci olmadığını düşünmüştüm.)

"Unumgang war also auch beim Fetzenmarkt gewesen, **ohne dass** ich ihn bemerkt hatte." (Frischmuth, 2006: 23)

(Tesadüfen oda bitpazarındaymış, ben onu hiç farketmemişim.)

"Jeder der drei beabsichtigte, seine eigene Taktik der Sichtbarmachung anzuwenden, und hielt von der der beiden anderen **nicht nur nichts, sondern** erachtete sie sogar als schädlich und zerstörerisch für das Manuskript." (Frischmuth, 2006: 26)

(Üçünün her biri kendi görselleştirme taktiklerini kullanmayı amaçlıyordu ve sadece diğer ikisinin hiçbir şeyini düşünmekle kalmadı, aynı zamanda el yazması için zararlı ve yıkıcı olduğunu da düşündü.)

“**Keine Frage**, dass sie mir ihre Hilfe anbieten würden.” (Frischmuth, 2006: 26)

(Bana yardımlarını teklif edecekleri konusunda hiçbir soru yok.)

“**Nicht** von ungefähr hätten sich die Hinweise, die ihnen zuteil geworden waren, nur auf Wendlgard bezogen und **nicht auch** auf jenen Nesimi.” (Frischmuth, 2006: 27)

(Kendileri onlarla paylaştıkları bilgiler yaklaşık olarak aynı olmamış olacaktı, bu bilgiler sadece Wendlgard’la bağlantılıdır ve bu verilen bilgilere Nesimi dahil değil.)

“Was tut man **nicht alles**, um als junger Wissenschaftler in einer Welt voll der schmutzigsten Konkurrenz zu bestehen.” (Frischmuth, 2006: 37)

(İnsan genç bir bilimci olarak, dünyanın tamamında kirli rekabet bulunduğu için istediği her şeyi yapamaz.)

“Aber, aber”, meinte Unumgang verwundert, “ich hätte **nie** gedacht, dass Sie so leicht zu beeindrucken wären.” (Frischmuth, 2006: 39)

(fakat o şaşkın şaşkın bakarak; Sizin böyle kolay bir şekilde etkilenmiş olacağınız, benim hiç aklıma gelmiş olmayacaktı.)

“Dass man..., bis ich **nicht nur** die böse Tat an sich, **sondern auch** das Umfeld, aus dem sie resultierte, in den Blick bekam.” (Frischmuth, 2006: 45-46)

(Adamki..., benim sadece ona kötü bir şey yaptığımı değil, aynı zamanda onun son bulduğu alanı hemen yakalıyacaktım.)

“Sie haben leicht lachen.” “Ich hatte **keines wegs** gelacht.” Sitzen an der Quelle und nippen **nicht einmal** daran.” (Frischmuth, 2006: 84)

(Kolay gülüyorsunuz. Benim gülmem için hiçbir alternatifim yoktu. Kuyunun üzerine oturunuz! Ve hiçbir fırt çekmeyiniz!)

“Während Sie banale Feldforschung treiben, für die **keinerlei** Dokument vonnöten ist.” (Frischmuth, 2006: 84)

(Siz cansıkıcı araştırma alanını teşvik ettiğinizde, döküasyonların hiçbiri zaruri değil)

“**Warum nicht?**” (Frischmuth, 2006: 90)

(Neden olmasın!)

“...**auch nicht mehr das**, was sie einmal war.” (Frischmuth, 2006: 102)

(...kendisinin bir defasına ne olduğu, artık o bile değildir.)

“**Es lohnt es ich nicht**, die Nietklammern aufzubiegen, mit dem Finger seitlich weiter zu bohren ging rascher.” (Frischmuth, 2006: 102)

(Perçimleri bükmeye hiç gerek yoktu. Parmakla delmek daha hızlı oluyordu.)

“Auch wenn ich mir im einzelnen **nicht genau** vorstellen konnte, was bei den Bektaschis...zu tun zu haben.” (Frischmuth, 2006: 103)

(Ben Bektaşilerle alakalı olanları kendim şahsımca tam olarak tanıtamıyordum.)

“Der Hund quietschte geradezu vor Enttäuschung und **Nicht-wissen-was-Tun**.” (Frischmuth, 2006: 178)

(Köpek bu hayal kırıklığı ile eziliyordu ve ne yapacağını bilmiyordu.)

“Erstens habt ihr mich **nicht** gefragt.” (Frischmuth 2006: 192).

(Öncelikle siz bana sormadınız.)

“Es läuft euch **doch nicht** davon.” (Frischmuth, 2006: 193)

(Fakat size buradan birşeyin olduğu yok.)

“Ich würde ihn auch bitten, sich **nicht** darüber zu ärgern, dass er als Figur in ein Spiel der Worte gesetzt worden war, das mit seinem realen Leben **nur** die verfassten Werke gemeinsam hatte, **sondern** es so zu nehmen, wie es gemeint war, als Zeichen der Wertschätzung seiner Arbeiten, die mir durch Zufall in die Hände geraten waren.” (Frischmuth, 2006: 195)

(Ona bu konuda kızmaması için ricadan bulundum, o bir kelime oyununun içinde bir Figür olarak yerleşmişti. Oyun, sadece kendi gerçek yaşamıyla kaleme aldığı ortak Eserlere sahip değildi aynı zamanda oyun değer tahmini çalışmasına ait sembol olarak kast edilmiştir. Değer tahminleri rastlantı olarak benim elime geçmişlerdi.)

Yukarıda, Frischmuth’un yapıtından çıkardığımız cümlelerin içinde bulunan ve altı çizili olan bu olumsuz sözcükleri aşağıda gösterelim.

Almanca	Türkçe
Doch nicht	Fakat değil
Nicht ganz	Tam değil
Nichts da	Sakın ha!
Nichts	Hiçbir şey
Nicht sehr, aber	Pek değil, fakat
Nicht schon	Artık değil
Doch nicht	Fakat değil
Ohne dass	Meden, meksizin
Nicht nur, sondern	Sadece değil, aynı zamanda
Keine Frage	Soru yok
Nichts	Hiçbir şey
Nicht alles	Hepsi değil
Nie gedacht	Asla düşünmedi
Nicht nur, sondern auch	Sadece değil, aynı zamanda
Nicht einmal	Bir defa değil
Keinerlei	Hiçbir
Warum nicht?	Neden değil
Auch nicht mehr	Fazla değil
Es lohnte sich nicht	Fayda etmiyor
Nicht genau	Tam değil
Nicht-wissen-was-Tun	Ne yapacağını bilmemek
Nicht gefragt	Sorulmadı
Doch nicht	Fakat değil
Nicht, sondern	Değil, ama

Yukarıda görüldüğü gibi, Frischmuth’un yapıtında kullandığı dilde çok sayıda olumsuz sözcük bulunmaktadır. Bu sözcüklerin birçoğunu yazar sıklıkla konuşma

dilinden yinelemiştir. Bunlar, örneğin, “nicht ganz”(tam değil), “doch nicht” (fakat değil) gibi olumsuz sözcüklerdir. Yazarın bu konuşma tarzını göz önünde bulundurursak, kadınların toplum içindeki konuşma dillerinde genellikle olumsuzluklara yer verdiklerini açık bir şekilde ifade edebiliriz. Becker’in “Jakob der Lügner” adlı romanını dilsel açıdan incelediğimizde, yazarın yok denecek kadar olumsuzluk manasını taşıyan kavramlara yer verdiğini gördük.

3.4.5. Küfür veya Argo Anlamını Taşıyan Sözcükler

İlk önce “küfür” kavramının toplum içindeki manasını açıklamaya çalışalım. Küfür sözcüğü genelde konuşma dilinde bir kişinin diğer bir kişiye hakaret etme anlamını taşımaktadır. Bu tür sözcüklerin konuşma dilinde kullanılmasının temelinde yatan sebep ise, toplum içinde yaşayan bir kişinin diğer bir kişiyi aşağılamak ve küçük düşürmek amacını gütmesidir. Küfürle argo kavramlarıbirbiriyle karıştırılmamalıdır. Çünkü küfür manasında olan sözcükler gerçek anlam taşırlar bunun yanında argo sözcükler mecazi bir anlam taşırlar. Becker’in romanında cereyan eden olaylar genelde romanın anlatıcısı tarafından somut olaylar olarak okurlara aktarılmıştır. Bu sebepten dolayı, biz yazarın hakaret içeren sözcüklerini küfür kategorisi adı altında toplayabiliriz.

Ali Güven Yüksek Lisans Tezinde argo ve küfür sözcüklerine yüklenen dilsel anlamı birbirinden şöyle ayırmaktadır:

“Küfür ile Argo bazı noktalarda iç içe olduğundan karıştırılmaktadır. Özel bir dil olan argo, küfür öğelerini içerebilir. Küfür ise çoğunlukla kızgınlık veya kavga anında davranışını hareketedökmeyen kişi tarafından psikolojik bir rahatlama ya da saldırı amaçlı kullanılan, toplumca ayıp sayılan, dinlerce yasaklanan çoğunlukla erkeklerin kullandığı, kadınların ise daha az ve yumuşatarak kullandığı ahlak dışı kelime veya cümleler topluluğu ve bunlara bağlı özel bir dildir.” (Güven, 2015:87).

Güven’in de vurguladığı gibi, argo ile küfür dilinin arasında çok hassas çizgiler vardır. Bir kişinin küfürlü konuşması, bir nevi o kişinin kendisini dilsel olarak negatif yönde deşarj etmesi demektir. Güven’e göre küfür dilinde erkekler kadınlara göre daha baskın gelmektedir. Buda bize gösteriyor ki, erkekler kadınlara nazaran daha fazla ve sert küfürsel bir dil kullanıyorlar.

Koçer’e göre argo tabirler ve küfür içeren ifadeler, bir erkek tarafından söylendiğinde, toplumun büyük kesimi tarafından genellikle doğal olarak karşılanmaktadır. Bununla da yetinmeyerek bazı durumlarda doğal olarak görülmektedir

ve hatta desteklenmektedir. Böyle bir tavrın takınılmasının ardında yatan temel sebep ise, argo ve küfür sözcüklerinin erkeklere güç ve otorite kazandırdığı kanısının oluşmasındandır. Argo ve küfür sözcüklerini konuşma dilinde kullanan bir erkeğin kendisinde bir güç odağının oluşacağı önyargısına kapılmasından dolayıdır. Bu yüzden erkekler iletişim dilinde sıklıkla argo ve küfür kavramlarına yer vermektedirler. (Dağabakan, 2012: 87-106)

Özçalışkan'ın bildirdiğine göre Staley, 1978'de kadın ve erkeklerin hemen hemen aynı miktarda konuşma dillerinde küfür anlamını taşıyan kelimeler kullandıklarını ileri sürmüştür. Oysa Özçalışkan kendi yaptığı çalışmada erkeklerin kadınlara göre küfür içeren sözcüklere konuşma dillerinde daha fazla yer verdiklerini beyan ediyor. Kendisine ait olan bu bulgu Lakoff'un 1975'de ortaya koyduğu varsayımla birbirini destekler niteliktedir. Lakoff'un belirttiğine göre, kadınlar, toplumda duygu ve düşüncelerini erkekler gibi güçlü bir şekilde ifade edemediklerinden dolayı, hafif küfürleri seçmektedirler. Kadınların böyle bir tercih yapmalarını, kadının toplum içindeki düşük konumuna bağlıyor. Yine Özçalışkan'ın bildirdiğine göre, Staley'in yaptığı çalışmada aynı cinsiyetlerin aynı ortamda olmaları, daha çok küfürlü konuştukları, bunun yanında resmi ortamda küfürlü konuşmaları aza indirmedikleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca Oliver ve Rubin, 1975 yılında öne sürdükleri bir savda, küfürün herhangi bir cinsiyete bağlı olmadığını, insanların, konuşma dillerinde küfür içeren sözcükleri kullanmalarının, yaşadıkları sosyal ortam ve resmi ortamlara göre belirleyici bir rol oynadığını ifade etmektedirler. Kısacası insanların bulunduğu ortam konuşma dilini doğrudan etkilemektedir. (Özçalışkan, 1994:274-287)

Becker'in romanını dilsel açıdan ele aldığımızda, yazarın bazı küfür anlamını taşıyan sözcüklere yer verdiğini görmekteyiz. Bu durum Becker'in içinde yaşadığı ortamdan kaynaklanmaktadır. Genellikle erkeklerin, kendi aralarında konuştuklarında, daha fazla bu tip sözcüklere yer verdikleri gözler önüne serilmektedir. Becker'in yapıtında genelde konuşmalar erkekler arasında geçmektedir. Buda erkeklerin küfürlü kelimeleri kendi aralarında daha rahatlıkla sarf etmelerine yol açmaktadır. Şimdi bunu yazarın eserinden cümlelerle örneklendirelim.

“Leck mich am Arsch”, sagte ich, stehe auf und gehe.” (Becker, 2013: 25)

„Ben ona, beni kandırma! Ayağa kalk! Ve git diyordum.“

“Da überwindet man sich, missachtet alle Regeln der Vorsicht und alle Vorbehalte, die ja nicht aus der Luft gegriffen sind, da macht man einen blauäugigen jungen **Idioten** zum Auserwählten, und was tut die Rotznase?” (Becker, 2013: 30)

(İnsan dikkat etmesi gereken bozulmuş bütün kurallar karşısında kendisini zorluyor ve bütün çekingeler, bunlar havada yakalanmaz. Burada insan bir mavi gözlü genci aptal olarak göstermek ve çirkin burun ne yapıyor?)

“Und vor allem **halt das Maul**.” (Becker, 2013: 32)

(Ve hepsinden önce çeneni kapa!)

“Er zieht sich seinen Rock straff und macht sich auf den Weg, **der kleine Kerl**.” (Becker, 2013: 33)

(Dar eteğini yukarı çekiyor ve yola koyuluyor.)

“Dieser Jakob Heym ist ein **Trottel**” sagt er.” (Becker, 2013: 58)

(O, Jakob Heym’in bir aptal olduğunu söylüyor.)

“Und den ganzen Ärger hat ihm dieser lange **Dumm kopf** eingebrockt, der jetzt so ahnungslos hinter ihm her tritt, in unverdienter Vorfreude, das konnte sich keiner vorher ausrechnen.” (Becker, 2013: 70)

(Ve bütün kızgınlığı yüzünden, bu uzun gerikafalı onun başına dert açtı ve şimdi onun arkasında böyle habersiz onu aptallaştırıyor. Bunu kimse öncede hesaplayamazdı.)

“Die Uniform steht ihm nicht gut, er ist viel zu jung für sie, er ist schon ein paarmal aufgefallen, er hat ein großes **Maul**, aber er schlägt noch wenig.” (Becker, 2013: 74)

(Üniforma ona göre değil, çünkü o bu Üniforma için genç görünüyor, o birkaç defa göze çarpmıştı, onun büyük bir ağzı vardı, fakat o henüz az bir miktarda ağzını lakırdıyordu.)

“Dass im **Ghetto** ein Radio ist, das wisseninzwischen viele, aber wer hat schon eine Ahnung, dass es bei Jakob steht?” (Becker, 2013: 93-94)

(Arka Muhalleden bir radyonun olduğunu birçoğu biliyordu. Fakat Jakobda bir radyonun olduğuna dair kimin tam bir bilgisi vardı?)

“**Scheiße**, er hat recht.” (Becker, 2013: 94)

(Pislik o haklıdır.)

“Und du geh auch nach Hause, du **Lümmel**!” (Becker, 2013: 97)

(Ve utanmaz, sende eve git!)

Yukarıda verilen örnek cümlelerdeki altı çizili sözcükler, yazarın konuşma dilinde pek çok küfür anlamını taşıyan sözcüklere yer verdiğinin delilidir. Şimdi bunları aşağıda göstermeye gayret edelim.

Almanca

Leck mich am Arsch
Idioten
Halt das Maul!

Türkçe

Kıçımı yala!
Bunaklar, Aptallar
Çeneni, Gagani kapat!

Kerl
Trottel
Dummkopf
Maul
Ghetto
Scheiße
Lümmel

Herif (Adam)
Aptal, Eşekbaşı
Sersem, Ahmak, Enayi
Çene, Gaga (Hayvanlara mahsus)
Arka Muhalleler, (Her pisliğin olduğu mekân)
Bok, Pislik
Kaba, Utanmaz

Yukarıda, yazarın konuşma dilinde genellikle küfür manasını taşıyan kelimelere yer verdiği görülmektedir. Bu durumda rahatlıkla diyebiliriz ki, erkekler konuşma dillerinde kadınlara göre daha çok küfürlü ifadeler yer veriyorlar. Bu savımızı kuvvetlendirmek için, Becker'in yapıtından örnek cümleler vermeye devam edelim.

“Die Tür lässt sich nicht verriegeln, irgendein **Idiot** hat die Öse für den Haken abgerissen, versuche, sie zuzuhalten, ein Stoß mit der Schulter, und er wird drin sein und große Augen und sonst was mit dir machen.” (Becker, 2013: 105)

(Kapı sürgülenemiyor. Herhangi bir aptal çengele ait olan mandalı koparmış. Kapıyı ayakta tutmaya çalışıyorum. Omuzumla ona çarptığımdan o içeride olacak ve iri gözleri ve aksi taktirde seninle ne yapmalıyım?)

“Hast du vorhin nicht gehört? Dieser Waggon wird nicht angerührt, **verdammst noch mal!**” (Becker, 2013: 133)

(Sen az önce duymadın mı? Vagon yerinde canlandırılmadı. Tekrar kahrolsun!)

“Es dürfte derselbe Abend sein, höchstens einer davon oder einer danach, die sanfte schöne Rosa liegt bei Mischa und hört **der Schlacht** an der Rudna zu.” (Becker, 2013: 174)

(Aynı akşam olmalıydı. Muhtemelen onlarda biri ya da biri sonrada, nazik ve güzel bir çiçek Mischanın yakınına yerleştiriyor ve Mischa Rudnadaki katliamı duyuyor.)

“**Arschloch**”, wird er genannt, aber nicht einmal dieser wüste Name macht ihn lebendig.” (Becker, 2013: 218)

(O. kışdeliği olarak adlandırıldı. Fakat bu bilinen isim onun hoşuna gidiyordu.)

“Bei mir will er eben fliehen und **basta**” ich bin wohl in der Lage, mehrere Gründe zu nennen, Gründe die ich alle für denkbar halte.” (Becker, 2013: 269)

(O az önce benden kaçmak istiyor. Ve yeter! Ben iyi bir durumdayım. Bunun için birçok sebep söylenebilir. Bu sebepleri hepsini düşünülebilir bir şekilde muhafaza ediyor.)

Örnek cümlelerdeki altı çizili kelimeler konuşma dilinde küfür nitelikli kelimeler olarak adlandırılır. Şimdi bu kelimeleri aşağıda göstermeye çalışalım.

Almanca

Idiot
Verdammt
Schlacht

Türkçe

Alık, Bunak, Aptal
Kahrolası
Savaşın Argosu (kesmek)

Arschloch
Basta

Göt herif, Eşek herif
Yeter!

Becker'in yapıtına baktığımızda, yazarın genellikle bazı küfür anlamı taşıyan kelimelere kendi romanında sıkça yer verdiğini görmekteyiz. Bunlar, örneğin, Idiot (aptal), Maul (Küfür dilde Ağız), Dummkopf (sersem, ahmak), Lümmel (kaba, utanmaz), Ghetto (Küfür dilde cadde) gibi sözcüklerdir. Becker'in romanında yaptığımız incelemeler neticesinde, erkeklerin gerek konuşma gerekse yazı dilinde bolca küfür manasını taşıyan sözcüklere yer verdiklerini tespit ettik. Bu tespitler sonucunda diyebiliriz ki, erkekler, içinde yaşadıkları toplumda özellikle kendi aralarında iletişim kurduklarında birçok küfür nitelikli kelimelerden faydalanmaktadırlar. Burada en can alıcı nokta ise, erkeklerin birbirleri ile iletişime geçtikleri ortamdır. Yazarın romanındaki yer, mekân olarak ikinci dünya savaşı esnasında esirlerin toplandıkları bir toplama kampıdır. Tabii ki burada bir statü söz konusudur. Buda insanların birbirlerine hitap etme şeklini doğrudan etkilemektedir. Bunun yanında Frischmuth'un yapıtında küfür kelimelere rastlanmamaktadır. Buda bize ayanı bir şekilde gösteriyor ki, kadınlar dilsel olarak erkeklere nazaran küfür anlamlı kelimelere yok denecek kadar az yer veriyorlar. Tabii ki her iki yazarda yapıtlarını dilsel olarak okurun gözleri önüne sermektedir. Burada bir statü eşitliği olmasına rağmen yinede kadınların dilsel olarak erkeklerden farklılığı gözler önüne serilmektedir. Tabii ki bu farklılığı kişilerin bulunduğu ortama bağlayabiliriz.

3.4.6. Kısa ve Eksiltili (Eliptik) Cümleler

Barbara Frischmuth'un romanına baktığımızda, yazarın genellikle yapıtında eksiltili cümlelere yer verdiğini tespit ettik. Frischmuth'un eliptik cümleleri genellikle üç (...) nokta ile gösterilmektedir. Frischmuth'un yapıtından yola çıkılarak kadınların içinde yaşadıkları toplumda dilsel olarak eksiltili cümlelere yer verdiklerini rahatlıkla ifade edebiliriz. Şimdi bunu doğrulamak için yazarın eserinde yer alan eliptik cümlelerden örnekler verelim.

“Mustel, Mustel...” sagte ich laut vor mich hin, an was erinnert mich das?”
(Frischmuth, 2006: 14)

(Mustel, Mustel diye sesli bir şekilde söylüyordum ve bunula neyi hatırlamak istiyordum?)

“Was sagen sie da? Ich meine, woher wissen Sie...” (Frischmuth, 2006: 17)

(Bununla neyi kastetmek istiyorsunuz? Benim demek istediğim, nerede bunu biliyorsunuz...)

“O mildester Bruder, das lebendige Licht, das Wundersames zeigt, spricht...” (Frischmuth, 2006: 19)

(O, yumuşak huylu kardeşim, canlı ışığı çok muhteşem gösteriyor, konuşuyor...)

“Solange ich diese Schriften, und ich bin überzeugt, dass es der jahrhundertlang verschollene Briefwechsel zwischen...” (Frischmuth, 2006: 21)

(Bu yazıların bende olduğundan beri ve inandımki bu yazılar, yüzyıllardan beri kaybolan mektup alış verişi arasında...)

“Der von manchen für den Mittelpunkt der Welt gehalten wird...” monierte Unumgang mit einem Anflug von İronie.” (Frischmuth, 2006: 22)

(Bazıları tarafında dünyanın orta noktası için korunuyordu...“şaiyesiz yanıltıya ait bir yaklaşımla ekranlaştırıldı.)

“Um dann erleben zum müssen, wie sie...”, fuhr Çamuroğlu fort und sah mich an, dass es mir durch Mark und Bein ging.” (Frischmuth, 2006: 22)

(Sonradan yaşamak için olmalı, onun gibi...“Çamuroğlu arabayla orada ayrıldı ve bana baktığından ben Pazar boyunca ayaktan gidiyordum.)

“Wenn ich nicht auf der Stelle erfahre, was ich da in Händen halte...” Da klopfte es an der Terrassentür.” (Frischmuth, 2006: 23)

(Şayet ben bu noktada, elimde ne muhafaza ettiğimde haberdar olmazsaydım...“o sırada teras kapısı çalınıyordu.)

“Eine gewisse Geistesverwandschaft könnte dabei möglicherweise...” (Frischmuth, 2006: 24)

(Muhtemelen ruh akrabalığı olan yanında olabilirdi, ...)

“Aber da seine Frau nun einmal auf Kur sei...doch das Wisse ich ohnehin.” (Frischmuth, 2006: 37)

(Fakat burada onun karısı sadece bir kere Kurda bulunabilir...fakat nasıl olsa ben biliyorum.)

“Na ja, fort mit Schaden...” (Frischmuth, 2006: 37)

(A ya, Zararlarla ayrıl...)

“Nun ja, wenn Sie es mir exklusiv überlassen hätten, wäre es vielleicht der Mühe wert gewesen, aber so...” (Frischmuth, 2006: 55)

(Şimdi evet, eğer siz bana müstesna bırakmış olsaydınız, belki bu zahmetli bir değer olmuş olacaktı, fakat böyle...)

“Wenn Sie mir suchen helfen...” (Frischmuth, 2006: 59)

(Eğer siz bana araştırmada yardımcı olursanız...)

Yukarıda verilen örneklerde de görüldüğü gibi, cümlelerde üç nokta mevcuttur. Buda bize kadın yazarımız Frischmuth'un, romanında dilsel olarak eliptik cümlelere yer verdiğini gösteriyor. Toplumdilbilimi açısından değerlendirdiğimizde, kadınların

kurduğu eksiltili cümleler genellikle bilgi eksikliğini ihtiva ediyor. Buda kadınların uzun bilgiler içeren cümleleri eksiltili yöntemle daha kısa bir şekilde ifade etmelerinden kaynaklanıyor. Frischmuth'un romanından buna benzer örnekler vermeye devam edelim.

“Aber ohne nachzudenken...” (Frischmuth, 2006: 63)

(Fakat düşünmeksizin...)

“Wie wäre's mit Druidin? Ich beziehe mich dabei auf eine mündliche Überlieferung, die besagt...” (Frischmuth, 2006: 64)

(Drudinlerle nasıl olmuş olacaktı? Ben aynı zamanda kendimi bir sözlü anlatımla ilişkilendiriyorum, o anlama geliyor...)

“Und die Steine...” (Frischmuth, 2006: 77)

(Ve Taşlar...)

“Ja aber...” (Frischmuth, 2006: 87)

(Evet lakin...)

“Wenn du nicht auch dein zweites Rendezvous an diesem Morgen versäumen willst...” (Frischmuth, 2006: 96)

(Eğer sen bu sabah kendine ait olan ikinci Randevunu ihmal etmek istemezsen...)

“Aber meine Hüften...” (Frischmuth, 2006: 114)

(Fakat benim kalçalarım...)

“Aber Pat hat gemeint...” (Frischmuth, 2006: 114)

(Fakat Pat böyle demek istedi...)

“Übrigens, diese Wendlgart, von der ich gelesen habe...” (Frischmuth, 2006: 120)

(Ayrıca, kendisinden okuduğum bu Wendlgart ...)

“Alles sprach für ihre These, ich zupfte an meiner Unterlippe, und dennoch...” (Frischmuth, 2006: 124)

(Herşey bu tezi onaylıyordu. Ben üst dudağımla alt dudağımı birleştiriyordum ve buna rağmen...)

“Also gut, Wendlgart ist ein wichtiger Stein im Spiel...” (Frischmuth, 2006: 131)

(O halde güzel, Wendlgart oyunun en önemli taşlarından birisidir...)

“Was es mit all diesen Anleihen bei Hildegart von Bingen oder Katharina von Siena auf sich hat...” (Frischmuth, 2006: 156)

(Hildegart von Bingen'in üzerinden olan tüm borçlara ne oldu? ya da Katharina von Siena'nın üzerinde miydi...)

“Lies...aber natürlich.” (Frischmuth, 2006: 156)

(Oku!...fakat elbette.)

“Es fügt sich wieder, zu unser aller Freude jedoch...” (Frischmuth, 2006: 156-157)

(Fakat bizim bütün sevincimizi tekrar kabul ediyor...)

“...und heute sind wir dann über die Wildensee-Alm zur Seewiese abgestiegen und am Ufer des Altausseersees entlangt zurück zum Hotel marschiert.” (Frischmuth 2006: 191).

(...Ve bunun üzerine biz bugün Wildensee üzerinden Alm-Seewiese'den konakladık ve tekrar Altausseersees kıyısı boyunca Otele doğru yürüdük.)

“Ist nicht wahr...”, rief Auguste.” (Frischmuth, 2006: 192)

(Doğru değil mi!..., diye Auguste bağırıyordu.)

“Wo du doch weißt, wie wichtig uns diese Art von zeitgeschichtlichem Augenschein ist...” (Frischmuth, 2006: 192)

(Fakat nereden biliyorsun, bizim için bu tür değer, günümüzün tarihindeki gibi oluyor...)

Frischmuth'un romanından verdiğimiz diğer örneklerde de görüldüğü gibi, yazargenellikle yazınsal metninde eksiltili cümlelere yer vermektedir. Örneğin, Evet fakat... (Ja aber...), Fakat benim kalçalarım...(Aber meine Hüften...), gibi cümlelerdir. Buradan yola çıkılarak, kadınların toplum içindeki konuşma dilinde pek çok eliptik cümlelere yer verdikleri açık bir şekilde görülmektedir. Tabii ki kadınlar bazı düşüncelerini örtmece bir yola başvurarak ifade ediyorlar. Bunu da konuşma dillerinde eksiltili cümlelerle yapıyorlar. Yaptığımız tespitlerden de anlaşıldığı gibi, kadınların diğer kişi veya toplumla iletişim kurmak için eksiltili cümleler kullandıkları görüşüne varılmaktadır. Frischmuth'un romanının dilini örnek alırsak, artık açık bir şekilde diyebiliriz ki, kadınlarda toplumsal alanlarda dilsel bir değişkenliğe gitmiş olabilirler. Kadınlar dildeki bu değişkenliği eliptik cümlelere yer vererek yapmışlardır.

Jurek Becker'in yapıtını dilsel açıdan incelediğimizde, yazarın az da olsa yazınsal metninde eliptik cümlelere yer verdiği görülmektedir. Buda yazarın kendi yazınsal metnini birçok kısa cümlelerle inşa ettiği anlamına gelmektedir. Bu kısa cümleler genelde diyaloglar halinde görülmektedir. Yazarın eserinde, üç nokta (...) halindeki eksiltili cümleler sadece kısaltma amacını gütmektedir. Şimdi bunlara yazarın yapıtından örnekler vererek doğrulamaya çalışalım. İlk olarak üç noktanın (...) bulunduğu cümleleri tespit edelim.

“Zu widerhandlungen werden...” (Becker, 2013: 8)

(Aykırı hareketler olacaklar...)

Aber du musst wissen, dass ich neunundzwanzig...” (Becker, 2013: 25)

(Fakat benim yirmi dokuz yaşında olduğumu bilmelisin...)

“Aber als der Krieg zu Ende war, war ich gerade erst...” (Becker, 2013: 25)

(Fakat savaş bittiğinde, ben direkt ilkdım...)

“Sag mal, stimmt es eigentlich, dass du...” (Becker, 2013: 25)

(Söyle, senin... gerçekten doğru mu)

“Jakob!... Sind wir nicht alte Freunde?” (Becker, 2013: 41)

(Jakob!...biz eski arkadaş değil miyiz?)

“Also schön, reden wir offen...” (Becker, 2013: 41)

(O halde güzel, biz sıkça konuşalım...)

“Dovidl... Erinnert ihr euch, so hat der Sohn von Annette geheißen.” (Becker, 2013: 50-51)

(Dovidl...siz Annette’nin oğlunun isminin böyle olduğunu hatırlıyor musunuz!)

“Du hast unser Radio mitgenommen, man hätte uns alle dafür erschießen können, und ich habe nichts davon gewusst...Ich habe nichts gewusst...” (Becker, 2013: 59)

(Sen bizim radyomuzu yanına aldın, insan bunun için bizi hepimizi kurşunlayabilirdi ve bunu bilmiyordum...ben bilmiyordum...)

“Was meinst du, könnten wir nicht...” (Becker, 2013: 177)

(Ne demek istiyorsun, biz yapamaz mıydık...)

“Trotzdem muss ich...” (Becker, 2013: 194)

(Buna rağmen yapmalıyım ...)

“Aber...” (Becker, 2013: 201)

(Fakat...)

“Aber ich sagte Ihnen doch...” (Becker, 2013: 202)

(Fakat ben size söylemiştim...)

“Und wenn es Ihnen nicht gelingt...” (Becker, 2013: 205)

(Ve eğer bu size göre başarıyla sonuçlanmazsa...)

“Ich werde es aufheben, dass niemand was merkt...Hörst du?” (Becker, 2013: 218)

(Ben bunu hiç kimse sezmeden ortadan kaldıracağım...duyuyormusun?)

“Jakob hat gesagt...” (Becker, 2013: 231)

(Jakob söyledi...)

(Sicher...) (Becker, 2013: 249)

(Güvenilir...)

“Er hatte doch ein Radio...” (Becker, 2013: 272)

(Fakat onun bir radyosu vardır...)

“Wir verreisen! Wir verreisen...” (Becker, 2013: 278)

(Biz seyahate çıkıyoruz! Biz seyahate çıkıyoruz...)

Becker’in üç noktayla (...) kurduğu eksilteli cümlelerin oranı Frischmuth’un üç noktayla (...) kurduğu cümlelerin oranına göre daha azdır. Buda bize, kadınların

erkeklere nazaran konuşma dilinde daha fazla üç noktayla (...) temsil edilen eksiltili cümlelere yer verdiklerini gösteriyor. Çünkü Becker'in romanı toplam 283 sayfadan oluşmaktadır. Yazarın yapıtında yaklaşık 23 adet üç noktayla (...) gösterilen eliptik cümleler mevcuttur. Frischmuth'un romanı ise 195 sayfadan oluşmaktadır. Buna rağmen yazarın yapıtı yaklaşık olarak 40 adet eliptik cümle ihtiva etmektedir. Tabii ki bu veriler kadınların toplum içindeki konuşma dillerinin erkeklerin toplum içindeki iletişim dillerinden bir farkını bize göstermektedir.

Becker'in "Jakob der Lügner" adlı romanında genellikle kısa cümlelere ve eksiltili bir cümleye ait eksik öğelere sıkça rastlanmaktadır. Bu tür cümleler genelde konuşmaların diyalog kısmında geçmektedir. Bundan dolayıdır ki kişiler arasındaki iletişim genelde günlük ve basit bir dille sağlanır. Bu iletişim şeklinden dolayı yazarın eserinde kısa ve eksik öğelerle dolu cümlelere rastlanır. Becker'in romanından bu konuyla ilgili örnekler vermeye çalışalım.

"Es ist verboten", sagt Jakob. (Becker, 2013: 11)

(Jakob onun yasak olduğunu söylüyor.)

"Ich weiß nicht." (Becker, 2013: 11)

(Ben bilmiyordum.)

"Das Revier" sagt Jakob. (Becker, 2013: 11)

(Jakob, Polis karakolu diyor.)

"Ist was?" fragt der Soldat. (Becker, 2013: 11)

(Asker, ne oldu? diye soruyor.)

„Nein.“ (Becker, 2013: 11)

(Hayır.)

Yazarın eserinde verilen altı çizili kısa ve eksiltili cümleleri incelersek, "Es ist verboten" bu cümlemin Türkçesi yasaktır anlamını taşıyor. Fakat kimin tarafından yasaklandığı veya neyin yasak olduğu belirtilmiyor. Burada bir özne eksikliğinden bahsedebiliriz. "Ich weiss nicht" cümlesinin Türkçe karşılığı bilmiyorum anlamını taşımaktadır. Tabii ki burada açık bir şekilde işi yapanın neyi bilmediği belli değil yani kısacası burada bir nesne eksikliği vardır. "Das Revier" Türkçe karşılığı sadece revir anlamını taşıyor. Bu cümlede sadece özne belirtilmiştir. Verilen cümlemin diğer hiçbir ögesinden bahsedilmemiştir. "Ist was?" Bir şey mi var? Anlamını taşıyan cümlede neyin belirtildiği kesin olarak belirtilmiyor. Buda cümlemin bir eksiltili cümle olduğunu işaret

ediyor. “Nein.” hayır anlamını taşıyan bu cümle ise, cevap olarak tek bir negatif kelime olan hayır kelimesiyle karşıdaki kişinin sorusuna cevap olarak verilmiştir. Kısacası cevap cümlesi sadece bir sözcükten oluşmaktadır. Buda bize cümlelerin ne derecede kısa olduğunu gösteriyor. Becker’in romanından buna benzer cümleler vermeye devam edelim.

“Name?” (Becker ,2013: 12)

(İsim?)

“Wie immer.” (Becker, 201: 12)

(Her zamanki gibi.)

“Ich habe nicht gehorcht.” (Becker, 2013: 16)

(Ben itaat etmedim.)

(Danke.) (Becker, 2013: 19)

(Teşekkür.)

“Will ich auch gar nicht.” (Becker, 013: 25)

(Ben de hiç istemiyorum.)

“Aha.” (Becker, 2013: 30)

(Anladım.)

“Aber so ist er.” (Becker, 2013: 50)

(Ama o böyledir.)

“Pssst!” (Becker, 2013: 57)

(Dikkat et!)

“Es ging.” (Becker, 2013: 79)

(İşler yolundaydı.)

“Schade.” (Becker, 2013: 79)

(Kötü.)

“Oder alles zusammen?” (Becker, 2013: 96)

(Yada hepsi birlikte?)

“Die ganze Zeit.” (Becker, 2013: 103)

(Bütün zaman boyunca.)

“Werde ich.” (Becker, 2013: 119)

(Yapacağım.)

Yukarıda altı çizili olan, Jurek Becker’in yapıtına ait olan cümlelere baktığımızda, bunların genelde kısa olduğunu ve eliptik ögeler barındırdıklarını görürüz. “Name?” ifadesinin Türkçe karşılığı “İsmin?” şeklindedir. Bu cümle bir ögeden oluşmaktadır. “Wie

immer” sözünün Türkçedeki manası “daima olduğu gibi”dir. Bu cümlelerin ne öznesi nede yüklemi vardır. “Die ganze Zeit” cümlesinin Türkçe karşılığı “bütün zaman” anlamındadır. Buradada sadece zaman ve miktarı belirtilmiştir. Cümlelerin diğer öğelerine yer verilmemiştir. “Werde ich” cümlesinin Türkçe karşılığı gelecekte bir şey yapma anlamını taşır. Fakat neyin yapılacağı belirtilmemiştir. Yaptığımız cümle analizlerinden de görüldüğü gibi, Becker’in yapıtında birçok kısa ve eksilteli cümleler yer alıyor. Erkeklerin konuşma dilini kadınların konuşma dilinden ayıran en önemli ayrıcalık, kısa ve eksilteli öğeler içeren cümlelerdir. Fakat kadınların üç nokta (...) şeklindeki eksiltiyi kullanmalarının sebebi ise, alıcıya, uzun olan bilgiyi kısaltarak iletmesinden veya doğrudan aktarmamasından kaynaklanmaktadır. Bu demek değildir ki, kadınlar eksilteli veya kısa cümleleri bilgi veya dilbilgisel eksiklikten dolayı kullanıyorlar. Bu ayrımı yine yazarımız Becker’in eserinden örnekler vererek kuvvetlendirelim.

“Einfach so.” (Becker, 2013: 125)

(Böyle basit.)

“Ich denke an gar nichts.” (Becker, 2013: 125)

(Hiçbir şey düşünmüyorum.)

“In der Werkzeugfabrik.” (Becker, 2013: 153)

(Oyuncak Fabrikasında.)

“Das stimmt.” (Becker, 2013: 170)

(Doğrudur.)

“Schon gut.” (Becker, 2013:177)

(Tamam.)

“Hätte ich.” (Becker, 2013: 194)

(Sahip olacaktım.)

“Ich sehe.” (Becker, 2013: 199)

(Görüyorum.)

“Ein kurzes.” (Becker, 2013: 219)

(Bir kısa.)

“Frei.” (Becker, 2013: 226)

(Boş.)

“Trotzdem.” (Becker, 2013: 227)

(Buna rağmen.)

“Besuch.” (Becker, 2013: 227)

(Ziyaret.)

“Und geht.” (Becker, 2013: 253)

(Ve oluyor.)

“Doch.” (Becker, 2013: 283)

(Fakat.)

Becker’in romanı boyunca yaptığımız araştırmada, yazar sıklıkla kısa ve eksiltili cümle öğelerini içeren cümlelere yer vermiştir. “Einfach so” cümlesinin Türkçe anlamı “böyle basit” anlamındadır. Basit olanın ne olduğu belirtilmemiştir. “So gut” Türkçede “böyle iyi” anlamını taşımaktadır. Tabii ki yazar bu cümlede neyin güzel olduğunu beyan etmemiştir. Diğer cümlelerde de bu tip durumlar mevcuttur. “Hätte ich” ifadesinin Türkçede karşılığı “olacaktım” anlamındadır. Bu cümlede kişinin ne olacağı belirtilmemiştir. Verdiğimiz örneklerden de anlaşıldığı gibi, erkekler kadınlara nazarandaha fazla kısa ve eksiltili cümlelere konuşmalarında yer vermektedirler. Frischmuth’un romanına dilsel açıdan baktığımızda, yazar, yapıtında kısa ve eksik öğeleri bulunan cümlelere Becker’e göre çok az sayıda yer vermiştir. Buradan yola çıkarak diyebiliriz ki, kadınlar konuşmalarında erkeklere göre daha az kısa ve eksiltili öğeler içeren cümleler kullanmaktadırlar.

3.4.7. Uzun Cümleler

Frischmuth’un romanının yazınsal diline kadın dili açısından baktığımızda, yazarın, romanında birçok uzun cümleye yer verdiği görülmektedir. Kadınların konuşma dilinde bu tür cümlelere yer vermelerinin altında yatan temel sebep ise, genelde kadınların bu tür cümleleri monologlar şeklinde ifade etmeye çalışmalarıdır. Bunu da sıklıkla kadınlar kendilerini bir anlatıcı yerine koyarak yapıyorlar. Tabii ki burada kadınlar kurdukları cümlelere kendi duygu ve düşüncelerini de katarak bu cümlelerin uzun olmasına sebep oluyor. Şimdi Frischmuth’un yapıtından buna örnek cümleler verelim.

“Gleichzeitig nutzte ein Herr im Schladminger-den er augenblicks zuvor entstanden haben musste, denn für einen Schladminger war dieser milde lächelnde Herbsttag nun wirklich zu warm-die Gelegenheit, um den Dachs mit einer Hand an sich zu reißen, während er mit der anderen dem verdutzten Feuerwehrmann einen hunderter hinhielt, den dieser, einem Reflex gehorchend, auch nahm.” (Frischmuth, 2006: 8)

(Aynı anda bir bey uzun elbisesinin içinden birden, daha önceden de olduğu gibi ortaya çıkmış olmalıydı. Çünkü bir uzun elbise için bu en hafif deyim, komik

sonbahar günü şimdi gerçekten çok sıcak, buda bir fırsat oluyordu. Porsuğun bir eliyle sizin üzerinizi yırtmak için, bu esnada o diğerlerine karışıyor, yüzlerce kişi şaşırmış olan İtfaiyecileri oyalandırıyordu, onu, bir söz dinleme Refleksi olarak da alıyordu.)

“Doch gerade als er ansetzte, etwas zu mir zu sagen-es hätte natürlich mich interessiert, in welcher Sprache-, hörte ich eine mir bekannte Dame *Hallo!* Rufen, genauer gesagt, handelte es sich um eine meiner Nachbarinnen, die ebenfalls von irgendwoher zurück nach Altaussee unterwegs war, und so schloss ich mich ihr, meine Handtasche fest unter den Arm geklemmt, sogleich an, ohne den ehemaligen Schladmingerträger auch nur ein Wort sagen gehört zu haben.” (Frischmuth, 2006: 10)

(Fakat o direkt olarak bana bir şeyleri söyleme hazırlığındaydı. Tabiki bunların hangi dilden olduğunu beni ilgilendirmiş olacaktı, bana yabancı gelmeyen bir bayan, bana tam olarak merhaba dedi. O benim bayan komşularımdan birisini harekete geçirdi. Bayan komşum aynı zamanda herhangi bir yerden Altaussee’ye geri dönme hazırlığındaydı ve böylece ben onu çantamın içine kapattım ve koltuğumun altına tutuşturdum, aynı tam zamanında, Uzun elbiseli adam söylenen bir kelimeyi duymuş olmalıydı.)

“Der Rest des Weges zog sich, trotz der Fülle von Neuigkeiten, die dabei ausgetauscht wurden, und auf dem Talpunkt an gelangt, was bedeutete, dass es danach wieder bergauf gehen würde, beschlossen wir, uns im Gasthaus *Zur Mühle* ein wenig zu stärken, um dem folgenden Aufstieg ins Reith besser gewachsen zu sein.” (Frischmuth, 2006: 10)

(Yolun kalan kısmı yeni doldurulduğundan dolayı, aynı anda değiştirildi ve uzun sürüyordu ve Vadi noktasına kadar yetişiyordu, o daha sonra tekrar dağın eteğinden gitmiş olacağı anlamına geliyordu. Biz, Mühledeki restoranta kadar çok az bir enerji harcamıştık. Bundan sonraki yükselme Reith’e, buda zaman içinde kendini gösterecek.)

“Ein paar Stunden nach Mitternacht, als es noch nicht einmal dämmerte, wachte ich wieder auf, jedoch nicht von irgendwelchen Geräuschen des Katers, der nach einem großen Aufständischen Anatoliens Dede Sultan genannt wurde, sondern von Lauten, die sich wie das gierige Schnüffeln jenes Dachses anhörten, der im Sommer manchmal kam, um meine Stachelbeerbüsche zu plündern.” (Frischmuth, 2006: 11)

(Gecenin ortasından birkaç saat sonra, henüz gün daha ağarmamıştı, ben tekrar uyandım, fakat bu gürültü herhangi bir erkek kediye veya adını Anadoluda almış olan dede sultana ait değildi, ama sestən anlaşıldığından yazın bahçeme gelen Porsuk gibi her tarafı arayıp ve benim bahçedeki beктаşi üzümleri talan etmek için.)

“Sogleich verfiel ich in wildes Träumen, begegnete einem Kabbalisten von der Salzbergstrasse, so wie einem praktizierenden Druiden, der dort, wo heute die Altausseer Kirche steht, nach keltischem Brauch rituelle Menschenopfer durch Ertränken darbrachte, allerdings-und das ging zu Lasten des Traums, der sich an keinerlei Korrektheit hält und seinem Träumer beziehungsweise seiner Träumerin gerne einen Streich spielt- verwendete er dabei Wein und vollzog das Ertränken schluckweise.“ (Frischmuth, 2006: 13)

(Böylece ben aynı anda yabani hayallara dalıyordum, Salzbergstrasse’den bir Kaballistle karşılaşıyordum, aynı bir şeyi icra eden Druiden gibi, bu Druiden bugünkü Altaussee Klisesinin bulunduğu yerden duruyor. Keltlerin geleneğine göre, ritüel olarak insanlar sudan boğdurularak kurban ediliyordu. Halbu ki ve bu Rüyaaya ait yük üzerinde gidiyordu ve bu rüya doğruları muhafaza etmiyordu ve daha

doğrusu ona ait hayallerle severekte bir oyun oynuyor ve onun boğulması için, şarabı yudumlama şeklinden kullanıyordu.)

“Aus dem Brief, der beilag, ging hervor, dass Ignaz Mustel Mitarbeiter jener Gartenzeitschrift war, für die auch ich gelegentlich schrieb, und daher meinen sehnlichsten Wunsch kannte, wenigstens ein Exemplar von *Iris elegantissima* auf meiner Veranda zu beherbergen, um sie später, wenn sie sich an mich gewöhnt hatte, im Garten, als dessen Höhepunkt, auszusetzen.“ (Frischmuth, 2006: 14)

(Mektubun ilave kısmından; İgnaz Mustel'in Bahçe Dergisinin bir çalışanı olduğu söyleniliyor. Bende bu Dergiden ara sıra yazıyordum ve bundan dolayı o benim en azından Alaca kurt kulağı çiçeğinin bir nushasını Camlı Tarancamdan içtenlikle barındırma isteğimi tanıyordu. Alaca kurt kulağı çiçeği bana alıştıktan sonra, onu Bahçenin içinden en yüksek bir yere yerleştireceğim.)

„Des gutes Herbstwetters wegen waren die Wiesen noch einmal nachgewachsen, und auch wenn sie sich nicht mit der Vielfalt der Heuwiesen, in denen die meisten Blumen in den leuchtendsten Farben wuchsen, oder mit den Grummetwiesen, die mit ihrem weißen Schaumkraut und den Kerbeldolden wie mit Geklöppeltem durchwirkt erschienen, messen konnten, stand ihr Gras noch immer üppig, und an den Wegrändern, aber auch dem Geröll zu, blühte noch so einiges, was mir das Herz aufgehen ließ.“ (Frischmuth, 2006: 41)

(Güzel Sonbahar havasından dolayı çimenler tekrar büyümüştü ve her ne kadar onlar çeşitli kuru otlara ait değilselerde, onların içinden genellikle Güller, ısıldayan renklerle büyüyor. Veya Örne Halkası Otuyla, kendisine ait olan Beyaz Köpük Otu ve Şemsiyeli Frank Maydanozu Çan Tokmağı gibi büyüleyici görünümleri ölçülebilirdi, onların otları hala çok zengin durumdaydı ve fakat yol kenarının üzerindeki Çakılların içindede dahi henüz böyle birkaç çiçek açıyor, buda benim kalbimin çözülmesini sağlıyordu.)

“Ich hatte überlebt, musste mich allerdings im Anschluss an die Rückfahrt, die sich als nicht weniger lebensbedrohlich als die Hinfahrt erwiesen hatte, ein wenig auf den Diwan legen und verschlief, durchzogen doch Wesen meinen Schlaf, die sich verbaliter als *Druidinnen* zu erkennen gaben, obwohl ich nicht einmal im Traum genau wusste, was ich mir darunter vorzustellen hätte.“ (Frischmuth, 2006: 57)

(Ben yaşamıştım. Fakat sonunda geri dönmeliydim. Benim geri dönüş yolculuğum, yaptığım yolculuğa rağmen daha az hayati tehlike taşıyor ve bu tecrübeyi oraya yolculuk yaptığım esnasında edindim. Birazcık Divanda uzanıp ve uyuya kalmıştım. Bu içime çekmiş olduğum uykumda, Druidinnenlerin tanıtımı bana canlı ve sözlü bir şekilde verildi, buna rağmen ben hiçbir defa rüyamın içeriğini tam olarak bilmiyordum, bunun altında ben kendime ne tanıtmış olsaydım.)

Yukarıda, kadın yazarımız Frischmuth'un "Die Entschlüsselung" adlı romanından aldığımız uzun cümlelere dilsel açıdan bakacak olursak, yazarın genelde çok uzun cümleler kurduğunu görürüz. Kadınlar, toplum içinde tek taraflı (monolog) konuşmalarında, içinde bulundukları durumu anlatmaya çalışırlar. Bu durumu dolambaçlı bir şekilde anlatmaya çalışırlar. Bu sebepten cümleleri uzun bir şekle büründürürler. En önemlisi ise, yazar burada anlatıyı monologlar halinde ele aldığı için ya kendisinin ya da karşıdakinin ne düşündüğünü bir cümleye sığdırır. Örneğin, „gleichzeitig nutzte ein

Herr...er mitzt der anderen auch nahm.“ Burada da görüldüğü gibi, yazar özne olarak erkekler için o anlamında olan (er) i seçerek olayı uzun bir cümle şeklinde anlatmıştır. Başka bir örnek cümle daha incelersek „ich hatte...,obwohl ich nicht...hätte.“ Bu cümlede yazar kendisini (ich) özne yerine koyarak olayı uzun bir cümleyle gündeme getiriyor. Cümleler birçok ögeden oluşuyor. Cümleler, bu özelliklerinden dolayı kendilerini uzun kılıyorlar. Frischmuth’un yapıtından uzun cümleler vermeye devam edelim.

“Innerhalb weniger Jahre waren aus diesen einst sorgfältig genutzen und gehegten Wäldern mit ihren berühmten Beerenschlängen wieder Urwälder geworden, in denen Totes und Lebendiges, Abgestorbenes und aus dem Abgestorbenen Spriessendes, Holz und Gestein zu einem Dickicht verwuchst, das es leicht machte, sich in Gedanken in jene frühe Zeit zu versetzen, in der Wendlgard mit ihren paar Getreuerinnen hier Zuflucht gefunden haben musste.” (Frischmuth, 2006: 76)

(Birkaç yılın içerisinde büyük bir titizlikle faydalanılan ve kesilen Ormanlar, kendi tanınmış Meyve tohumlarının tekrar filizlenmesiyle, Balta Girmemiş Ormanlara dönüştürülmüştür. Ölü veya yaşayan, yok olan ve yok olmaya yüz tutan, Odun ve Kayaların arasında çalılıklar yetişiyor, bu ortam, Wendlgard ve Havarilerinin eskiden kaçıp sığınmak zorunda oldukları ortamla aynı çağrışımı yapıyordu.)

“Was Wunder also, wenn Wendlgard den seit Jahrhunderten begangenen Weg von Traunkirchen über das Ischland nach Goisern und von dort hinauf in den Leislinggraben genommen hatte, wo sie sich zwar abgeschieden, aber nicht von jeglicher Versorgung abgeschnitten in der Nähe von Bergleuten niederlassen konnte, die wiederum das Salz in alle Himmelsrichtungen verbrachten, das heißt, die für sie arbeitenden Fuhrleute erfüllten diese Aufgabe.” (Frischmuth, 2006: 79)

(O zaman Mücize ne, Eğer Wendlgard yüzyıldan beri katetmiş olduğu yol, Traunkirchen’den İzland üzerinden Goisern’e ve oradan yukarıya kadar olan yere Leisling Mezarlıkları olduğunu söyleniliyordu. Bu bölgeye, her ikisinin birbirinden ayrıldığı bölge de deniliyordu. Fakat her biri için sağlam bir kestirme yol yakınlarından yoktu. Buraya ancak Dağda yaşayan insanlar yerleşebilirdi. Öte yandan, bütün Tuzu Göğe doğru yönlendirerek tüketiyorlardı. Bunun manası, bunlar için çalışan öncü insanlar bu görevi dolduruyorlardı.)

“Plötzlich sah ich Wendlgard vor mir, die Kleidung nach wohl eher die mythische, wie sie auf dem späteren Kirchplatz ihre Hände zum Gefäß formte und von der aus dem Boden sprudelnden Quelle trank, in langen gierigen Schlucken, dann ihre Kleider auszog und sich mir nichts, dir nichts von Kopf bis Fuß zu waschen begann.” (Frischmuth, 2006: 112)

(Ansızın Wendlgard’ı ben kendi önümden görüyordum. Wendlgard’ın Elbiseleri tamda, daha önceki Efsaneye göreydi. Wendlgard daha sonraki Kilisenin bulunduğu mekânın içinde yer alan Kaba göre kendi Ellerini şekillendirmiştir ve yerden yukarıya fişkıran Maden suyu kaynağından içmiştir. Wendlgard bu suyu uzun ve doyumsuz yudumlarla yutuyordu ve sonradan elbiselerini çıkarıyordu ve beni değil, kendini baştan ayağa kadar yıkamaya başlıyordu.)

“Ich ertappte mich wieder einmal dabei, wie ich als Gegenposition die kleinasiatische Tangente ausmalte und unbeirrt die Fäden nach Byzanz und Anatolien spann, ja sogar versuchte, Pats Aufmerksamkeit auf Nesimi zu lenken,

einen zweifellos existiert habenden Dichter, wohingegen Wendlgard und ihre Schriften nicht zum geringen Teil unserer Phantasie anheimgegeben waren.” (Frischmuth, 2006: 139)

(Ben aynı anda beni, tekrar bir defasına mahsus olsada suçüstü yakalıyordum. Hemde ben aynı, karşıt konumlu bir küçük Asya teğetini tasvir ediyordum ve kararlı bir şekilden iplik ağını Bizansdan ve Anadolu'ya kadar örmeye çalışıyordum ve evet hatta bunu denemiştım. Pats'ı Nesiminin üzerine yönlendirmek, şüphesiz var olan bir Ozan olduğundan buna karşı Wendlgart ve onun yazısı, bizim Fantazilerimizinde çok az bir kısmı onun taktirine göre sonuç veriyorlardı.)

“Das Hochmoor lag noch teilweise in der Spätnachmittagssonne, Während an manchen Stellen schon der Schatten übergriff, in dem manes erst richtig ausnehmen konnte, denn auch hier hatte das Herbstlicht dieses Flirrende und Gleissende, das einen fast blind machte gegenüber den sich langsam mit Wasser füllenden Kuhtritten an seinem Rand und den dichten gelbbraunen Graspölkstern, die nachgaben, wenn man auf sie stieg, und dabei einen leise schlüpfenden Ton hören ließen.” (Frischmuth, 2006: 161)

(Yüksek bataklık daha ikinci Güneşinin bir kısmının içinde yatıyordu. Hazırlama esnasında yerleri artık gölge kaplamış ve bu gölge içinde, insan onu ilk doğru olarak hesaba katmamıştı, çünkü buradan, Sonbahar Işıkları son peron ve flört sonu gibi kavramlarına sahipdiki, bunlardan birisi yaklaşık tam olarak kör, bu karşılıklı olarak kendisini yavaşça suyla doldurulmuş İnek ayaklarının izlerikendi kıyısının üzerinden ve yoğun sarıkahverengi çimen yumakları boyun eğmişlerdir, eğer insan bunların üzerinde kalkmışsa ve aynı anda sessiz höpürdetmeli bir ton duymaya kendilerini bırakıyorlardı.)

Frischmuth'un, yapıtının diğer kısımlarında olduğu gibi bu son kısımlardada sıklıkla uzun cümlelere yer verdiğini görmekteyiz. Artık rahatlıkla ifade edebiliriz ki, kadınlar toplum içinde iletişimi sağlamak için uzun cümlelere başvuruyorlar. Kadınlar, oluşturdukları yazılı metinlerde sıklıkla betimlemelere yer verirler ve buda uzun cümlelerin ortaya çıkmasına yol açar. Buna dayandırılarak diyebiliriz ki, kadınlar erkeklerden daha fazla uzun cümlelerle iletişimi gerçekleştiriyorlar. Yukarıda verilen bir cümleyi analiz edecek olursak, örneğin, (Ich ertappte mich...Wendlgard und ihre Schriften...waren.) bu cümlede yazar hem kendisini (ich) ve hemde çoğul olarak onları (sie) özne olarak kullanmış. Burada yazar birden fazla özneye yer verdiği için, kurduğu cümle uzamıştır. Böylelikle genelde uzun cümlelerde verilen bilgi birden fazla kişinin hakkında verilen bilgiyi içeriyor. Böylece uzun cümlelerin oluşmasına sebep olmuştur. Buna karşılık Jurek Beckerin “Jakob der Lügner” adlı romanına baktığımızda, yazarın, Frischmuth'un yapıtında kullandığı uzun cümlelere göre daha kısa cümlelere yer verdiğini teyit edebiliriz. Böylelikle kadınların toplum içinde gerek sözlü gerekse yazılı olarak faydalandıkları dilin içerisinde yüksek oranda uzun cümleler yer almaktadır. Erkeklerde ise bu oran daha düşüktür. Bu belirttiğimiz özellikten dolayı, diyebiliriz ki,

kadınlarla erkeklerin konuşmalarını ayrı kılan en önemli etkenlerden biri uzun cümlelerdir.

3.4.8. Yan Cümleler

Barbara Frischmuth eserini birçok yan cümleyle süslemiştir. Kendiside bir kadın yazar olduğu için rahatlıkla ifade edebiliriz ki, kadınlar konuşmalarında pek çok yan cümlelere yer veriyorlar. Kadın dilinin bu özelliği, kendisini dilsel açıdan erkeklerinkine göre farklı kılıyor. Bu farklılığı ortaya koymak için yazarın romanından örnek yan cümleler verelim.

“**Sobald** den Menschen die Zeit als eine unerbittlich fortschreitende zu Bewusstsein kam, wurde die Uhr erfunden.” (Frischmuth, 2006: 7)

(İnsan, zamanın acımasız bir şekilden ilerlediğinin bilincine vardığında, saat bulunmuştu.)

“**Allerdings** trug er keinen Schladminger mehr, **sondern** ein weißes, kurzärmeliges Hemd **und** eine schwarze Hose, **die** ihn schlank machte **und** geradezu elegant wirkte.” (Frischmuth, 2006: 9)

(Fakat o artık Uzun Elbise taşıymıyordu, ama bir beyaz kısa kollu Gömlek ve onu zayıf gösteren ve direkt onu zarif kılan bir siyah Pantolon taşıyordu.)

“**Dennoch** griff ich automatisch nach meiner Handtasche, **die** mir der orientalische Grüße mit einem begehrlchen Blick zu streifen schien, **und** beschränkte mich darauf, den Gruß mit einem einfachen **und** etwas kühlen *Selam!* zu erwidern, **was** er mit einem kaum merkbaren Lächeln quittierte.” (Frischmuth, 2006: 10)

(Buna rağmen ben direkt olarak kendim El Çantama uzanıyordum. Bu el çantam, bana bir doğuya ait selamlaşmayla bir bakış fırlatma arzusu parıldıyordu ve bunun üzerinde ben kendimi frenliyordum, Selamı çok basitçe ve biraz soğuk bir şekilden „Selam“ şeklinden ona cevap vermek, o bunu nadir hisedilebilir bir gülümsemeyle karşılamıştı.)

“**Als** ich dann endlich nach Hause gekommen war, brach die Müdigkeit mit solcher Macht über mich herein, **dass** ich nicht mehr die Kraft hatte, das Päckchen in Augenschein zu nehmen.” (Frischmuth, 2006: 11)

(Sonradan, nihayet eve geldiğimden, yorgunluk beni bir hayli etkilediğinden, artık paketi gözlerimin önünde bulunduracak takatım yoktu.)

“**Dann** werde ich Herrn Çamuroğlu bitten, uns bei den Hintergründen für den Nesimi-Text behilflich zu sein, **während** ich mich um Wendlgard, **die** mich schon immer interessiert hat, kümmern könnte.” (Frischmuth, 2006: 25)

(Bunun üzerinde ben Çamuroğlundan Nesimiye ait olan metnin arkasından yatan gerçeğin ne olduğuna dair bize yardımcı olması için ricadan bulunacağım. Bu esnada Wendlgard’ın metniyle ilgilendim, bu metine karşı ilgi duymuş olabilecektim.)

“**Wenn** er mir schon die Entscheidung überließ, war mir der Weg über die Ranftmühle lieber.” (Frischmuth, 2006: 40)

(Fakat o artık kararı bana bırakıyordu, Artık benim tercihime göre yol Ranftmühle'nin üzerinden olacaktı.)

“Ich brachte die Flasche samt Gläsern und ging noch einmal in die Küche, um ein paar Brote zu schmieren.” (Frischmuth, 2006: 61)

(Ben şişeleri ve bardakları birlikte getirmiştım ve tekrar mutfağa bir kaç ekmeği yağlamak için gitmiştim.)

“Obwohl ich mindestens ebenso hungrig wie mein nächtlicher Dachs war, musste ich die Steine, die noch vor der Haustüre lagen, so wie die Nachbarin und ich sie abgeladen hatten, mit der Scheibtruhe in den Garten fahren.” (Frischmuth, 2006: 83)

(Buna rağmen bende en azında benim doğadaki porsuk kadar acıkmıştım. Ben daha kapının önünden durmuş olan taşları, aynı bayan komşum gibi, ben onları boşaltmıştım. Ben onları El Arabasıyla bahçenin içine taşımalıydım.)

Yukarıda verilen yan cümlelerdeki altı çizilibağlaçları, zarfları ve artikelleri aşağıda göstermeye çalışalım.

Almanca

Sobald
Allerdings, Sondern, Und, Die, Und
Dennoch, Die, Und, Und, Was
Als, Dass
Dann, Während, Die
Wenn
Und, Um...zu
Obwohl, Die, Und

Türkçe

Yapar, Yapmaz
Fakat halbuki, Ama, Ve, Tamlama zamiri, Ve
Buna rağmen, Tamlama zamiri, Ve, Ve, Ne
Diğinde, Ki
Sonra, Esnasında, Tamlama zamiri
Eğer, Şayet
Ve, Bir şeyi yapmak için
-Diği halde, Tamlama zamiri, Ve

Yukarıda belirttiğimiz gibi kadınlar sosyal alanlarda yan cümlelerle iletişim sağlamak için bağlaçlara, zarflara ve artikellere ihtiyaç duyarlar. Bu yapıtta genelde yazarımız “Und, Sobald, Als, Wenn, Obwohl, Dann, Dennoch” bağlaçlarını ve “Allerdings” gibi zarfları kullanmıştır. Bunun yanında kadınlar yan cümleler kurmak için (das, die, der) artikellerinden de sıkça faydalanırlar. Kadınların konuşmalarında ana cümlelerin yanında yan cümlelere yer vermesinin başlıca sebebi, bir şeyi daha iyi bir şekilde belirtmek içindir. Bunun yanında erkekler ise bir şeyi belirtmek için direkt cümlelere (ana cümlelere) başvururlar. Dolambaçlı bir yola başvurmazlar. Frischmuth'un romanında yer alan yan cümleler ile ilgili örnekler vermeye devam edelim.

“Dass es mit der Kira als Kirche nichts auf sich hatte, er schüttelte mich nicht wirklich.” (Frischmuth, 2006: 126)

(Kira kavramıyla Kilise kavramının aynı manada olmadığından dolayı, bu durum beni gerçekten sarsmıyordu.)

“**Als** ich auf die Uhr schaute, merkte ich, **dass** es bereits zehn vor fünf war.” (Frischmuth, 2006: 127)

(Saatın üzerine baktığımdan anladımki saat daha şimdiden beşe on vardı.)

“**Wie** ich Pats Verfassung einschätzte, hatte sie es sich nicht nehmen lassen, den ganzen Weg von ihrem Hotel aus bis zu jener *Unsinnigen Kira* in den neuen Wanderschuh zu gehen, vom Rückweg gar nicht zu reden.” (Frischmuth, 2006: 135)

(Ben pats’ın ruhsal durumu onu araştırmaya izin vermediğini, Onların nasıl Otelinden ilerideki belirsiz Kiliseye kadar olan bütün yolu yürüyüşü ayakkabısıyla gideceklerini dönüş yolundan hiç bahsetmeyeceklerini tahmin etmişim)

“Ich habe ein Fläschchen dabei, **und** das will getrunken werden, **bevor** es dunkel wird.” (Frischmuth, 2006: 164)

(Beni yanımda bir küçük şişe vardı. Ve karanlık çökmeden önce bu küçük şişenin içindeki içilmek isteniyordu.)

“**Als** ich nach Hause kam, wartete die Nachbarin bereits auf mich.” (Frischmuth, 2006: 188)

(Ben eve geldiğimde bayan komşum beni hazır bekliyordu.)

Örneklerdede görüldüğü gibi altı çizili bağlaçlar ve zarflar yan cümleleri oluşturmuştur. Bu altı çizili bağlaçları ve zarfları aşağıda gösterelim.

Almanca

Dass
Als, dass
Wie
Und, Bevor
Als

Türkçe

Öyleki
-Dığında, Ki
Nasıl
Ve, -meden önce
-Dığında

Yukarıda görüldüğü gibi bazı bağlaçlar ve zarflar pek çok kez verilmiştir. Bunlar “als, dass ve und” bağlaçlarıdır. Frischmuth, romanında sıkça aynı tip bağlaçlara yer vermiştir. Bunlardan “als” bağlacını metnin içinde geçmişe dönmek için yazar pek çok kere kullanmıştır. Başka bir açıdan “als” bağlacını değerlendirecek olursak, kişi sadece bir olayı bir defaya mahsus olarak bu bağlaç sayesinde anlatır. Frischmuth, romanında anlatıcı olarak “ich” ben anlatıcıdan faydalanmıştır. Bundan dolayıdır ki, yazar yapıtında sıkça geçmişte yaşadıklarını dile getirmiştir. Yazar, yaşadıklarını ve olayları okura iletmek için dilsel olarak ana ve yan cümlelerini birlikte işlemiştir. Erkekler genelde dilsel iletişimde okurla karşı karşıya kalma çabasını güderler. Bu sebepten dolayıdır ki, erkekler iletileri (olayları) direkt olarak okurlara ulaştırmaya çalışırlar. Kısacası, olayları, olduğu gibi okurla yüzleştirme çabasını güderler. Kadınlar daima dolambaçlı yollarla okura

mesaj verirler. Bunun için kadınlar hem ana hemde yan cümleleri bileştirerek kendi ürettikleri metinlerin uzun cümlelerden oluşmasını sağlarlar. Genelde kadınların dilbilgisel açıdan kusursuz uzun ve yan cümleler kurdukları bilinmektedir. Fakat Frischmuth'un romanına dilsel perspektiften baktığımızda, yazarın diyalekt kullandığını görürüz. Çünkü Frischmuth Avusturyalı bir kadın yazardır. Avusturya'nın dili, Almanya'da olduğu gibi, pek çok yöresel dilleri barındırmaktadır. Frischmuth da bu yöresel dilden faydalanan bir yazardır. Yazarlar genelde yapıtlarında ölçünlü dili kullanmaya çalışırlar. Bu da yazarların kendi yapıtlarını kusursuz ana ve yan cümlelerden oluşmasını sağlama amacını taşımaktadır. Frischmuth'un yapıtındaki bazı dilsel farklılıkları, yazarın içinde yaşadığı sosyal gruba bağlayabiliriz.

3.4.9. "Dass" Bağlacı

Jurek Becker'in romanını dilsel açıdan incelediğimizde, yazarın sıklıkla "dass" bağlacına yer vererek, bununla yan cümleler kurduğu görülmektedir. Frischmuth'un romanını dilsel açıdan incelediğimizde, yazarın yapıtında birçok farklı bağlaçlara yer verdiği görülmektedir. Becker'i, Frischmuth'dan ayıran bu özellik bize yine erkeklerin kadınlardan farklı bir dil kullandıklarını gösteriyor. Şimdi bunu, Becker'in romanından örnek cümleler vererek açıklığa kavuşturalım.

"Ich erwähne das deshalb, weil es als beschlossene Sache gegolten hat, dass ich einmal Geiger werden sollte, aber das ist an und für sich ganz unwichtig." (Becker, 2013: 8)

(Ben bu nedenle ondan söz ediyorum, çünkü o kararlaştırılmış bir şey gibi kabul edildiğinden bir defa Kemancı olmalıydım, fakat tam zamanı ve onun için çok önemsizdi.)

"Fragt der Soldat, nach dem er wohl festgestellt hat, dass sein Partner nicht der rechte Mannist, um ein Gespräch in Schwung zu halten." (Becker, 2013: 11)

(Asker onu tespit ettikten sonra sorduğundan, onun çalışma arkadaşı söylenen bir şeyi güçlükle sakladığı için doğru bir adam değil.)

"Du meldest dich beim Wachhabenden, sagst ihm, dass du nach acht auf der Straße gewesen bist, und bittest um eine gerechte Bestrafung." (Becker, 2013: 11)

(O, ona, kendini Bekçiye ihbar et, sen saat sekizden sonra caddede bulundun ve ondan adil bir cezanın sana verilmesi için ricadan bulun diye söylüyor.)

"Jakob weiß nicht sehr viel über dieses Haus, er weiß, dass dort irgendeine deutsche Verwaltung sitzt, so erzählt man sich jedenfalls." (Becker, 2013: 11)

(Jakob bu ev hakkında çok şey bilmiyor, o oradan herhangi bir alman İdarecinin oturduğunu biliyor, hiç değilse o böyle anlatıyor.)

“Er weiß, dass dort früher das Finanzamt war, er weiß, dass es zwei Ausgänge gibt, einen nach vorne und einen aus dem Ghetto hinaus.” (Becker, 2013: 11)

(O daha önceden, orada Vergi Dairesinin olduğunu biliyordu ve buranın iki çıkışının olduğunu biliyordu, bunlardan birisi öne ve diğeri ise arka sokağa çıkıyor.)

“Und vor allem weiß er, dass die Aussichten, als Jude lebend aus diesem Haus herauszukommen, sehr gering sind.” (Becker, 2013: 11)

(Ve hepsinden önce bir Yahudi olarak bu evden sağ olarak dışarı çıkmanın çok zayıf bir şans teşkil ettiğini biliyor.)

“Man muss merken, dass er weiß, worum er bitten soll, man muss ihn nur fragen.” (Becker, 2013: 12)

(İnsan ona sadece ne hakkında izin istediğini sormalı ve onun bunun farkına vardığını bilmeli)

“Es ist ziemlich unwahrscheinlich, dass er nicht mehr wartet, die letzte Frage des Soldaten hat so endgültig geklungen.” (Becker, 2013: 13)

(Bu gerçekten ihtimal dışıdır. O Askerin en son sorusunun böyle geçersiz tondan olduğunu fazla beklemiyor.)

“Jakob glaubt, dass er fest schläft, Jakob hat schon viele Leute schlafen hören, er hat ein Ohr dafür.” (Becker, 2013: 16)

(Jakob onun devamlı yattığına inanıyor. Jakobun kulakları keskin olduğundan birçok kişinin yattığını duydu.)

“Jakob will gegen die Tür klopfen, lässt die Hand sinken, er sieht, dass auf dem Schreibtisch eine Uhr steht, mit dem Rücken zu ihm.” (Becker, 2013: 16)

(Jakob ellerini aşağıya doğru bırakarak kapıyı çalmak istiyor. O masanın üzerinden arka kısmı ona dönük olarak duran saati görüyor.)

“Jakob hat sich im Herbst fünfunddreißig Geld bei ihm geborgt, zu zwanzig Prozent Zinsen, als der ganze Sommer so kühl war, dass man kaum Eis verkaufen konnte.” (Becker, 2013: 17)

(Jakob kendini yüze yirmisi faziz olan otuz beş lira kaşılığından ondan korudu. Bütün yaz böyle serin geçtiğinden dolayı, insan çok nadir Dondurma satın alabiliyordu.)

“Andererseits mag es ganz nützlich sein, dass er sie nicht gehört hat, in der Nachricht war davon die Rede, dass die Russen aufgehalten worden sind, es ist ja gelungen, den Vormarsch zu stoppen, da ist euch was gelungen, vielleicht denkt er, dass sie immer noch näherkommen.” (Becker, 2013: 18)

(Diğer taraftan onun haberi duymaması oldukça yararlı olabilir. Haberin içeriğindeki konuşmaya göre Ruslar durdurulmuştu. Onların ilerlemesini engellemek bir başarıydı. Burada sizin için başarı neydi? Onun kanısına göre belki onlar sürekli daha da yakına geliyorlar.)

„Er hat gesagt, dass ich nach acht auf der Straße gewesen bin.“ (Becker, 2013: 19)

(O, saat sekizden sonra caddede bulunduğunu söyledi.)

„Jakob stellt sich wieder vor die Tür, er hat gesehen, dass die Uhr auf dem Tisch schon bei drei Viertel acht vorbei ist, bei dieser Gelegenheit.“ (Becker, 2013: 19)

(Jakob tekrar kapının önünde duruyor, o masanın üzerindeki saatin sekizi kırk beş geçtiğini ve kendisinin dışarı çıkma fırsatı geçmiş olduğunu gördü.)

“Wie wird sich der Posten verhalten, wenn er sieht, **dass** Jakob seiner gerechten Bestrafung entgangen ist?” (Becker, 2013: 20)

(Nöbetçiler nasıl davranacaklar, şayet o Jakob’un onun adil cezasından kurtulduğunu görürse?)

“Geh und achte auf alles, gar nicht möglich, wenn man wenigstens vorher wüsste, **dass** es später von einiger Bedeutung sein wird.” (Becker, 2013: 20)

(Git ve hepsine gözkulak olmak imkansızdır. Fakat çok az insan onun sonradan bazı değerlere sahip olacağını bilirdi.)

“Schade, **dass** es für behutsam kein anderes Wort gibt, höchstens sehr behutsam oder unendlich behutsam, alles genauso weit entfernt vom Gemeinten.” (Becker, 2013: 20)

(Kötü, korunmak için başka bir kelime yok, en fazlası çok korunmak yada sonsuza dek korunmak, hepsinin aynı derecede ortak bir yanları olmaktan uzaktır.)

“**Dass** mir das nicht noch mal passiert, verstanden?” (Becker, 2013: 22)

(Onun benden tekrar vukuda bulunmadığını anladınız mı?)

Yukarıda altı çizili olan “dass” ki, öyle ki anlamını taşıyan bu bağlaça Becker çok sıklıkla kendi yapıtında yer vermiştir. Becker, romanının 22. sayfasına kadar toplam 21 kez “dass” bağlacını yan cümlelerde kullanmıştır. Yazarın romanının geri kalan kısmında ise yaklaşık olarak aynı sıklıkla “dass” bağlacı tekrarlanmıştır. Becker’in dilsel olarak bu özelliğinden dolayı diyebiliriz ki, erkekleri kadınlarla dilsel olarak ayrı kılan “dass” bağlacıdır. Yazar bu bağlaça anlam bakımından birbirleriyle ilgili olan cümleleri birbirine bağlamıştır. Bu da yazarın romanındaki cümleleri hem yapısal hem de dilsel açıdan güçlendirmesini sağlamıştır. Bu bağlaç yapısal ve dilsel yönde devrik ve bozuk cümlelerin oluşmasını önlemek amacıyla kullanılmıştır. Busebeptendolayı, erkeklerin konuşma dili kadınların konuşma diline göre daha bozuk ve kuralsız cümleler içermektedir. Becker, yapıtındaki bu dilsel bozukluğu “dass” bağlacı yardımıyla gidermeye çalışmıştır.

3.4.10. Yabancı Kelimeler

Barbara Frischmuth’un çok dilli bir yazar olduğu bilinmektedir. Yazar, Almanca, Türkçe ve Macarca dillerini bilmektedir. Yazarın yapıtını dilsel açıdan incelediğimizde, görüyoruz ki, yazar sadece içinde yaşadığı kültürün diline ait kavramlara değil aynı zamanda Türkçe ve doğu kültürüne ait kavramlara da yer vermiştir. Yazar, bu iki kültürün içinde yaşadığı için bu konuda herhangi bir sıkıntı çekmemektedir. Hatta yazar kendi

yapıtında hem eski Türkçeyle hemde Latinceyle yazılan kavramlarayer vererek kendisinin bu konuda ne derecede uzman olduğunu ortaya koymuştur. Frischmuth bu iki kültürün geçmişinde yaşanan olayları kendi eserinde belirttiği tezinde de konu edinmiştir. Çünkü Frischmuth'un yaşadığı ve olayının gelişip bittiği yer, yazarın yaşamsal mekanını bize bildiriyor. Bu yüzden yazarın öz yaşamıyla, romanın ben anlatıcı karakterlerini özdeşleştirebiliriz. Şimdi yazarın yapıtından bu tür kavramları barındıran birkaç cümleyi örnek verelim.

“Es handelt sich dabei um die **Temennah**, eine orientalische Begrüssungsgeste, die ich von meinen Reisen her kannte, die ich über angesichts des Dachsteints nicht erwartet hatte.”(Frischmuth, 2006: 10)

(Buradan asıl konu olan “Temennah” dir. Bu selamlaşma doğuya ait bir jest selamlaşmasıdır. Ben bu selamlaşmayı doğuya yaptığım yolculuk esnasından tanımıştım. Doğrucası ben bunu bir porsuk tenine benzeyen bir şahıstan beklemiyordum.)

“Ich stelle **Iris elegantissima** in ihrem schönen neuen Terrakottatopf, in dem so gut wie nichts von ihr zu sehen war, ausser ein paar vertrockneten Blattresten vom vergangenen Jahr, aufs Fensterbrett, um sie in meiner Nähe zu haben.” (Frischmuth, 2006: 16)

“Ben Alaca kurt kulağı çiçeklerini yeni ve güzel olan saksılarının içine yerleştiriyorum. (Bunları, bu saksıların içinden şimdiye dek hiç böyle çok güzel görmemişim. Benim yakınımından, geçen yıllardan kalmış ve pencerenin kenarından duran birkaç kurumuş yaprak duruyordu.)

“Und das nicht nur auf dem Gebiet von **Women’s studies**.” (Frischmuth, 2006: 34)

(Ve bu sadece kadınları araştıran alan üzerinden değil)

“Weder **Alpha-Bravo-Charlie** noch A=1, B=2, C=3 kamen in Frage.” (Frischmuth, 2006: 49)

(Ne de Alpha-Bravo-Charlie Alfabesi daha A=1, B=2, C=3, söz konusu oluyordu.)

“Auf dem Berg, von dem der Michlhallberg ein Teil war, nämlich dem Sandling, wurde **cum grano salis** bereits seit mehr als dreitausend Jahren Salz abgebaut.” (Frischmut, 2006: 78)

(Michlhall dağının bir kısmının üzerinden hayli tozlar bulunuyordu. Buradan üç bin yıldan daha önce Buğdaydan Alkol üretmek için kullanılan Tuz Madeni kaldırılmıştır.)

“Für Cognac zum Beispiel erfand man **kanyak**, was soviel wie erhitzte das Blut hiess.” (Frischmuth, 2006: 98)

(Konyak kavramı için insan Türkçe olan kaynak kavramını örnek olarak buluyordu. Konyağın Türkçesi kanın kaynama noktasına çıkma manasını taşıyordu.)

“Oder **okul**, was ein wenig nach ecole klang und von dem Wort lernen **okumak** stammte.” (Frischmuth, 2006: 98)

(Ya da Okul, bu kavram bir nevi olsa da ekol kavramını çağrıştırıyor ve bu Okul kavramı isim olarak okumak fiilinden türetilmiştir.)

“Man erfand nun neue Wörter für neue Dinge, nannte den Computer **bilgisayar**, den Wissenszähler, den Etat bütçe und den Exzess Überschreitung des Massstabs.” (Frischmuth, 2006: 98)

(İnsan yeni bir kavramı yeni bir şey için keşfediyordu. Örneğin, Bilgisayarın Almancası Computer ya da Wissenszähler dir. Bütçenin almanca olarak Etat ve Exzess'i Ölçeğe ait olarak kayıtlara geçirmek gibi.)

“Wobei **bak** ohnehin schon schau! hiess.” (Frischmuth, 2006. 101)

(Bu arada şu aklıma geldi. Bak kavramının Almancadaki manası nasıl olsa hemen bakma anlamını taşıyordu.)

“Ich konnte also Çamuroğlu den Hinweis geben, nach dem Wort **zambak** Ausschau zu halten.” (Frischmuth, 2006: 101)

(O halde ben Çamuroğluna “Zambak kelimesinden sonra, dört bir etraftan muhafaza edebilme bilgisini verebilirdim.)

“Und **zam** war die Erhöhung, die Zulage, aber auch die Vertreuerung.” (Frischmuth, 2006: 101)

(Ve “Zam” kavramı yükseliş ve ek ödeme manasındaydı, fakat bu kavram “Pahalılanma” anlamında taşıyordu.)

Şimdi yazarın yapıtından verdiğimiz cümlelerin içinde bulunan ve altı çizili olan yabancı kavramları aşağıda göstermeye çalışalım.

Yabancı dildeki karşılığı

Almanca karşılığı

Temennah

Iris Elengantissima

Women's Studies

Alpha-Bravo-Charlie

Cum grano salis

Kanyak

Okul, Okumak

Bilgisayar

Bak!

Zambak, zam

Begrüßung!

Das Ohr des bunden Wolf

Eine Forschung über die Frauen

Das Alphabet der Phonetik oder Buchstabieren

Alkoholisches Getränk aus Weizen

Die Erhitzung des Blutes

Die Schule, studieren

Computer

Schau!

Lilie, Die Erhöhung

Yukarıda görüldüğü gibi Frischmuth “Raten Sie mal”, sagt Jakob. Yapıtın da “Raten Sie mal”, sagt Jakob. Pek çok Türkçe ifadeye yer vermiştir. Buda bize yazarın iyi derecede Türkçe bildiğini gösterir. Tabii ki yazar Türkçenin yanında doğu kültürüne ait olan farklı dillere ait kavramlara da yapıtında yer vermiştir. Ayrıca bu durum bize yazarın dil bakımından zengin olduğunu gösterir.

Yukarıdada belirtildiği gibi Frischmuth, çeşitli kültürlere ait kelimeleri yapıtına taşımıştır. Örneğin “selam” kavramı Türkçe bir kavramdır. Buna benzer bir kelime daha örnek verirsek, “bütçe” kelimesi de Türkçe bir kelimedir. Bunun yanında “Temennah” kavramı doğu dilinde selamlaşma manasını taşımaktadır. Yine yazar İngilizce “Women’s studies” kavramını da yazınsal dilde kullanmıştır. Ve yazar bununla da kalmayarak Latince olan “Iris Elengantissima” Alaca kurtkulağı kavramına da yapıtında yer vererek, bize ne derecede dilsel açıdan zengin olduğunu göstermiştir. Açıklamalarımızda da görüldüğü gibi, yazar yapıtını birçok kültüre ait olan kelime hazinesinden oluşturmuştur. Buda bize Frischmuth’un dilsel olarak zengin olduğunu ifade ediyor. Yazar sadece eserinde yer verdiği yabancı kelimelerin hangi ulusal dile ait olduğuyla yetinmiyor. Yabancı kelimelerin kökeninin hangi eskidillere ait olduğunda mercek altına alıyor. Bu özellikten dolayı diyebiliriz ki, Frischmuth dilsel açıdan iyi bir araştırmacı bayan yazardır. Frischmuth’u erkek yazarımızdan ayıran bu dilsel özellikten yola çıkılarak,

kadınların bazı durumlarda erkeklere nazaran dilsel açıdan daha zengin olduklarını rahatlıkla ifade edebiliriz.

“Kadın dili konusuna ilk değinenlerden biri olan Danimarkalı dilbilimci Otto Jespersen, kadın dilinin birçok eksikliği ve hatasının bulunduğu çünkü kadınların düşünmeden konuştuklarını iddia eder. *Dil: Özellikleri, Gelişimi ve Başlangıcı (Language: Its Nature, Development and Origin)* adlı eserinde kadın dilinin zayıflıklarını açıklarken kullandığı şu iki ifadedikkat çekmektedir:

-Kadınların sözcük hazinesi daha dardır.

-Daha az sözcük kullanmalarına karşın daha akıcı konuşurlar.” (Aydinoğlu, 2015:220)

Otto Jespersen’in belirttiği bu iki maddeye bakacak olursak, kadınların erkeklere göre kelime hazinesinin dar olduğu yargısı ortaya çıkıyor. Fakat bizim yaptığımız çalışmaya bakacak olursak, yazarımız Barbara Frischmuth kendi yapıtında birçok farklı dilde kelimeye yer vererek, kadınların dil zenginliğini açıkça ortaya koymuştur. Buda bize artık günümüzde kadınlarımızın erkeklere nazaran daha zengin bir dile sahip olduklarını açık bir şekilde ortaya koyuyor. Buna karşın yazarımız Jurek Becker ise, yapıtında ağırlıklı olarak güncel konuşmaya yer vererek kelime hazinesini aza indirgemıştır. Çünkü günlük dilde genelde aynı kelimeler tekrar edilmektedir.

3.4.11. Duygu Yoğunluğu

TDK Türkçe Sözlük’te (2011:729) “duygu” kavramının tanımı şöyle yapılmaktadır:

“1.Duyularla algılama, his. 2.Belirli nesne, olay veya bireylerin insanın iç dünyasında uyandırdığı izlenim. 3.Önsezi. 4.Nesneleri veya olayları ahlaki ve estetik yönden değerlendirme yeteneği. 5.Kendine özgü bir ruhsal hareket ve hareketlilik.” (Bozkurt, 2014: 26)

Psikolog Plutchik’e göre (1994:1399) duygu:

“His, davranış, itici kuvvet, fizyolojik değişiklikler ve kontrol etme gibi çeşitli öğelerden oluşur. Duygu, organizmanın karışık durumları olduğu için ölçülmesi ve belirlenmesi zor bir kavramdır.” (Bozkurt, 2014: 26)

Ayrıca Crooks ve Stein (1991:358) duygunun belirtilerini şöyle ifade ederler:

“Yüz ifadelerinin, ses tonunun, tavırların veya beden dilinin de çeşitli duyguların birer işareti olduğunu söyler.” (Bozkurt, 2014: 26)

Verilen alıntılardanda anlaşıldığı gibi bir duygunun oluşması için, ilk önce bir uyarıcıya ihtiyacımız vardır. Örneğin, bir yılanla karşılaşmamız esnasında nasıl bir tepki vermemiz lazım? Durarak mücadele etmemizmi lazım yoksa kaçmamızmi lazım, bunakişiye ait fizyolojik belirtiler karar verir. Bu belirtiler kişinin kalp atışının değişmesi veya kaslarının gerilmesidir. Kişi, içinde bulunduğu durumdan kaçmazsa cesaret duygusunu kazanır. Ama kişi bulunduğu durumdan kaçıyorsa korkma duygusunu kazanır. Kişinin bu iki durumdan birisini seçmesi, o kişinin geçmişteki tecrübelerine bağlıdır. Ayrıca insanların ana duyguları; mutluluk, sevinç, öfke, tiksinti, üzüntü, nefret, korku, arzu ve aşk kavramlarından oluşmaktadır.

Barbara Frischmuth'un "Die Entschlüsselung" adlı romanını dilsel açıdan inceleyecek olursak, yazar "duygu" sözcüğünün anlamını taşıyan sözcüklere genelde cümlelerinde yer vermiştir. Şimdi yazarın bu yönünü doğrulamak için, yazarın yapıtından örnek cümleler verelim ve bu kelimelerin altını çizerek göstermeye çalışalım.

"Sobald den Menschen die Zeit als eine **unerbittlich** fortschreitende zu Bewusstsein kam, würde die Uhr erfunden." (Frischmuth, 2006:7)

(İnsan, zamanın acımasız bir şekilden ilerlediğinin bilincine vardığından saat bulunmuştu.)

"Der Ansturm der Einheimischen und der extra zu diesem Anlass herbeigereisten Wiener-und sonstigen Seer setzte sogleich und mit voller **Heftigkeit** ein." (Frischmuth, 2006:8)

(Yerlilerin üşüşmesi ve ekstradan bu fırsattan bu yöne yolculuk etmiş olan Viyanalı ve diğer Seer'liler'de aynı şekilde ve var güçleriyle buraya yerleşiyordu.)

"Ich hatte gut daran getan, denn als ich mich mit einem Seufzer, diesmal der **Befriedigung**, auf die Bankbretter fallen ließ, näherte sich aus der anderen Richtung der Schladmingerträger, so als wäre er geradewegs meinen Gedanken entsprungen." (Frischmuth, 2006:9)

(Ben bunun ardında güzel yapmıştım, daha, bu sefer hoşnutken kendimi bir İniltiyle odun sıranın üzerine bırakıyordum. Uzun Elbiseli Adam diğer taraftan bana yaklaşıyordu, o böyle doğrudan benim Düşüncelerimden kaynaklanmış olacaktı.)

"Während ich mich, noch kauend, erhob, stand der Postler bereits in der Küche- einem alten keltischen Brauch gemäß, blieben die Haustüren hierorts von der Früh bis in die Nacht hinein offen-und hielt mir den Stift entgegen, mit dem ich den **Empfang** eines weiteren Päckchens, diesmal einer gefütterten Postversandtasche, bestätigen sollte." (Frischmuth, 2006:14)

(Ben daha çiğnediklerimi çıkardığım esnada, Postacı Mutfakta bir eski Kelt geleneğine göre duruyordu, burada ev kapıları sabahtan geceye kadar açık bırakılıyor, benim karşımdan kalem duruyordu, ben bununla sıradaki Kutuyu çekip, bu defa Postacıya ait olan astarlanmış bir şeyi aklımla doğrulamalıydım.)

"Aus dem Brief, der beilag, ging hervor, dass Ignaz Mustel Mitarbeiter jener Gartenzeitschrift war, für die auch ich gelegentlich schrieb, und daher meinen

sehnlichsten **Wunsch** kannte, wenigstens ein Exemplar von *Iris elegantissima* auf meiner Veranda zu beherbergen, um sie später, wenn sie sich an mich gewöhnt hatte, im Garten, als dessen Höhepunkt, auszusetzen.” (Frischmuth, 2006:14)

(Mektub’un ek kısmı şunları içeriyor; İgnaz Mustel Bahçe Dergisinin çalışanı olarak adı geçiyordu. Hemde bende bu dergi için ara sıra yazıyorum ve o buradan benim en büyük Arzum olan enazından Alaca Kurt Kulağı Çiçeğinin bir Nüshasını Camlı Taracamın üstünden saklayacağımı biliyordu. Onu Baçenin içinden en yüksek noktaya yerleştirdikten sonra zamanla bana alıştı.)

“Da ich mir nicht vorstellen konnte, Welches **Interesse** der Pfarrer am Dachbauchinhalt haben konnte, verdächtigte ich eher den Journalisten.” (Frischmuth, 2006: 15-16)

(O anda Rahibin Porsuk Karnının üzerinden yazılan yazıya karşı nasıl bir ilgi duyacağını benden hiçbir çağrışım uyandırmamıştı. Daha önceden ben Gazetecilerden şüpheleniyordum.)

“Ich **hoffe**, ich störe nicht allzu sehr, aber ich möchte Sie in einer bestimmten Angelegenheit kontaktieren, bevor jemand anderer es tut.” (Frischmuth, 2006: 21)

(Hepsini çok fazla rahatsız etmediğimi umuyorum, fakat ben onlarla belirli bir sorun çerçevesi içerisinden temasa girmek istiyorum.)

Şimdi yukarıdaki cümlelerde altı çizili olan sözcükleri aşağıda gösterelim.

Almanca	Türkçe
unerbittlich	Acımasız, kıran kırana
Heftigkeit	Şiddet, Sertlik
Befriedigung	Tatmin, Hoşnutluk, Doyum, Memnuniyet
Empfang	Kabul, Alma
Wunsch	Arzu, İstek
Interesse	İlgi, Çıkar
hoffen	Ümit etmek

Yukarıda görüldüğü gibi Frischmuth, romanında duygu anlamını taşıyan sözcüklere yer vermiştir. Buda bize gösteriyorki, kadın dili erkek dilinden farklıdır. Şimdi Frischmuth’un yapıtından duygu sözcüğünü içeren cümleleri örnek vermeye devam edelim.

“Und was diese angehe, könne sie sich selbst, ohne falsche **Scham**, als die bestmögliche Bearbeiterin empfehlen.” (Frischmuth, 2006: 32)

(Ve bu başlangıç kendi kendisine yanlış utanç olmadan mümkün oldukça en iyi Düzenlemeyi tavsiye edebilir.)

“Sobald er merkte, dass der Pfarrer im Aufbruch war, sprang er kläffend an ihm hoch und konnte sich vor **Freude** gar nicht lassen.” (Frischmuth, 2006: 36)

(O Rahibin yola çıkma hazırlığının içinde olduğunu sezer sezmez ayaklarını açarak onun üzerine sıçradı ve Rahip bundan hiç hoşlanmıyordu.)

“Zum **Glück** hatte ich sie mit einer Büroklammer zusammengeheftet, die die einzelnen Seiten festhielt, die sich ansonsten im hinteren Teil des Wagens verteilt hätten.” (Frischmuth, 2006: 37)

(İyi ki ben onu bir Ataşla birlikte tutuşturmuştum. Benim bu tutuşturduklarım ayrı ayrı belirttiğim sayfalardı. Bu Sayfalar aksi taktirde Arabanın arka kısmında dağılmış olacaktı.)

“Ein Ort der Kraft das **spürt** man.” (Frischmuth, 2006: 56)

(İnsan onu güce ait bir yer gibi hissediyor.)

“Ich kannte dieses **Gefühl**.” (Frischmuth, 2006: 95)

(Ben bu hissi tanıyordum.)

“Allein die Vorstellung, dass Eichmann vor mehr als fünfzig Jahren hier herumspaziert ist, **erschreckt** mich.” (Frischmuth, 2006: 95)

(Yalnız beklenti, Eichmann’nın elli yıldan daha önce buranın etrafından gezmiş olması beni korkutuyor.)

“Ich konnte Auguste ansehen, wie **leid** es ihr tat, nicht mehr warten zu können, bis alle Rollen ausgespuckt waren.” (Frischmuth, 2006: 96)

(Ben Acıların Auguste’yi nasıl yaptığını görüyordum. Bir şey beklemeksizin, bütün Rollerı tükürerek dışarıya dek atıyorlardı.)

Frischmuth’un romanından elde ettiğimiz cümlelerde duygu sözcüğü manasını taşıyan ve altı çizili olan bu kelimeleri aşağıda göstermeye çalışalım.

Almanca

Scham
Freude
Glück
spüren
Gefühl
erschrecken
Leid

Türkçe

Utanma, Ar
Sevinç, Neşe, Eğlence, Zevk
Şans, Talih, Mutluluk
Hissetmek, duymak, sezmek, algılamak
His, Duygu
Korkutmak, ürkütmek
Bir İşi yapmaktan bezmek

Yukarıdaki kavramlar duygu manasını taşımaktadır. Elde ettiğimiz verilerden yola çıkarak, diyebiliriz ki, yazarımız kendi eserinde duygu yoğunluğunu dilsel olarak kullanmıştır. Buda bize kadının dilsel olarak içinde yaşadığı toplumdaki iletişim farklılığını gösteriyor. Bu dilsel farklılık kadının içinde yaşadığı toplumun konumsal olarak bir göstergesidir. Çünkü bir insanın içinde bulunduğu konum, o insanın dilsel olarak iletişimini doğrudan etkiler. Bu da kadının konuşma dilinde bir ayrıcalık oluşturur.

“Er hat **Angst** wie wir alle, er unterscheidet sich eigentlich durch nichts von Kirschbaum oder von Frankfurter oder von mir oder von Kowalski.” (Becker, 2013: 9)

(O da hepimizin korktuğu gibi korktu. O kendini genelde Kirchbaum'dan ya da Frankfurter'den ya da ben'den ya da Kowalski'den ayırt edemiyor.)

“Auf halbem Wege hört er die Stimme des Postens, keine Angst, nicht an ihn gerichtet, der Posten sagt”ja wohl!” (Becker, 2013: 22)

(O yolun yarısından Nöbetçilerin sesini duyuyor, korkma! Onun üzerine doğrultma! Bekçi evet diyor.)

Frischmuth'un eserinden duygu sözcüğüyle aynı anlamdan olan kavramları içinden barındıran cümleler vermeye devam edelim.

“Ich fühlte mich überfahren.” (Frischmuth, 2006: 123)

(Sanki üzerimde Araba geçmiş gibi bir his duyuyordum.)

“Mir war klar, dass eine Hoffnung enttäuscht worden war und dass es nur mehr um das Ausmaß dieser Enttäuschung gehen konnte.” (Frischmuth, 2006: 125)

(Açıkcası bana göre bir Ümit hayal kırıklığına uğratılmıştı ve o sadece fazla bu Hayal Kırıklığına ait ölçü etrafından gidebiliyordu.)

Frischmuth'un yapıtından verdiğimiz cümlelerin içinde geçen “fühlen” (hissetmek) ve „Hoffnung“ (ümit) sözcükleri, burada duygu anlamında kullanılmıştır. Yaptığımız bu inceleme sonucunda Frischmuth'un, romanında duygu yüklü bir dil kullandığı ortaya çıkmıştır. Yazar yapıtında sıklıkla arzu (Wunsch), ümit (Hoffnung), duygu (Gefühl) ve şans (Glück) sözcüklerine yer vermiştir. Bu bulgular bize kadın dilinin erkek diline göredaha ince ve duygu yüklü olduğunu gösteriyor. Şimdi Becker'in yapıtında “duygu” kavramını içeren sözcüklerin olup olmadığına bakalım. Bu incelememizi yine yazarın yapıtından örnek cümleler vererek yapmaya çalışalım.

“Erstens haben Bäume in meinem Leben eine gewisse Rolle gespielt, die möglicherweise von mir überbewertet wird, doch ich empfinde es so.” (Becker, 2013:7)

(İlk önce benim yaşamımdan kesin bir Rol oynayan Ağaçlara muhtemelen benim tarafımdan fazla önem verildi, fakat ben bunu böyle hissediyorum.)

“Er hat Angst wie wir alle, er unterscheidet sich eigentlich durch nichts von Kirschbaum oder von Frankfurter oder von mir oder von Kowalski.” (Becker, 201: 9)

(O da hepimizin korktuğu gibi korktu. O kendini genelde Kirschbaum'dan ya da Frankfurter'den ya da ben'den ya da Kowalski'den ayırt etmiyor.)

“Plötzlich geht die Tür auf, ausgerechnet die fünfzehn, zum Glück gehen die Türen hier nach Außen auf, so dass der Mensch, der herauskommt, Jakob nicht sieht, weil er von der Tür verdeckt wird.” (Becker, 2013: 14)

(Tasarlanmış onbeş Kapı birden açılıyor. Neyse ki buradaki kapılar dışarıya doğru açıldıklarından dolayı, Jakob ortaya çıkan insanı göremiyor, çünkü o kişi kapı tarafından gizleniyor.)

“Nur keine falsche Scham.” (Becker,2013: 18)

(Sadece yanlış Utanç değildir.)

“Aber ich habe mir exakt die Stelle zeigen lassen, mitten auf dem Damm der Kurländischen, dann bin ich den Weg abgeschritten, ich habe einen Meter gut im Gefühl.” (Becker,2013: 21)

(Fakat ben kendime kesin bir yer gösterebilirim, Tedavi yerlerinin tam ortasındaki setin üzerinden bir metre kadar kendimi iyi hissettim, bunun üzerine ben bu yolu makaslardım.)

“Auf halbem Wege hört er die Stimme des Postens, keine Angst, nicht an ihn gerichtet, der Posten sagt “Jawohl” (Becker, 2013: 22)

(O yolun yarısından bekçinin sesini duyuyor korkma! Onun üzerine doğrultma! Bekçi evet diye söylüyor.)

“Wir wollen ein bisschen schwätzen, wie es sich für eine ordentliche Geschichte gehört, lass mir die kleine Freude, ohne ein Schwätzchen ist alles so elend traurig.” (Becker, 2013: 24)

(Biz ona ait olan bir düzenli sorun için birazcık gevezelik yapmak istiyoruz. Bana bir küçücük sevinç payını bırak! Saçmalamaksızın hepsi öyle fakir ve üzgün dü.)

Becker’in yapıtından verdiğimiz örnek cümlelerin içinden duygu manasını taşıyan sözcükleri aşağıda gösterelim.

Almanca	Türkçe
empfinden	Duymak, hissetmek
Angst	Korku, endişe
Glück	Şans, Talih, Mutluluk
Scham	Utanç, Ar
Gefühl	His, Duygu, Sezgi
Freude	Sevinç, Neşe, Eğlence
Traurig	Üzgün, Üzücü, Acıklı

Yukarıda da görüldüğü gibi Becker, yapıtında duygu anlamını taşıyan sözcüklere yer vermiştir. Buda bize gösteriyorki erkekler de konuşma dillerinde duygu manasını taşıyan sözcüklere yer verebiliyorlar. Genelde yazar duygu anlamını taşıyan “Angst” (korku) sözcüğüne sıklıkla yer vermiştir. Bunun altında yatan temel sebep ise, yazarın bulunduğu ortamdır. Bu ortam bir toplama kampıdır. Burada insanlar ölüm kalım mücadelesi vermektedirler. Becker’in “Jakob der Lügner” adlı romanından duygu kavramını içeren cümleler vermeye devam edelim.

“Wo ich hinsehe Abwechslung, neue heitere Sorgen mit ein wenig Unglück dazwischen, Frauen, das ist noch nicht vorbei, aufgeforstete Wälder, gepflegte

Gräber, die zu jedem Anlass solche Mengen an frischen Blumen bekommen, dass es fast schon nach Verschwendung aussieht.” (Becker, 2013: 24)

(Baktığım yerden değişiklik, yeni eğlenceli biraz talihsizlikli endişeleri burada görüyorum. Kadınlar, her şey geçmiş değil, ağaçlandırılmış ormanlar, bakımlı mezarlar, bunları her fırsattan bu gibi niceliklerle taze çiçeklerden elde ettiğinden yaklaşık olarak kaybolduktan sonra bile görünüyor.)

“Du muss bei ihm bleiben, deine **Wut** für eine spätere Gelegenheit aufheben, nicht einmal die Gelegenheit kannst du dir ausmalen.” (Becker, 2013: 30)

(Sen onunla kalmalısın, senin kızgınlığın bir sonraki şans için saklanmalı, tek bir defada sen bu Fırsatları kendine Tasvir edemezsin.)

“Ich weiß von nichts, ich erfahre immer alles zuletzt, die Sonne fällt mir auf den Wecker, ich bin **wütend**.” (Becker, 2013: 37)

(Bunun hakkında bir şey bilmiyorum. Ben daima her şeyi en sonundan öğreniyorum. Bana göre Güneş çalar saatin üzerine düşüyor. Ben öfkeliyim.)

“Nicht über das Flüstern, geflüstert wird zu allen möglichen Anlässen, das macht keine **Angst**.” (Becker, 2013: 41)

(Sadece korkuya meyil vermiyen Fısıldamalar üzerinden değil, bütün Fırsatlar hakkında fısıltılıyordu.)

“Er steht auf, so versalzen sie einem die die **Freude**, und dabei hätte man den gleichen Grund wie sie alle.” (Becker, 2013: 42)

(O ayağa kalkıyor, onlar böyle eğlencenin tadını kaçırırlar ve aynı anda insan diğerleri gibi aynı sebeplere sahip olmuş olsaydı.)

“Im Gegenteil, es ist alles nach **Wunsch** gelaufen.” (Becker, 2013: 53)

(Karşıt olarak, bunlar hepsi istekten sonra oldu.)

“Weiberverstand!” sagt Frankfurter **wütend**.” (Becker, 2013: 58)

(Frankfurter kızarak, Kadın akli diyor.)

“Nur Jakob macht ein mürrisches Gesicht, besten Dank für so ein **Glück**, fünfmal oder zehnmal ist er schon seit dem Morgen gefragt worden, was das Radio denn so plaudert, vertraulich und voller **Hoffnung**, sogar von wildfremden Menschen.” (Becker, 2013: 69-70)

(Sadece Jakob kendi yüzünü asıyor. Böyle bir mutluluk için en iyi teşekkürdür. Sabahtan buyanı Jakob beş defa ya da on defa soruldu. Radyo ne diyor! Daha öyle çene çalıyor. Hatta yabani insanlardan gizli ve tam bir Ümit vardır.)

“Mischa hat keine Ahnung, was für zornige Gedanken sich ganz in seiner Nähe entzündeten, dass es die **Wut** ist, die Jakobs Schritte so schnell macht.” (Becker, 2013: 70)

(Mischa'nın tam onun yakınından ne tür kızgın düşüncelerin alevlendiklerinden haberi yok. Bu kızgınlık Jakob'un adımlarını böyle hızlandıran kızgınlıktır.)

“Bis der Topf überläuft, bis Jakob stehenbleibt, in der **Hoffnung**, dass Mischa weitergeht, möglichst weit weg.” (Becker, 2013: 70)

(Tencere taşıyana dek, Jakob ayakta kalana dek, belki mischanın güven içerisinden uzağa gittiğinden çok uzakta)

“Im Nu ist alle **Wut** wieder da, Jakob **fühlt** sich getäuscht, die Punkte sind doch dieselben wie immer.” (Becker, 2013: 73)

(Bir anda bütün kızgınlıklar tekrar burada, Jakob kendini değişik olarak hissediyor, şartlar her zamanki gibi aynıdır.)

Becker’in yapıtından verdiğimiz cümlelerin içinden duygu manası taşıyan kelimeleri aşağıda göstermeye çalışalım.

Almanca

Unglück
Wut
Angst
Freude
Wunsch
Hoffnung
fühlen

Türkçe

Talihsizlik, Uğursuzluk
Öfke, Kızgınlık
Korku, Endişe
Sevinç, Neşe
Arzu, İstek
Ümit
Hissetmek

Yukarıda görüldüğü gibi yazar, yaklaşık olarak duygu anlamını taşıyan aynı kelimelere yer veriyor. Genellikle yazar sıklıkla “Wut” (öfke), “Wunsch” (arzu) ve “Hoffnung” (ümit) sözcüklerine yer vermiştir. Buda bizim ileri sürdüğümüz tezi desteklemektedir. Çünkü yazarın kullandığı sözcükler, yazarın içinde bulunduğu ortamı betimliyor. Yazarın yapıtından, duygu manasını taşıyan sözcükleri cümle içinden vermeye devam edelim.

“Und Jakob erzählt mir, auf einmal wird er müde, auf einmal machen sich **Angst** und **Hoffnung** davon, alles wird seltsam schwer und leicht zu gleich, die Beine, die Augenlider, die Hände, denen vier Seiten für das Vaterland Gefallene sanft entgleiten.” (Becker, 2013:106)

(Jakob bana tek bir defasından yorulduğundan söz ediyor, tek bir defasından kendileri bundan korkutuluyorlar ve ümitlendiriliyorlar, hepsi, nadir zor ve kolay aynı oluyor, bacaklar, göz kapağı, eller, bunlara ait dört taraftan baba ocağı için hoş giden sakin bir şekilden elden kaçıyor.)

“Jakob lässt die Hände fliegen, auf eine Kiste von Kowalski kommen drei von ihm, wobei für Kowalski die Schuldfrage eine Rolle spielt, die **Wut** und sicher auch die Schmerzen.” (Becker, 2013:109)

(Jakob elleriyle Kowalski’ye ait bir sandığı korumaya koyuluyor. Onlardan üç tanesi geliyor. Kowalski için suç meselesinden bir Rol oynayan kızgınlığı ve ayrıca tam olarak ağrılarıdır.)

“Der Krieg ist längst aus, wir könnten alle nach hause gehen, wenn wir wollten, wir wollen aber nicht, weil es uns hier soviel **Freude** macht!” (Becker, 2013:137)

(Savaş çoktan beri bitmiş. Eğer biz isteseydik hepimiz eve gidebilecektik. Fakat biz istemiyoruz, çünkü bu bizi buradan fazlasıyla eğlendiriyor!)

“Verstehen sie, ich habe **Angst**,” (Becker, 2013:154)

(Anlıyormusunuz, ben korkuyorum.)

“Und keine **Angst**, der Junge ist zuverlässig.” (Becker, 2013:156)

(Ve korkma! Genç güvencedir.)

“War es nicht unverschämtes **Glück**, dass sie es nicht durchschaut hat?” (Becker, 2013:161)

(Utanılacak bir talih olmadığından onun içini okumuyordu?)

“Hast du **Angst**?” (Becker, 2013:162)

(Korkuyormusun?)

“Habt keine **Angst**”, sagt unser Mann, “Du brauchst ja nicht mit uns zu sprechen.” (Becker, 2013:218)

(Bizim adamımız, korkmayın! Sen bizimle konuşmak zorundan değilsin.)

“Jakob hat alle **Hoffnung** aufgegeben, dass das Ghetto befreit wird, solange Juden noch darin sind, und will folglich sein nacktes Leben retten.” (Becker, 2013:269)

(Jakob Ghattoların boşalmasıyla bütün ümütlerini kaybetti. Uzun zamandan beri Jahudiler buranın içindeydiler ve buna takiben o kendi çıplak hayatını korumak istiyor.)

Becker’in kaleme aldığı “Jakob der Lügner” adlı romana ait cümleleri incelediğimizde sıklıkla duygu anlamında olan sözcüklerle karşılaşırız. Bu kavramlar genelde aynı kavramlardır. Örneğin, “Hoffnung”(ümit), “Angst”(korku), “Wut”(hiddet) ve “Freude”(sevinç) gibi sözcüklerdir. Bu tür kavramlara, yazar, romanının sonuna kadar yer vermektedir. Belirttiğimiz gibi, anlatıcının içinde bulunduğu durum bize bu tür kavramlarla iletmeye çalışmıştır.

Sonuçta her iki yazarın yapıtlarını dilsel olarak duygusal yönden ele alacak olursak, Frischmuth genellikle yapıtında duygu anlamını taşıyan sözcükleri çeşitlendirmiştir. Buna karşın Becker ise, aynı anlamı taşıyan duygusal sözcüklere sıklıkla kendi eserinde yer vermiştir. Bu durum, anlatıcıların içinde bulundukları konum ve ortamlarla ilişkilendirilebilir.

Yaptığımız çalışmaları pekiştirmek amacıyla Barbara Frischmuth’un “Die Klosterschule” romanını kadın dili açısından ve Jurek Becker’in “Amanda herzlos” adlı romanını da erkek dili açısından kısa ve öz bir şekilde (özetleriyle birlikte) ele alalım.

3.5. BARBARA FRISCHMUTH'UN “DIE KLOSTERSCHULE” ADLI ROMANININ ÖZETİ

Barbara Frischmuth, ilk romanı olan “Die Klosterschule” Manastır Okulunu 1968 yılında kaleme almıştır. Yazar, Avusturya'nın üst bölgesinden Gmunden şehrinde bulunan Manastır Okuluna on yaşında başlayıp, on dört yaşına kadar bu okulda dini eğitim ağırlıklı eğitim almıştır. Frischmuth 1955 yılında bu okuldan ayrılarak lise bitirme diplomasını dışarıdan 1958 yılında almıştır.

Frischmuth, bu romanında, kendi öz yaşam öyküsünde göz önünde bulundurarak meydana gelen olayları gözler önüne sergilemiştir. Klosterschule romanı on dört alt başlıktan oluşmaktadır. Biz bu başlıkları birlikte özetlemeye çalışacağız. Romanın “Ben” anlatıcısı burada Manastır okulunun katı kurallarından yakınmaktadır. Anlatıcının bize bildirdiğine göre, bu katı kuralların oluşmasındaki gerekçeler, günlük ibadetin yapılma zorunluluğunun bulunması ve bunu kız öğrencilerin tanrı için yaptıklarını, kendileri için yapmadıkları yönündedir. Yine anlatıcının bize bildirdiğine göre, kızların günde bir saat yürüyüş hakları vardır ve bu yürüyüş esnasında bile bir zincirin halkalarını andıracak şekilde birbirlerine tutunarak adeta bir tutsak gibi hareket etmektedirler. Anlatıcı, Manastır yatılı okulunda öğrenim gören kızların kendi aralarında ancak İngilizce konuşabileceklerini ve bundan başka bir dili konuşma yasağı bulunduğunu bildirir. Anlatıcıya göre, bu okulda kurallar o kadar katıdır ki, kızlar aynaya baktıklarında bile kendi gerçek yüzleri yerine farklı yüzler düşünme zorundadırlar. Anlatıcı, manastır yatılı okulundaki kızların yıl sonunda iyi ve kötü yönlerinin rahibeler tarafından tespit edilerek ve kötü yönleri bulunan kızların kırbaçlanarak cezalandırıldıklarını ifade eder. Bu okulda okuyan kızlar rüyalarında bile hayal ettiklerini göremezler ve sadece yemek yerken mutluluğu yaşayabilirler. Kızlar, gün içinde sadece saat dört ve beş aralarında serbest dolaşma hakkına sahiptirler ve kendi aralarında bu zaman dilimi içinde oyun oynama arzularını ancak görünmeyecek bir mekânda gerçekleştirebilirler. Kızların katı kurallarla donatılmış bir aile içinde yaşama ön koşulu vardır. Kızların, kendilerini yetiştiren rahibelerin kurallarına uyma zorunluluğu vardır ve bu okulda kızlar, kendilerini yetiştiren rahibelerin kurallarına karşı gelmeleri halinde, tanrıya karşı gelmiş gibi sayılırlar. Çünkü bu okul bir yatılı okuldur. Bu okullarda eğitim gören kız öğrencilere hafta sonları bile ev izni verilmemektedir. Bunun temel gerekçesi ise, kişinin buradan kısa bir süreyle olsa

ayrılmasının, diğer insanlardan etkilenme ihtimalini doğurmasıdır. Bunun için ben anlatıcının iki farklı yoldan birini seçmesi gerekir. Bunlardan birincisi, Manastır Okulunda kalıp bütün kurallara kayıtsız şartsız bir şekilde riayet etmek ikincisi ise bu okulu bırakıp dışarıda istediği gibi giyinip istediği gibi bir yaşam sürdürebilmektir. Zaten Frischmuth'un yaşamına bakacak olursak, yazar bu okula dört yıl boyunca devam ettikten sonra buradan ayrılıp dışarıdan lise bitirme sınavlarına girerek lise diplomasını almıştır.

3.5.1. Barbara Frischmuth'un "Die Klosterschule" adlı Romanının Kadın Dili Açısından Bir Değişken Olarak Ele Alınması

3.5.1.1. "müssen" Modal Fiillinin Konuşma Dilindeki Etkisi

Barbara Frischmuth'un "Die Klosterschule" adlı romanına dilsel açıdan baktığımızda, ben anlatıcının genelde "müssen" (zorunlu-mAlI) modal fiillini kullandığını görürüz. Şimdi bu savımızı doğrulamak için, yazarın romanından örnek cümleler verelim ve bunun altında yatan dilsel ayrılığın sebeplerini inceleyelim.

"Wir sollen in Gehordnung bleiben, Wir sollen Englisch sprechen, wir sollen uns nicht absondern. Wir sollen in Reihe und Glied bleiben, ..." (Frischmuth, 1978: 14-15)

(Biz gidiş düzeninin içerisinde kalmalıyız, İngilizce konuşmalıyız, birbirimizden uzaklaşmamalıyız. Biz bir sıra halinde ve bağlantı parçası gibi kalıyoruz...)

"Wir sollen Disziplin halten, uns in die Ordnung fügen, die Gebote des Anstands nicht außer Acht lassen. Wir sollen, ob wir wollen oder nicht, unseren Willen einem höheren unterordnen, da dieser uns gewollt und wir ihn mit dem unseren stets wollen sollen." (Frischmuth, 1978: 15)

(Biz Disiplini korumalıyız ve kendimizi bir düzen içerisinde birleştiriyoruz, terbiyeye ait emri sekizde başka bir zaman dilimine bırakılmamalı, biz istesekte istemezsek kendi arzularımız yüksek bir şekilden alt alta dizilmelidir. Burada bu bizden isteniliyordu ve biz ondan her zamanki istediklerimizi istemeliyiz.)

Frischmuth'un yapıtında verdiğimiz örnekte de görüldüğü gibi "biz giderken aynı bir sırada kalmak zorundayız, biz İngilizce konusmalıyız, kendimizi boş bırakmamalıyız, biz belli bir sırada ve hizada kalmalıyız, disiplinli olmalıyız, istesek de istemesek de yapmalıyız..." Verilen örneklerden de anlaşıldığı gibi, manastır okulundaki kızların, bu okulda görevli olan rahibelerin sözlerinden çıkmamaları gerekmektedir. Aksi takdirde tanrıya karşı çıkmış gibi olurlar. Bundan dolayı da cezalandırılırlar. Yazarın yapıtından başka bir örnekle devam edersek,

“Wir **sollen** uns nicht absondern, nicht einzeln und schon gar nicht zu zweit. Wer sich absondert, entbehrt des Schutzes der Gemeinschaft.” (Frischmuth, 1978: 71)

(Biz kendimizi birbirimizden uzaklaştırmamalıyız, tek başına değil ve hemde hiç uzak'da değil, kim kendini diğerlerinden uzaklaştırırsa, topluluğa ait korumadan yoksun kalacağından dolayı kendisi tek başına bir şey edemez.)

Yazarın yapıtından verdiğimiz bu örnekte de görüldüğü gibi yine anlatıcının kırmızı çizgilerle emrivaki bir şekilde konuşma dilini kullandığını görüyoruz. Anlatıcı, cümlesinde, “birbirimizden ayrılmamalıyız, tek olarak hareket etmemeliyiz dahası ikili şeklinde hiç hareket etmemeliyiz aksi takdirde ait olduğunuz toplum sizin için hiçbir şey yapamaz.” demektedir. Yaptığımız çalışmada görüldüğü gibi, Manastır Okulunda çalışan rahibelerin kullandıkları iletişim dili genelde emir cümlelerini içeriyor. Genelde yaptığımız çalışmada erkek dilinde emir cümleleri daha fazla yer alıyordu. Fakat görüyoruz ki, Frischmuth, yapıtında emir cümlelerine yer vermiştir. Bunun nedeni ise, anlatıcının içinde bulunduğu ortamdan kaynaklanmaktadır. Çünkü ben anlatıcının yaşadığı ortam başkaları tarafından (rahibeler) dilsel olarak yönlendiriliyor. Ben anlatıcının bize bildirdiğine göre, bu okulda okuyan kızların rüyalarında ve kalplerinde bile farklı bir dil kullanma yasağı vardır. Bundan dolayıdır ki anlatıcı bu dilsel iletişim karşısında çaresiz kalmıştır. Burada tamamen ben anlatıcının dilsel açıdan özgürlüğü kısıtlanmıştır. Bunun için bu yapıtta bir kadın anlatıcının iletişim dilinden bahsedemeyiz. Anlatıcının, dilsel açıdan özgür bir şekilde hareket edemeyişi, anlatıcının, bize aktardığı yapıttaki dilin kutsal mana taşımasından dolayıdır. Çünkü yazar yapıtında bize kutsal kurallarla donatılmış bir dil sunuyor. Yazar istese de bu katı kuralları değiştiremez. Bundan dolayıdır ki, yazar kutsal metinlerdeki yazılı dili yapıtına aynı yansıtmak zorundadır. Kısacası yazarın, kendisini bu yapıtta dilsel olarak göstermesi kolay bir iş değildir.

3.5.1.2. Olumsuzluklar (Negationen)

Frischmuth'un “Die Klosterschule” adlı romanını kadın dili açısından incelediğimizde, ben anlatıcının sıklıkla olumsuzluk manasını taşıyan kavramlar kullandığını görüyoruz. Şimdi bu olumsuzluklara örnek olarak yazarın yapıtından örnekler verelim ve bu savımızı doğrulamaya çalışalım.

“**Nicht** ist schöner, als den Körper frei zu bewegen.” (Frischmuth, 1978: 10)

(Vücudun boş bir şekilden hareket edilmesi hoş karşılanmaz.)

“Es gelte, dieser voraussehbaren Entwicklung entgegenzuwirken, wenn auch im kleinen, mit besten Kräften, **nicht** übertreibend-wir wären ja nicht bloß Körper, wir hätten auch eine Seele- mit Maß und auf harmonische Weise, wie es dem Menschen zuträglich sei, damit er **nicht** Schaden leide.“ (Frischmuth, 1978: 10)

(Eğer bu ileride görülebilen Gelişme karşılıklı etkileşmeden küçüğün içinde en iyi güçlerle abartısız geçerli olursa, biz evet yalnızca Vücut olmayacaktık, aynı zamandan biz bir ölçülü ve bilinen bir harmonik ruha sahip olmuş olacaktık. Buda insanları taşımak gibi oluyor. O bununla zarar vermeyecek acılar çeker.)

“An Sonntagen sind wir frei: wir erzählen einander, was wir wollen. **Nichts mehr** vom Ratten-fänger, vom Nöck und von der Stopfnadel, **kein** Zinnsoldat, **keine** Pari Banu, kein Chodada, noch Gockel, noch Hinkel, noch Witzenspiel, **kein**, ‘Heinrich-der-Wagen-bricht’, **keine** Tellergeschichte, schon **gar nicht** der kleine Muck, unter Umständen noch gespensterschiffe, weder sieben Raben, noch sieben Schwäne, noch sieben Schwaben, **keine** drei Brüder, **keine** drei Schwestern, **keine** Drosselbart, noch Rose, noch Nachtigall, **kein** grüner Nouz, **keine** vierzig Räuber, der Kaiser bleibt ohne neues Gewand.“ (Frischmuth, 1978: 17)

(Pazar günleri biz boşuz: Biz istediğimizi birbirimize anlatıyoruz. Artık Sıçan avcısından bahsetmek değil,(...)üç erkek kardeşler ve üç kız kardeşler değildi, ardıc kuşu sakalı değildi, daha gül, daha Bülbül, yeşil Nouz değildi, kırk haramiler değil, Kral yeni törenlik elbisesi olmadan kalıyor.)

Frischmuth’un eserinden aldığımız kesitlerdede görüldüğü gibi yazarın, sıklıkla olumsuzluk anlamı taşıyan kavramlar kullandığını görüyoruz. Örneğin yazarın yapıtındanaldığımız kesitteki altı çizili kavramlar olumsuzluk manasını taşıyorlar. Bunlardan; “nicht”fiillere, zamirlere, sıfatlara ve zarflara olumsuzluk manasını kazandırır ve “kein” isimlere olumsuzluk manasını kazandırır. Bunun yanında yazar “gar nicht” hiç değil kavramına da sıklıkla kendi yapıtında yer vermiştir. Yazarın, ben anlatıcı yoluyla bu tür bir iletişim diline kendi yapıtında yer vermesinin sebebi ise, genelde yazarın yapıtının kırmızı çizgilerle donatılmış bir dille yazılmasından kaynaklanmaktadır. Frischmuth’un “Die Entschlüsselung” adlı romanını kadın dili açısından incelemiştik ve buradada yazarın kendi yapıtında sıklıkla olumsuzluk içeren kavramlara yer verdiğini görmüştük. Bu da kadın dilinin erkek diline göre daha fazla olumsuzluk içeren kavramları barındırdığını doğruluyor. Buradan yola çıkarak kadın dilinin erkek diline göre bir değişkenlik gösterdiğini rahatlıkla söyleyebiliriz. Kadınların, bu tür bir yola başvurmaları ise, kadınların erkeklerenazaran konuşma dilinde kendilerine olan özgüvenlerinin daha az olmasından kaynaklanıyor.

3.5.1.3. Uzun ve Yan Cümleler

Barbara Frischmuth'un "Die Klosterschule" adlı romanını incelediğimizde, yazarın genelde uzun ve yan cümlelere yer verdiğini görüyoruz. Şimdi yazarın yapıtından buna birkaç örnek vermeye çalışalım.

„Wir, Angehörige der katholischen Jungschar, Zöglinge des Klosters, Schülerinnen der Ober und Unterstufe, beten täglich und gerne: das Morgengebet vor Tagesbeginn, das Schulgebet vor Schulbeginn, das Schulgebet nach Unterrichtsschluss, das Tischgebet vor und nach Tisch, das Studiengebet vor und nach dem Studium, das Abendgebet am Abend; bei der hl. Messe, der wir mindestens zweimal pro Woche beiwohnen und die uns nicht nur Pflicht, sondern auch Bedürfnis ist, mit den Augen oder mit dem Mund-was soviel wie still, für sich, oder laut, mit den anderen, bedeutet-aber in jedem Fall mit dem Herzen: ...“ (Frischmuth, 1978: 7)

(Biz katolik mezhebine ait olan genç kızlar sürüsü, Manastıra ait yatılı kız öğrenciler, lisenin son üç sınıfına ait ve ortaokul kız öğrencileri günlük namaz kılıyor ve severekte: Sabah namazı gün başlamadan önce başlıyor, okul namazı okul başlamadan önce, okul namazı ders bittikten sonra, yemek namazı yemekte önce ve sonra, eğitim namazı eğitimde önce ve sonra, akşam namazı akşamleyin hl. Ayinden de biz bir hafta boyunca burada en azında iki kere oturuyoruz ve sadece görev değil, aynı zamanda ihtiyaçtır. Gözlerimizle ya da ağızımızla ne çok onun için sessiz ya da diğerleriyle sesli, fakat her defasında kalpla manasında...)

“Habe ich nicht guten Willen gezeigt und klein beigegeben, nicht untergeordnet und an mich gehalten, und war ich nicht bereit, es auf mich zu nehmen, wenn es durchaus nicht anders sein soll, und es durchzustehen bis ans Ende, mit dem nötigen Frohsinn, der nötigen Güte und dem nötigen Verzicht, mich zu Armut, Keuschheit und Gehorsam zu verpflichten, zu diesem Um und Auf, zu diesem A und O, zu diesem sinequa non der Sache?“ (Frischmuth, 1978: 45)

(İyi bir irade gösteremedim ve küçük ilavelerde buna tabi değildim ve bana endeksliydim ve ben bu sorumluluğu üzerine almak için hazır değildim. Fakat gayet o diğerlerinden farklı olmamalı ve sonuna kadar gerekli olan neşeli duyguyu kabul ettirmek, zorunlu yardımseverlik ve zorunlu ferahgat beni fakir kılıyordu. İffetlilik ve ittatlılık, bu kavramların etrafında yer alan her kavram sözleşme altındadır. Ve bu A ve O üstündeki anlam bu Sinagog için sadece bir eşya manasını taşıyor.)

„Als Verfallserscheinung gilt es hingegen, wenn die umbeworbene Schülerin nicht wie üblich der Oberstufe, sondern bloß einer höheren Klasse der Unterstufe angehört oder wenn sich die Werbung auf ein Mitglied des Lehrkörpers oder gar des Ordens bezieht.“ (Frischmuth, 1978: 81)

(Sadece Manastır okuluna kayıtlı olan kız öğrencinin sadece her zamankisi gibi alışagelmış lise üçüncü sınıfına ait olan bir kız öğrencinin bir üst sınıfa geçme hakkına sahip olmakla yetinilmiyordu, aynı zamanda bir kız öğrenci ortaokulun bir yüksek sınıfına geçme hakkına sahip oluyordu. Böyle olduğunda kız çocuklarında geçerli bir çöküş belirtisi kınılıyordu.)

Frischmuth'un "Die Klosterschule" adlı romanı seksen dokuz sayfadan oluşmaktadır. Yazar, yapıtının yaklaşık olarak yüzde doksanını uzun ve yan cümlelerle

donatmıştır. Uzun cümleler birden fazla ana cümle veya yan cümleyi kendi bünyesinde barındırır. Yazarın yapıtından verdiğimiz örnek cümlelere bakacak olursak, altı çizili olan kavramların, bağlaçların, ana ve yan cümleleri birbirine bağladığını görüyoruz. Örneğin, “und” (ve) ile “oder” (veya) bağlaçlarının iki ana cümleyi birbirine bağladığını açıkça görmekteyiz ve bunun yanında “wenn”(eğer, şayet) ve “nicht nur sondern auch” (sade değil aynı zamanda) manasını taşıyan bağlaçlarının ise, bir ana cümleyle bir yan cümleyi birbirine bağladığını görmekteyiz. Frischmuth’un “Die Entschlüsselung” adlı romanını da kadın dili açısından incelemiştik ve buradada yazarın genelde yapıtında uzun ve yan cümlelere yer verdiğini tespit etmiştik. Buradan yola çıkarak, diyebiliriz ki, kadın dili erkek diline nazaran daha fazla uzun ve yan cümle içerir. Bu özellikde kadın dili ile erkek dili arasındaki farkı ortaya koymaktadır. Kadınların bu tür bir iletişim diline başvurmalarının altında yatan temel sebep ise, kadınların, vermek istedikleri bilgiyi direkt olarak değilde dolambaçlı bir yolla alıcıya iletmeleridir. Buda kadınların dilsel iletişimde kendilerine olan özgüvenlerinin zayıflığından kaynaklanmaktadır. Bu demek değildir ki, kadınların kurdukları cümleler erkeklerin kurdukları cümlelere nazaran bir eksiklik teşkil etmektedir.

3.6. JUREK BECKER’IN “AMANDA HERZLOS” ADLI ROMANININ ÖZETİ

Jurek Becker’in kaleme aldığı “Amanda herzos” adlı romanının, türsel olarak hem sevgi hem de hiciv olabileceğini söyleyebiliriz. Çünkü burada farklı üç erkeğin bir kadına karşı aşklarından ziyade, bu üç erkeğin oğünkü mevcut yönetime karşı takındıkları tavırda çok önemlidir. Bu yüzden yazara ait olan romanın türünü hem aşk hem de hiciv olarak nitelendirebiliriz.

Jurek Becker’in “Amanda herzos” adlı romanı üç bölümden oluşmaktadır. Bunlardan birincisi, “Die Scheidung” boşanma, ikincisi, “Die Verlorene Geschichte” kaybolan tarih ve en sonuncusu ise “Der Antrag” talep veya istektir. Bu esere bize Almanya’nın bir hikayesini bildiriyor. 1980’li yıllarda artık Doğu Almanya ile Batı Almanya’nın arasından çekilmiş olan utanç duvarının yıkılmasına işaret ediyor. Anlatıcı, bu anlatısını, genelde bu dönemi göz önünde bulundurarak kaleme almıştır. Yapıtın baş figürü olan Amanda roman yazmak isteyen bir kadındır. Kendisi Almanya’da mevcut olan düzene karşıdır. Bunun için kendi kimliğini oluşturmak yolunda direnen bir tiptir. Sadece kendi doğrularını savunan ve başkalarına aldırış etmeyen ve bu yüzden yalnızlığa

itilmiş bir karakterdir. Amanda ancak meydana gelen olaylara seyirci kalabilmiştir. Meydana gelen olaylar karşısında pasifliğini sergilemiştir.

Amanda'yı seven üç erkekde bu sevgilerini farklı bir açıdan sergilemeye çalışıyorlar. Bunlardan birincisi olan Ludwig bir partiye üyeliği olan, var olan yönetimi savunan ve spor röportajı yapan bir gazetecidir. Ludwig, kendisinin Amanda'dan neden boşanmak istediğini içeren bir mektubu kendi boşanma davasına bakan avukata verir. Buradaki sorun Amanda'nın erkek çocuğa sahip çıkmamasıdır. Ludwig ise buna rağmen Amanda'nın sevgisine bütün kapitalist ülkelerin değerinden daha fazla bir pay biçmektedir. Ludwig, evliliği kutsal sayar. Bu yüzden evliliğe karşı büyük bir saygısı vardır. Fakat Amanda genelde erkeklere karşı negatif bir düşünceye sahiptir. Çünkü bu düşüncesini genelleştirmiştir. Bir yaşındaki oğlu olan Sebastian'ı bile bu kategoriye dahil edebilecek kadar erkeklere karşı bir tavır sergilemektedir. Amanda'nın, arkadaşı Lucie ve onun kızı Soja'ya gösterdiği ilgiyi, Ludwig, kendisine ve oğulları Sebastian'ada göstermesini ister. Fakat buna rağmen Amanda kendi takındığı tavrıdan vazgeçmez. Amanda'nın bu tavrının altında yatan temel sebep ise arkadaşı Lucie'nin köhne bir evde kalması ve kızıyla birlikte zor şartlar altında yaşamasıdır. Çünkü bu kadının evli olduğu kişi kadının bütün paralarını alıp izinsizce harcar ve buda Amanda'nın erkeklere karşı olan tavrını genelleştirir. Ludwig, evine izinsizce giren adamın Amanda'nın arkadaşının kocası olduğunu öğrenince, Amanda'nın erkeklere karşı takındığı tavrına bir nebze olsa hak verir. Amanda'ya göre, bir kişi kendisinin başkalarından talep ettiği şeyleri (eşyaları) ancak kendisine izin verildiği takdirde kullanabilir. Aksi takdirde kişi daima problemler yaşar. Amanda'nın amacı kendisine ait olanla yaşamaktır. Başkasına ait olanla değil ve hatta başkası bile izin verse kendine ait olanlarını kullanması için bunu bile kabul etmeyen bir karaktere sahiptir. Amanda'yı seven erkeklerden ikincisi Fritz ise bir yazardır ve Amanda'dan yirmi yaş daha büyüktür. Fritz'in yapıtları genelde mevcut olan yönetime karşıt konular içerir ve yazarın bu yapıtları genelde batılı ülkelerde yayınlanmaktadır. Bu yüzden kendisi, mevcut yönetime ait güvenlik birimleriyle bayağı problemleri olan bir yazardır. Fritz'in Amanda'yı sevmesinin altında yatan temel neden, kendisinin bir novel yazmak istemesidir ve bu novelin konusunu ise, kendisiyle önceden yedi yıl birlikte olduğu kadınla yaşadığı günler oluşturmaktadır. Fritz'in bu noveli kaleme alması için ilk önce Amanda'ya kendisinin eski adının Rudolf olduğunu ve Amanda'nın eski adında Louise olduğunu hatırlatmaya ihtiyacı vardır. Yazarın buradaki amacı geçmişte yaşadığı

olayları tekrar dillendirmek istemesidir. Bu dillendirme yazarın yeni yazacağı romanın temelini oluşturacaktır. Yazarın en büyük sorunu ise Amanda'nın oğlu Sebastian'dır. Çünkü Sebastian'ın birçok kötü alışkanlıkları bulunmaktadır. Hatta yazar Sebastian'ı birçok kez polise şikâyeteder. Sebastian'ın bakımını Amanda'nın arkadaşı Lucie üstlenmiştir. Lucie yeterince onunla ilgilenemez. Onuda kendisi gibi dağınık yetiştirir. Amanda'yı seven erkeklerden üçüncüsü Stanislaus'dur. Stanislaus batılı bir genç gazetecidir. Gazeteci, günlük yazdığı kitabında doğu Almanya'da yaşayan Amanda'nın kendisini nasıl etkilediğini kaleme alır. Gazetecinin, Amanda'yı Batı Almanya'ya götürmeye çabasının altında yatan temel sebep, onu oraya götürerek kendisine bir yazı malzemesi oluşturmak istemesidir. Hatta genç gazeteci, bunun için Amanda'yı arabasının bagajına bile koyup batı Almanya'ya kaçırarak noktaya kadar gelmiştir. Yazarın romanına bakacak olursak, aslında Amanda'nın toplum gözüyle bakılan ve değerlendirilen bir kadın olmadığını rahatlıkla söyleyebiliriz. Çünkü Amanda'nın içinde yaşadığı topluma ait erkeklerin ve Amanda'nın içinde yaşamadığı topluma ait olan erkeklerin kendisine verdikleri değerler birbirine paraleldir. O günkü toplumlar, kadınların sadece lüks bir hayattan ve varlıklı erkeklerden hoşlandığını zannetmektedirler. Amanda'yı seven bu üç erkekde buradan yola çıkarak kendisine bir sürü teklifler yapmışlardır. Fakat Amanda, mevcut olan toplumun kendisine verdiği maddi değerleri göz ardı eden ve kendi öz benlik kimliğini oluşturmaya kararlı olan bir kadın figürdür.

3.6.1. Jurek Becker'in “Amanda herzos” Adlı Romanının Erkek Dili Açısından Bir Değişken Olarak Ele Alınması

3.6.1.1. Kısa Cümleler

Jurek Becker'in “Amanda herzos” adlı romanını dilsel açıdan incelediğimizde, yazarın genelde kısa ve eksilteli cümleler kullandığına rastlarız. Şimdi yazarın yapıtından buna örnekler vererek bu savımızı doğrulamaya çalışalım.

“Ich habe recht.” (Becker, 1992: 9)

(Ben doğru söylüyorum.)

“Sie werden sehen.” (Becker, 1992: 9)

(Sizler göreceksiniz.)

“Ein heikler Punkt ist das Kind.” (Becker, 1992: 10)

(En zor nokta çocuktur.)

“Ich will den Jungen nicht anhaben.” (Becker, m1992: 10)

(Ben ona sahip çıkmak istemiyorum.)

“Ich kann ihn nicht nehmen.” (Becker, 1992: 10)

(Ben onu alamam.)

“Er liebt Amanda.” (Becker, 1992: 16)

(O Amandayı seviyor.)

“Er heißt Thilo Zobel.” (Becker, 1992: 16)

(Onun adı Thilo Zobel dir.)

“Das Maß bin ich.” (Becker, 1992: 18)

(Buradaki belirleyici benim.)

“Sie hat keine.” (Becker, 1992: 22)

(Onun hiç bir hakkı yoktur.)

“Nur ich nicht.” (Becker, 1992: 28)

(Sade benim haricimden.)

“Da nimmt er mein Geld.” (Becker, 1992: 40)

(Orada benim paramı alıyor.)

“Diese Ehe sollte glücklich sein?” (Becker, 1992: 141)

(Bu evli çift mutlu olmalıdır.)

“In Wahrheit gab es das Interview nicht.” (Becker, 1992: 204)

(Gerçek yaşamdan görüşme yoktu.)

“Welch eine Liebe?” (Becker, 1992: 217)

(Hangi Sevgi?)

“Sie liede an einer äußerst seltenen Krankheit.” (Becker, 1992: 236)

(Çok nadir açıklanabilecek bir Hastalıktan dolayı acı çekiyordu.)

“Ich werde der Sache nachgehen.” (Becker, 1992: 259)

(Ben bu şeyin ardından gideceğim.)

Yazarın yapıtından verdiğimiz örnek cümlelerde de görüldüğü gibi yazar, genelde kısa cümlelere yer vermiştir. Yazarın kısa cümleleri genelde bir ana cümleden oluşmaktadır. Örneğin, “Nur ich nicht.” (Sade ben değil), “Da nimmt er mein Geld” (Orada o benim paramı alıyor), “Welch eine Liebe?” (Nasıl bir aşk?) cümlelerinde olduğu gibi, yazar sıklıkla ana cümleleri metninde kullanmayı tercih etmiştir. Becker’in “Jakob der Lügner” adlı romanında dilsel acıdan incelediğimizde, burada da yazarın yine

yapıtında kısa cümlelere yer verdiğini görmüştük. Buradan yola çıkılarak, erkeklerin kadınlara göre dilsel konuşmalarında kısa cümlelere yer verdiğini söyleyebiliriz. Buda bize erkek dilinin kadın diline göre bir değişkenlik gösterdiğini göstermektedir. Kadın dili genelde uzun cümlelerden oluşmaktadır. Kısacası Becker, yapıtında, yan cümlelere de ana cümleler gibi kısa bir biçimde yer vermiştir.

3.6.1.2. Modal Fiiller “müssen” ve “sollen” in Konuşma Diline Direktif Olarak Yansıması

Becker’in “Amanda herzlos” adlı romanına dilsel açıdan baktığımızda, anlatıcının sıklıkla “müssen” ve “sollen” fiillerini yapıtında emir cümleleri oluşturmak için kullandığını görüyoruz. Şimdi buna yazarın yapıtından örnekler vererek bu savımızı doğrulamaya çalışalım.

“Wie sollte ein alleinstehender Mann, dazu in meinem Beruf, mit einem Kind leben?” (Becker, 1992: 11)

(Yalnız kalan bir adam, ayrıca mesleğimin içinden nasıl bir çocukla yaşamalıydım?)

“Wenn ihr je ein Verdacht gekommen sein sollte, hat sie sich nichts anmerken lassen.” (Becker, 1992: 19)

(Bir Şüpheli kendini ona sezdirmeye imkan tanımadan gelmeliydi.)

“Sie sieht aus, als müssten ihr die Männer nachlaufen.” (Becker, 1992: 22)

(O bütün erkekleri peşinde koşturacak şekilde görünüyor.)

“Was sollte ich tun?” (Becker, 1992: 27)

(Ben ne yapmalıyım?)

“Was sollte ich mit ihm tun.” (Becker, 1992: 43)

(Ben onunla ne yapmalıyım?)

“Sie muss die ganze Welt verrückt gemacht haben mit ihrer Romanschreiberei.” (Becker, 1992: 98)

(Kendi yazdığı Romanla bütün Dünyayı çıldırtıyor olmalıydı.)

“Diese Ehe sollte glücklich sein? (Becker, 1992: 141)

(Bu çift mutlu olmak zorundadır.)

Becker’in yapıtından verdiğimiz örnek cümlelerde de görüldüğü gibi “sollen” ve “müssen” modal fiilleri içinde bulundukları cümlelere direktif özelliğini katmaktadır. Erkek dilinde genelde emir cümleleri daha fazla yer alır. Becker’in “Jakob der Lügner”

adlı romanındada birçok emir cümlesine rastlamıştık. Buradan yola çıkılarak, erkeklerin kadınlara göre daha fazla emir cümlesi kullandıklarını söyleyebiliriz.

3.6.1.3. Argo ve Küfür Kavramları

Becker'in yapıtına baktığımızda, anlatıcının genelde argo kelimeler kullandığını görüyoruz. Şimdi yazarın yapıtından birkaç örnek cümle vererek bu savımızı doğrulamaya çalışalım.

“Ein **heikler** Punkt ist das Kind.” (Becker, 1992: 10)

(En zor noktayı çocuk teşkil ediyor.)

“Was aber zuerst wie eine Pfiffige Vereinfachung meiner Situation aussah.” (Becker, 1992: 22)

(Fakat ilk olarak ne benim durumuma ait bir zekice basitleştirme gibi görünüyordu.)

“Du **Hund!**” (Becker, 1992: 22)

(Sen Köpek!)

“Er schrie wie wahnsinnig, ...” (Becker, 1992: 41)

(O deli gibi bağıırıyordu.)

“Ich lasse mich nicht wie ein **dummer** Junge etaminieren, ...” (Becker, 1992: 42)

(Ben kendimi bir aptal genç gibi aşağılamama izin vermem.)

“Ich bin sicher, der kleine **Dreckskerl** Sebastian war es.” (Becker, 1992: 111)

(Ben küçük pis herif Sebastian'ın buradan olduğundan eminim.)

Becker'in yapıtından verdiğimiz örnek cümlelerin içindeki bazı kavramların argo içerikli anlam taşıdığını görüyoruz. Örneğin, “Dreckskerl” kavramı pis herif manasını taşıyor ve “Heikel” kavramıda zor, titiz, müşkül manasını ve “wahnsinnig” kaçık, delirmiş anlamını taşımaktadır. Anlatıcı sıklıkla yapıtında “Hund” köpek kavramını küfür manasında kullanmıştır. Yazarın “Jakob der Lügner” adlı yapıtında yaptığımız çalışmadada, anlatıcının, genelde argo ve küfür içeren kavramlara yer verdiğini görmüştük. Buradan yola çıkarak, erkek dilinin kadın dilinden farklı olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü yaptığımız çalışmalarda, kadın yazarımız Frischmuth'un her iki romanındada küfür ve argo kavramları yok denecek kadar azdır. Becker'in “Amanda herzlos” adlı romanının geçtiği mekâna bakacak olursak, yazarın, kendi yapıtında kullandığı iletişim diline çok yansıdığını görüyoruz. Çünkü o günkü doğu Almanya'da sosyalist bir yönetim vardı. Romanı oluşturan kavramların çoğunun sosyalist rejimi

çağrıştıran kavramlar olduğunu görüyoruz. Buradan yola çıkarak, romanı oluşturan olayların oluştuğu ortamın konuşma dilinin üzerinde ne derecede etkili olduğunu fark edebiliriz. Tabii ki kişilerin bulunduğu konumun kişilerin iletişim diline büyük bir etkisi olmuştur. Örneğin bir çiftçinin kullandığı konuşma dili ile bir yazarın kullandığı konuşma dili arasında farklılıkların olduğunu söyleyebiliriz.

SONUÇ

Çalışmamızın ilk kısmında, toplum, dilbilim ve dil kavramlarının birbiriyle olan ilişkileri sorgulanmıştır. Bu sorgulama neticesinde, üç kavramın da birbiriyle iç içe olduğu tespit edilmiştir. Tabii ki bu üç unsurun ayrılmaz parçası olan ve toplumu oluşturan kadınlar ve erkeklerdir. Kadınlar ve erkeklerin sadece biyolojik açıdan bir cinsiyet farklılıkları olduğunu bilmek bizim için yeterli değildir. Kadınları erkeklerden ayıran en önemli unsur toplumsal (Gender) cinsiyettir. Buradan yola çıkarak diyebiliriz ki, bu sosyal çerçeve içerisinde ancak kadınlar ve erkekler aralarındaki iletişimi dil aracılığıyla gerçekleştirebilirler. Bu gerçekleşme neticesinde kadınların kullandıkları dil ile erkeklerin kullandıkları dil arasında farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Bu farklılıkları tespit etmek için farklı dilbilimcilerin kuramlarına başvurulmuştur.

Toplum içinde bir değişken olarak görülen kadın ve erkek dilini kapsamlı bir şekilde incelemek için farklı sosyal cinsten olan yazarların birer romanı ele alınarak, bu yapıtlar çeşitli kriterlerle incelenmeye konulmuştur. Bu inceleme sonucunda, kadın yazarımızın erkek yazara göre dilsel farklılıklarının olduğu tespit edilmiştir. Jurek Becker, “Jakob der Lügner” adlı romanında lokatiflere yer vermiştir. Örneğin, caddede (auf der Strasse), odada (im Zimmer), evde (zu Hause), köşede (an der Ecke), çekmecede (in der Schublade) gibi yer bildiren isimlerin sonuna getirilen, -DA ekidir. Becker’in kendi yapıtında dilsel olarak lokatiflere yer vermesi ve bunun yanında Frischmuth’un kendi yapıtında lokatiflere yer vermemesinden dolayı, diyebiliriz ki erkek dili kadın diline göre daha farklıdır. Barbara Frischmuth’un “Die Entschlüsselung” adlı romanına baktığımızda, yazarın genelde dilsel olarak Hedgeslere (kesin olmayan dolaylı sözcüklere) yer vermiş olduğunu gördük. Örneğin, sanmak (meinen), inanmak (glauben), olası, muhtemel (Wahrscheinlich) gibi sözcüklerdir bu ifadeler. Frischmuth’un romanında gösterdiği bu dilsel özellikten dolayı, kadın dilinin erkek dilinden farklılık gösterdiğini ifade edebiliriz. Kadın dilinin erkek diline göre gösterdiği bu farklılığın altında yatan temel sebep ise, kadın dilinin erkek diline nazaran belirsiz olmasıdır. Yine Becker’in yapıtını dilsel açıdan incelediğimizde, yazarın yapıtında direktiflere (emir cümlelerine) yer verdiği görülmüştür. Örneğin, İçeri git! (geh rein!), Dikkat et! (Pass auf!), Artık defol! (Hau schon ab!) gibi kavramlar. Becker’in, eserinde göstermiş olduğu bu dilsel özellikten dolayı, erkek dilinin kadın diline göre daha baskın bir özellik taşıdığını söyleyebiliriz. Frischmuth kendi romanında olumsuzluk (Negation) anlamını

taşıyan kavramlara sıkça yer vermiştir. Buna karşın Becker kendi yapıtında yok denecek kadar az olumsuzluk manası taşıyan kavrama yer vermiştir. Her iki yazarımızın bu dilsel farklılıklarından dolayı, diyebiliriz ki, kadın dili erkek diline göre farklıdır. Becker'in romanına yine dilsel açıdan baktığımızda, yazarın genelde küfür (Argo) manasını taşıyan kavramlara yer verdiğini görüyoruz. Örneğin, Çeneni, Gaganı Kapat (Halt das Maul), Aptal, Eşekbaşı (Trottel), Sersem, Ahmak (Dummkopf), Kaba, Utanmaz (Lümmel) gibi kavramlardır. Kadın yazarımızın yapıtını dilsel perspektifte incelediğimizde küfür (Argo) içerikli kavramlar kullanmadığını görüyoruz. Her iki yazarımızın yapıtlarındaki bu dilsel farklılıktan dolayı, diyebiliriz ki, kadın dili erkek dilinden farklıdır. Yine kadın yazarımızın kendi eserinde birçok eksiltili (Eliptik) cümlelere yer verdiğini gördük. Bunun yanında Becker'in kendi yapıtına bazı eksiltili (Eliptik) cümleler nakşettiğini gördük. Fakat her iki yazarın kendi yapıtlarındaki eksiltili cümleleri kullanma amaçları farklıdır. Frischmuth'un kendi eserinde sergilediği eksiltili cümleler üç noktayla (...) gösterilerek bilgi eksikliği amacını güderler. Becker'in yapıtındaki eksiltili cümleler yine Frischmuth'un yapıtında olduğu gibi üç noktayla (...) gösterilerek bilgiyi kısaltma amacını güderler. Verdiğimiz bilgilerden de anlaşıldığı gibi, kadın ve erkek arasında bir dilsel farklılığın olduğunu ifade edebiliriz. Becker, kendi yapıtını genelde kısa cümleler üzerine inşa etmiştir. Yazarın buradaki amacı, iletmek istediği bilgiyi, kısa ve net bir şekilde iletmek istediği kitleye ulaştırmasını sağlamaktır. Frischmuth'un, yapıtında kısa ve yan cümlelere daha fazla yer vermesinin sebebi ise, iletilen bilgiyi detaylı bir şekilde iletmek istenen adrese ulaştırmasını teminat altına almaktır. Becker'in kendi eserinde "ki" (dass) bağlacına sıklıkla yer vermesinin altında yatan temel sebep ise, yazarın inşa ettiği yapıtın dilsel olarak bozuk ve devrik cümleler içermesinden kaynaklanıyor. Bunun yanında Frischmuth kendi yapıtında düzgün yapıyla inşa edilmiş cümlelere yer vermiştir. Buradan yola çıkılarak kadın dili erkek diline göre daha düzgündür diyebiliriz. Yine Frischmuth'un kendi romanında fazlaca yabancı kelimeler nakşetmesinin sebebi ise, yazarın dilsel olarak zengin olmasından kaynaklanmaktadır. Frischmuth "Die Entschlüsselung" adlı romanın yoğunlukla dilsel olarak duygu yüklü sözcüklerle işlemiştir. Örneğin, Arzu (Wunsch), His, Duygu (Gefühl), İlgi, Çıkar (Interesse) gibi sözcüklerdir bunlar. Becker de Frischmuth'a benzer duygu yüklü sözcüklere kendi yapıtında yer vermiştir. Bunlar, örneğin, Korku (Angst), Ümit (Hoffnung), Utanç (Scham) gibi kavramlardır. Kadın yazarımızın yapıtında yer verdiği duygu manasını

taşıyan sözcükler genelde içten gelen duyguları içermektedir ve bunun yanında erkek yazarımızın kendi eserinde yer verdiği duygu kavramının manasını teşkil eden sözcükler ise yazarın içinde bulunduğu ortamdan kaynaklanmaktadır.

Her iki yazarımızın eserlerini toplumdilbilimi açısından çeşitli kriterlerle incelememizin neticesinde ortaya çıkan veriler bize gerek kadın gerekse erkek yazarımızın içinde yaşadığı ortamın ileti dili üzerinde çok büyük bir etkileyici rol oynadığını göstermiştir. Ayrıca kadın yazarımızın içinde yaşadığı konum (statü) ile erkek yazarımızın içinde yaşadığı konumun da ileti dili açısından önemli bir etki oluşturduğu neticesine varılmıştır. Ancak kadın ve erkek dili arasındaki budisel farklılığın, kadın ve erkeğin yaşadığı ortamlar aynı olursa ve her iki cinse de eşit statü verilirse ortadan kalkabileceği kanısına varılabilir.

KAYNAKLAR

- Alkaya, E. (2003). “Dil, Tarih ve İnsan, Akçağ Yayınları/430 Ankara 2002”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (1), 441-450, Elazığ-2003. <http://www.ealkaya@firat.edu.tr>
- Akyıldız Ercan, C. (2014). *Cinsiyetin Toplumsal Rol’deki Yeri*, (1.Baskı), Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları.
- Aksan, D. (2009).*Her Yönüyle Dil-Ana Çizgileriyle Genel Dilbilim*, (5.Baskı), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aydinoğlu, N. (2015). “Yazın ve Dil” *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8/1, 217-230.<http://www.dergipark.gov.tr/download/article-file/20256>.
- Becker, J. (2013).*Jakob der Lügner*, (35.Baskı), Deutschland: Frankfurt am Main Suhrkamp Taschenbuch Verlag.
- Becker, J. (1992).*Amanda herzlos*, Deutschland: Frankfurt am Main Suhrkamp Verlag.
- Bozkurt, F. (2014). “Sözcüklerdeki Temel Duygu Kavramlarının Yeniden Tanımlanması: Bir Yöntem Önerisi”. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi* 21,1, 25-34.
- Brenner, J. (2003).*Männersprache/Frauensprache. Geschlechtsspezifische Kommunikation*, (Hausarbeit, Bachelor und Masterarbeit), Norddeutschland: GRIN Verlag.
- Buran, A. (2006). “Karma Diller”. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 20, 19-33.<http://www.2006-dergipark.gov.tr>
- Çiftpınar, B.,Tanır, A., (2015). “Yabancı Dil Öğretiminde Dil-Kültür İlişkisi ve Dil Erozyonu”, *Kültür Evren Dergisi*, Sayı 17, 104-106.
- Dağabakan, F. Ö.(2012) “Toplumdilbilimsel Bir Kavram Olarak Kadın-Erkek Dil Ayrımına Türkçe ve Almanca Açısında Bir Yaklaşım”, *A.Ü. Türkiyat AraştırmalarıEnstitüsü Dergisi* (TAED) 47, 87-106.
- Dağabakan, F. Ö. (2016).“Bir Toplumdilbilimsel Değişken Olarak Türkiye’de Kadın Dili Araştırmaları ve Görsel Medyada Kadın Dili”, *Gender Diyalog*, 40-54.

- Demir, N. (2002). “Ağız Terimi Üzerine”. *Dergi Park*, 2002/4, 105-116.[http://www.N.Demir-Turkbilig/Turkoloji Araştırmaları Dergisi](http://www.N.Demir-Turkbilig/TurkolojiAraştırmalarıDergisi), 2002-dergipark.Ulakbim.gov.tr
- Ece, H. N. (2016).*Toplumdilbilimine Genel Bir Bakış*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans).Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı.
- Eker, S. (2012).*Türk Dili-1, Ünite 1*, Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi.
- Frischmuth, B. (2006) *Die Entschlüsselung*, (2.Baskı), Berlin: Aufbau Taschenbuch Verlag GmbH.
- Frischmuth, B. (1978).*Die Klosterschule*, Veröffentlicht im Rowohlt Taschenbuch Verlag GmbH, Reinbek bei Hamburg, November 1979 Copyright@ 1978 by Residenz Verlag, Salzburg und Wien.
- Güven, A. (2015).“*Türkiyede Günümüze Kadar Yapılmış Olan Toplumsal DilbilimÇalışmalarına Genel Bir Bakış*”(Yüksek Lisans Tezi) Denizli: Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı.
- Güven, A. (2012). “Toplumsal Dilbilimin Kapsam Alanı”,*Pamukkale ÜniversitesiSosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 13, 55-62.
- İmer, K. (1987).“Toplum Dilbilimin Kimi Kavramlarına Kurumsal Bir Bakış ve Dil Türleri”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 31 (1,3) 214-230.
- İmer, K., Kocaman, A., Özsoy, A. S. (2011), *Dilbilim Sözlüğü*, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, BÜTEK. A.Ş, 162-200.
- Katinas, D.,(2013/2014). Soziolinguistik. Einführung. Universität Vilnius “Lehrstuhl für Deutsche Philologie Herbstsemester”, S.13-25.
- König, G. Ç.,(1991).Toplumdilbilim Açısından “Dil” ve “Dil Türleri” Kavramları Üzerine”. *Dilbilim Araştırmaları Dergisi* (2), 63-64.
- Klann-D. G. (2005).*Sprache und Geschlecht*, Deutschland: Stuttgart-Weimar J.B. Metzler Verlag.

- Löffler, H. (2016). *Germanistische Soziolinguistik*. Berlin: Erich Schmidt Verlag GmbH @ Co.KG.
- Özçalışkan, Ş. (1994). “Kadın ve Erkeklerin Küfür Kullanımı Üzerine”.*Dilbilim Araştırmalar Dergisi*, Ankara: Boğaziçi Üniversitesi, Hitit Yayınevi, 274-287.
- Sarışık, D. (2015). “Almanya’da Yaşayan Türk Çocuklarının Dilsel Durumunu Eksiklik Kuramı ve Ayrılık Kuramına göre İncelenmesi”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 302.
- Tezcan, M. (1993). “Eğitim Sosyolojisinde Çağdaş Kuramlar ve Türkiye”.*Academia.edu*. Alıntılama Sayısı.32, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimler Fakültesi Yayınları No:170, 44-45.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Memet KARACA
Doğum Yeri ve Tarihi	Şenkaya-1975
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü
Y. Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bildiği Yabancı Diller	Almanca, İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri	
İş Deneyimi	
Stajlar	Pedagojik Formasyon
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	Millî Eğitim Bakanlığı
İletişim	
E-Posta Adresi	ataunikaraca25@gmail.com
Tarih	